

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

MARTINA BUDAL

**REPREZENTACIJA NARODOV NEKDANJE
JUGOSLAVIJE V SLOVENSKIH DNEVNIKI**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2005

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MARTINA BUDAL

Mentorica: izr. prof. dr. BREDA LUTHAR

REPREZENTACIJA NARODOV NEKDANJE
JUGOSLAVIJE V SLOVENSKIH DNEVNIKIH
DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2005

Kazalo

KAZALO	1
UVOD.....	4
VLOGA MNOŽIČNIH MEDIJEV	6
NACIJA IN NACIONALIZEM.....	11
Oblikovanje slovenske nacije	14
Nacionalizem v Sloveniji	16
RASIZEM IN NACIONALIZEM V MNOŽIČNIH MEDIJIH.....	21
Politični diskurz	23
Medijski diskurz	24
OKVIRI NOVINARSKEGA SPOROČANJA	29
SLOVENSKI MEDIJI O NARODIH NEKDANJE JUGOSLAVIJE V 90-IH LETIH	32
SLOVENSKE NOVICE IN VEČER V 2002	36
Slovenske novice	38
Večer	51
Med dnevnikoma	59
ZAKLJUČEK:	61
PROFIL PRIPADNIKA NARODOV NEKDANJE JUGOSLAVIJE.....	61
LITERATURA	64
PRILOGE.....	66
Slovenske novice	66
Večer	77

Uvod

Odnos med večino in manjšinami, je bil skozi vso človeško zgodovino konflikten, tako kot je vedno konflikten odnos med skupino, ki ima moč in skupino, ki je nima. Odnos večinske skupine do manjšin se kaže skozi priznanje, ki ga slednji uživajo in toleranco večine do manjšin. Zanimiv način upoveditve tega, kako Slovenci vidimo, čutimo in razumemo manjšine, ki živijo med nami, je uporabil varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek, ki je na okrogli mizi o vprašanju integracije manjšin v urbano življenje povedal, da Slovenci nimamo problemov z manjšinami, in te mirno sobivajo ob nas, vendar le dokler ne zahtevajo, da jim priznamo pravice, ki jim pripadajo.

Ob zadnjem popisu leta 2002 se je za Hrvate, Bošnjake, Srbe, Črnogorce, Makedonce, Bosance, Muslimane, pa tudi Jugoslovane opredelilo skupaj 121.843 oziroma 6,2 odstotka prebivalcev Slovenije. Kakšen odnos imamo do njih, je pomembno predvsem za naše mirno sožitje in sobivanje na eni, ali mednacionalne konflikte in nemire, na drugi strani. Do kakšne točke lahko pripelje zanikanje pravic smo lahko doživeli ob streljanju med Romi in njihovimi sosedi neromi.

V diplomski nalogi poskušam prikazati, kako dva slovenska dnevnikarja Slovenske novice in Večer, reprezentirata narode nekdanje Jugoslavije skozi poročanje o njih. Izbor dnevnikov ni naključen, gre za različni vrsti dnevnega časopisa. Prvi je predstavnik rumenega tiska, drugi pa predstavnik kakovostnega tiska. Če kakovostni tisk sledi idealu informacije, rumeni sledi idealu zgodbe. Če je v osrčju poročanja kakovostnih časopisov gospodarstvo in politika, popularni tisk stavi na nepolitične dele realnosti – škandal, kriminal, trivialno, zasebno in osebno. Prinaša mehke novice namesto trdih, zanimive namesto pomembnih, človeške zgodbe namesto informacij, zgodbe o moralnem redu in neredu namesto kronike o velikih možeh in pomembnih dogodkih. Popularni tisk pa se od kakovostnega loči ne le po izbiri teme ampak tudi po načinu ozgodbenja dogodkov.¹

---

¹ Navedene značilnosti rumenega in kakovostnega tiska navaja Breda Luthar v delu Poetika in politika tabloidne kulture.

Moj cilj je na podlagi analize člankov objavljenih v obeh izbranih dnevnikih oktobra, novembra in decembra 2002 preveriti, kakšen je njun odnos do pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije. Predpostavljam, da je ta negativen ali natančneje, da oba medija o narodih nekdanje Jugoslavije pišeta tako da ustvarjata o njih negativno podobo. Analiza člankov je zaradi velike količine zbranega materiala omejena na tekste objavljene v rubriki črna kronika. Odločitvi za tekste iz črne kronike pa sta botrovali dve dejstvi; prvič je to rubrika, ki se pojavlja v obeh medijih; drugič pa zato, ker so narodi nekdanje Jugoslavije na teh straneh pogosto redmet obravnave.

Analiza člankov je postavljena v tri okvire – prvi je vpliv medijev na posameznika, drugi je ustvarjanje zgodbe Slovencev kot naroda oziroma nacije, tretji pa zakonitosti ustvarjanja medijskih oziroma časopisnih tekstov. Tako pojasnik, kako različni teoretiki oziroma šole vidijo vpliv medijev na posameznika. Ker je analiza člankov vezana na pojav etnocentrizma oziroma nacionalizma, nadaljujem z orisom razvoja pojma naroda in njegovo definicijo ter zapišem zgodbo o nastanku slovenske nacije. V tretjem delu sledi še predstavitev zakonitosti delovanja medijskega prostora in nastajanja medijskih tekstov.

Vloga množičnih medijev

Množični mediji so danes pomembni sistemi reprezentacije sveta. Preko njih dobimo številne informacije o dogajanju okrog nas in so pomemben dejavnik ustvarjanja podobe sveta v naših glavah. Dandanes so tisti, ki soustvarjajo naš kolektivni spomin. Kot ugotavlja Pušnikova, mediji na naše razumevanje sveta vplivajo dolgoročno, njihov vpliv pa je povezan z vsakdanjim življenjem ljudi, z njegovo socializacijo in s kognitivnimi in emocionalnimi lastnostmi. Medijev ljudje ne spremljajo pasivno, ampak so pri tem aktivni, mnenja pa se ne oblikujejo z eksplicitnimi izjavami ampak preko posredne poetike medija. (Pušnik, 1999: 800).

...Na gledalca ne vpliva izjava napovedovalca v TV Dnevniku ali neposreden pogovor med igralci v filmu, pač pa pomeni oz. ideje, ki jih televizijski diskurzi ponujajo (npr. kaj pomeni biti star v družbi, kdo so Neslovenci, kaj je sploh biti Slovenec, kako lahko rave glasba kvari našo mladino itd.) (Pušnik, 1999: 800).

Podoben vpliv medijev na predsodke o rasi (etniji, narodu) ugotavlja tudi Van Dijk:

Množični mediji zagotavljajo ideološki okvir za interpretacijo etničnih dogodkov. Ta okvir lahko deluje tudi kot legitimacija za predsodke in diskriminacijo manjšinskih skupin. Strateški stavek "O tem lahko bereš vsak dan v časopisu" je dobro znana poza v argumentativni obrambi predsodkov, ki so izraženi v pogovoru. (Van Dijk, 1991: 5).

Kot ugotavlja Andrew Tudor (1997: 178-179), imajo mediji na posameznika in njegovo socializacijo v družbo dvojen vpliv. Najprej sodelujejo pri konstrukciji sveta, ko je to delo opravljeno pa skrbijo, da se postavljena shema ohranja. Tako se otroci in najstniki v družbi medijev socializirajo v družbo v kateri živijo, s pomočjo medijev spoznavaajo svet in se učijo modelov primerne vedenja, kar pa ni nujno zavesten proces. Tudor

dodaja, da čez čas pozabimo, da smo se vse to pravzaprav naučili. Za odrasle, katerih osnovni okviri so že postavljeni, imajo mediji drugačno vlogo. Mediji delujejo kot sredstvo legitimacije in ohranjanja sveta, kot ga vidijo. Torej, kar izberemo, da bomo prebrali ali videli, pomaga pri definiranju obsega konsenza, postavljanja meja naše tolerance z označevanjem za deviantne posamezne vloge, vedenja in aktivnosti. Vendar lahko izbiramo le med tistim, kar je na voljo. V tem pogledu mediji delujejo kot kulturni rezervoar. Njihove omejitve so tudi naše omejitve, in tu je pravi pomen, v katerem je tisto, kar v kulturi ni preskrbljeno, nezamisljivo. Torej, med raziskavami in pri ugotavljanju, kaj mediji pripovedujejo, se moramo vprašati tudi, česa ne povedo, kaj manjka v rezervoarju konceptov, ki jih zagotavljajo.

Podobno pravi tudi Jostein Gripsrud, ki piše, da so mediji del sekundarne socializacije. Na nas se obračajo kar v našem domu in se v tem pogledu temeljno razlikujejo od ostalih oblik sekundarne socializacije. Ob tem mediji pomembno vplivajo na definiranje sveta okrog nas kot tudi na definiranje nas samih. (Gripsrud, 2002: 5). V oblikovanju osebnosti mediji bistveno prispevajo k sestavljanju naših identitet, celo več, pravi Gripsrud, lahko zagotavljajo osnovo za odpor proti silam, ki bi rade videle, da imamo eno samo izmed množice identitet. Ob tem pa dodaja, da bi bilo napačno misliti, da je vpliv medijev na oblikovanje identitete neposreden in da so naše identitete preprost učinek tega, kar so nam mediji predstavili (Gripsrud, 2002: 10).

Sicer pa je vpliv množičnih medijev na njihovo občinstvo zaposloval številne akademike, ki so poskušali ugotoviti, kako mediji vplivajo na človekovo vedenje. Gripsrud zgodovino raziskovanja učinkov medijev deli na tri obdobja. Prvo, ki je trajalo do približno 1940, je poimenoval obdobje vsemogočnosti medijev. V tem času so raziskovalci menili, da lahko mediji injektirajo vrednote in načine obnašanja in mišljenja neposredno v možgane svojega občinstva, ki je proti takim procesom nemočno. Poudarek raziskovalcev je bil na tem, kaj mediji počnejo s svojim občinstvom. Med letoma 1940 in 1970 se je izhodišče večine raziskav obrnilo v raziskovanje, kako občinstvo uporablja medije. Gripsrud to obdobje imenuje obdobje nemočnih medijev, saj so v nasprotju s prvim obdobjem, raziskovalci menili, da mediji na občinstvo nimajo nikakršnega vpliva, sploh če ne kombinirajo svojih moči z lokalnimi mnenjskimi voditelji. Občinstvo so razumeli kot neodvisno misleče in

delujoče posameznike, ki uporabljajo medije za zadovoljevanje svojih potreb po informacijah, zabavi in samorealizaciji. Zadnje obdobje pa je logična sinteza obeh pristopov, Gripsrud jo je poimenoval mogočni mediji. Za o obdobje je značilen pristop, ki pravi, da mediji ne determinirajo, kaj ljudje mislijo, vendar pa definirajo teme, o katerih ljudje razmišljajo.

Če torej mediji sodelujejo pri oblikovanju naše identitete oziroma identitet in vplivajo na naše videnje sveta okrog nas in na teme, o katerih razmišljamo, kako potem mediji vplivajo na naš odnos do manjšin? Kaj pomenimo sami sebi in kaj nam pomenijo drugi? Kot ugotavlja Stuart Hall je težko vedeti, kaj pomeni biti Anglež, Francoz, Nemeč, Južnoafričan ali Japonec, zunaj načinov, v katerih se naše ideje in podobe nacionalne identitete ali nacionalne kulture reprezentirajo. Brez teh pomenskih sistemov ne bi mogli prevzeti takih identitet in posledično ne bi mogli vzdrževati vsakdanjega »življenja-sveta«, ki ga imenujemo kultura. (Hall, 1997: 5).

O tem, kako se oblikuje naša identiteta, obstajajo različni pristopi, Hall pa v tem kontekstu opozarja na štiri. Prvo teoretično izhodišče prihaja iz lingvistike in je povezano s Saussurovim pristopom k lingvistiki in z uporabo jezika kot modela delovanja družbe. Glavni argument je, da je »drugačnost pomembna, ker je nujna za pomen; brez nje pomen ne more obstajati.« (Hall, 1997: 234). Kar pomeni, da vemo, kaj pomeni biti Slovenec ne samo zato, ker obstajajo neke karakteristike Slovencev, ampak tudi zato, ker smo drugačni od Hrvatov, Italijanov, Avstrijcev, Madžarov... Pomen je v tem pogledu odvisen od razlik med nasprotji. Ta binarna nasprotja, imajo veliko vrednost za ujemanje raznolikosti sveta, na drugi strani pa je to krut in redukcionističen način vzpostavljanja pomena. (Hall, 1997: 234-235). S svojo rigidno strukturo uničijo vse posebnosti. Poleg tega pa nasprotja večinoma niso nevtralna ampak je en pol dvojice navadno dominanten, kot je ugotovil Jacques Derrida. (Derrida v Hall, 1997: 235)

Tudi drugi teoretski pristop prihaja iz teorije jezika. Argument je, da se pomen skonstruira skozi dialog z 'Drugim'. Avtor tega pristopa je ruski lingvist Mikhail Bakhtin, ki je pri svojem delu ugotovil da »Pomen ni last katerega koli od govorcev. Vzpostavi se v 'dajanju in sprejemanju' med različnimi govorci.« (Bakhtin v Hall,

1997: 235). Beseda ne obstaja v nevtralnem in neosebнем jeziku, razen v primeru, da jo nekdo ukrade in prilagodi svojemu semantičnemu in ekspresivnemu namenu. Pomen se vedno znova vzpostavlja, razbijemo lahko eno vrsto asociacij in pogledamo besedo v novi luči. Vse, kar mislimo in povemo, je modificirano v interakciji z drugimi ljudmi, ki so za pomen bistveni. Vendar pa je slaba plat tega pristopa, da pomen ne more biti nikoli fiksiran in da ga neka skupina ne more nikoli obvladati. (Hall, 1997: 235-236)

Tretje teoretično izhodišče je antropološko in pravi, da je kultura odvisna od dajanja pomena stvarem tako, da jih postavljamo na različne položaje v sistemu klasifikacij. Tako Mary Douglas ugotavlja, da socialne skupine dajejo pomen svojemu svetu z urejanjem stvari v sistemih klasifikacij. Pri tem pa so bistvenega pomena binarne opozicije, ker med stvarmi vzpostavljajo jasno razliko, ki je za klasifikacijo nujna. Tudi tu pa so moteče tiste stvari, ki jih ni mogoče uvrstiti v natančno eno kategorijo. Tak primer so mešane rase. Ti potem lebdiijo v nestabilni, nevarni, hibridni coni nedeterminiranosti, nekje vmes. Te kategorije namreč prelomijo nenapisana pravila, ki zagotavljajo skupnosti stabilnost. Zato je praksa, da kategorije, ki motijo strukturo neke družbe, vržemo iz nje in tako ohranimo kategorije še naprej čiste. Praksa ohranjanja čistosti kulture je na primer zapiranje pred tujci. Vendar pa ohranjanje čistosti strukture družbe vodi v zapiranje, stigmatizacijo in izločanje vsega kar je definirano kot nečisto in nenormalno. Paradoksalno pa ta strategija naredi te kategorije le še bolj privlačne in čeprav ostajajo na socialni periferiji, so v simbolnem smislu v središču in se kultura z njimi veliko ukvarja. (Hall, 1997: 236 - 237)

Četrta razlaga izhaja iz psihoanalize. Njen argument je, da je 'Drugi' bistven za konstitucijo jaza, tako nas kot subjekta, kot naše spolne identitete, pri čemer igra najpomembnejšo vlogo razrešitev Ojdipovega kompleksa. Ta je nujen za spolno identifikacijo tako dečka kot deklice. Ta model je bil pogosto kritiziran zaradi svoje špekulativne narave, vendar je bil hkrati zelo vpliven v psihoanalizi in so ga prevzeli številni kasnejši analitiki, med drugimi tudi Jacques Lacan, ki pravi, da otrok nima občutka o sebi ločeno od svoje matere, dokler se ne vidi v ogledalu, in Melanie Klein, ki pravi, da otrok reši težavo nestabilnega jaza tako, da loči nezavedno predstavo in identifikacijo z Materjo na dobre in slabe dele, nekatere ponotranji, druge pa proicira na zunanji svet. Čeprav se psihoanalitični modeli razlikujejo med seboj, jim je skupno, da

»je za konstruiranje jaza nujen simbolični in nezavedni odnos s pomembnim 'Drugim', ki je zunaj - torej ni jaz.« (Hall, 1997: 238). Psihoanalizo je za razlago rasizma uporabil Frantz Fanon, ki je ugotavljal, da veliko rasnega stereotipiziranja in nasilja izhaja iz zavračanja belega 'Drugega', da s svojega gledišča prizna črno osebo. (Hall, 1997: 237-238)

Še dlje so šli socialni konstrukcionisti, ki pravijo, da osebnost ne obstaja v človeku ampak osebnost obstaja med ljudmi, oziroma da naše osebnostne lastnosti obstajajo zgolj v interakciji z drugimi ljudmi in jih, če bi živeli v izolaciji, ne bi razvili oziroma imeli. Kot piše Vivien Burr v Uvodu v socialni konstrukcionizem, je identiteta sestavljena iz različnih diskurzov, ki so nam kulturno dostopni in ki jih uporabimo v komunikaciji z drugimi ljudmi, in smo tako končni produkt različnih verzij stvari, ki so nam dostopne. Kot pojasnjuje Burrova se diskurz nanaša na seznam pomenov, metafor, reprezentacij, slik, zgodb in izjav in tako producira neko različico dogodkov. Diskurzi pa niso zgolj abstraktne ideje, načini govorjenja o in reprezentacije stvari, ki lebdiijo nad resničnim svetom. So tesno povezani z načinom, kako je družba organizirana. Prevladujoči diskurzi zamaskirajo vzvode moči in so povezani s socialnimi praksami in strukturami, ki jih držijo na svojem mestu. (Burr, 2000: 48. 51 in 54)

Nacija in nacionalizem

Za razumevanje dejstva, da narodi oziroma nacije niso tako rekoč od nekdaj, ampak so moderna oblika združevanja, pogledajmo, kakšne pomene je beseda nosila. Kot piše In der Maur natio v grščini pomeni »rojen sem« in Cicero je s tem imenom poimenoval boginjo rojstva. Natio naj bi pomenil tudi kategorijo skupnosti ljudi, ki je večja od rodu, vendar manjša od plemena, Rimljani pa so z natio poimenovali tujce.

Na srednjeveških univerzah so študentje oblikovali zveze, ki so jih imenovali »nacije« vendar zanje ni veljalo, da so člani pripadniki istega naroda oziroma da prihajajo iz iste države. Nacije so se imenovale tudi sveti, zbori in frakcije, ki so se oblikovale okrog absolutističnih prestolov. Preprosto ljudstvo je bilo v teh oblikah združevanja nepomembno. *»Pod francoskimi vladavinami, piše Montesquieu, razsvetljenec in predhodnik francoske revolucije, so često sklicali nacijo, se pravi plemstvo in škofo. Navadni ljudje niso nikoli prišli v poštev«* (in Der Maur, 1991: 20).

Nacija torej zelo dolgo ni imela nobene pomenske zveze z skupino ljudi, ki se razumejo kot nacija ali narod, torej skupine s skupno preteklostjo in verjetno skupno prihodnostjo. Tudi ko pojem nacija pomeni skupino, ta ni nastala na podlagi narodne pripadnosti. Zakaj je tako, gre pripisati tudi dejstvu, da v preteklosti narodnost ni bila pomemben dejavnik za opredeljevanje, in so bili drugi skupni imenovalci pomembnejši kot narodna pripadnost.

Da so množični mediji pomemben dejavnik oblikovanja in vzdrževanja etnične oziroma nacionalne pripadnosti, je izpostavil Benedict Anderson v svojem delu Zamišljene skupnosti. Narod je opredelil kot zamišljeno skupnost (imagined community) - zamišljeno hkrati kot notranje omejeno in kot suvereno. Anderson ugotavlja, da celo pripadniki najmanjšega naroda nikoli ne poznajo vseh svojih sočlanov, vendar imajo občutek, da so z njimi povezani v skupnost. Hkrati pa se zavedajo, da nobena etnična skupnost ni vseobsegajoča, da obstajajo druge skupnosti in proti njim nastopa kot suveren. (Anderson, 1998)

Za rojstvo naroda kot zamišljene skupnosti sta po Andersonu pomembni predvsem dve pridobitvi 18. stoletja: roman in časopis. Postala sta namreč tehnični sredstvi za reprezentacijo. Časopis berejo ljudje vsak dan približno istočasno. Posamezniki so pri tem opravilu sami, vendar se vsak od njih zaveda, da se istega obreda hkrati z njim udeležujejo še mnogi drugi posamezniki. Ve, da obstajajo, čeprav jih ne pozna. Skupnost je anonimna. (Anderson, 1998)

»...si je bilo, zgodovinsko vzeto, narode mogoče zamišljati šele tedaj, ko (in samo tam, kjer) so tri temeljne in zelo stare kulturne koncepcije izgubile svojo aksiomatsko oblast nad človekovim duhom. Prva med njimi je trdila, da določeni pisani jezik omogoča privilegiran dostop do ontološke resnice zato, ker je sam jezik neločljivi del te resnice. Tako je vzpostavila velike transkontinentalne verske skupnosti krščanstva, islama in drugih. Druga je bila vera, da je družba naravno organizirana okoli in pod oblastjo visokih centrov - monarhov, ki so ločeni od drugih človeških bitij in vladajo po neki vrsti kozmične (božje) milosti. Lojalnost ljudi je bila v takih skupnostih nujno hierarhična in centripetalna, saj je bil vladar - tako kot sveto pismo - ključ do biti in njen neodtujljivi del. Tretja je bila ideja časovnosti, ki pravi, da sta kozmologija in zgodovina neločljivi, izvira sveta in človeka pa sta v bistvu identična.« (Anderson, 1998: 45 - 46)

Prve nacije so se torej oblikovale v 18. stoletju, skupaj z oblikovanjem nacij pa je nastal tudi nacionalizem. *»Nacionalizem kot pojem pa je nastal relativno pozno. Prvi ga je izrecno omenil Johann Gottfried Herder leta 1774, v splošno jezikovno rabo pa je prišel šele sredi 19. stoletja.« (Alter, 1985: 12).* Nacija in posledično nacionalizem v modernem pomenu besede torej ne pomeni isto kot pred 200, 400 ali 1000 leti. Pa tudi danes številni znanstveniki, ki so se in se še ukvarjajo s preučevanjem nacij in nacionalizma, niso našli definicije tega pojma, s katero bi bili vsi zadovoljni, ugotavlja Alter.

Je pa predvsem v vsakdanjem govoru, v jeziku, ki ga uporabljamo v pogovorih doma, na delovnem mestu ali v družbi prijateljev in znancev, nacionalizem pojem z negativno konotacijo.

»V standardnem govoru so nacionalisti ljudje, ki dajejo v svojem delovanju in razmišljanju nekritično prednost interesu enega naroda (običajno svojega) nad interesi drugih narodov. Istočasno jemljejo svoj narod kot sankrosanten, omalovažujejo pa vse druge. Sodobna nemška enciklopedija definira nacionalizem kot »pretirano in netolerantno stališče do drugega naroda.« Gre za negativno označitev, ki meri na skrajno ideologijo in ki pri svoji presoji uporablja bolj ali manj moralne kriterije. Pojem torej označuje kolektivno hrepenenje in agresivnost, ki arogantno nastopa v imenu naroda.« (Alter, 1985: 11).

Če Alterjevo razlago navežem na temo moje naloge, so nacionalisti tisti Slovenci, ki so nezmotljivo prepričani, da so bili v Jugoslaviji najbolj izkoriščan del skupne države, da so s pridnostjo in sposobnostjo skrbeli tudi za dobrobit lenuhov, neumnežev in pokvarjencev, ki so živeli v ostalih republikah skupne države. Zanje so »južnjaki« umazani, neumni, neizobraženi in leni ter samo čakajo na priložnost, da bodo poštenega Slovenca izkoristili in opetnajstili.

Kot piše Alter za nacionalizem velja, da je narod najvišja vrednota v posameznikovem vrednostnem sistemu, in je edini, ki ima lastnost, da ljudi povezuje pri doseganju cilja in ga hkrati tudi opravičuje. Narod je nekaj posvečenega, pravzaprav najvišje sveto. Pri nacionalizmu tako velja, da se religiozno sekularizira, nacionalno pa postane sveto.

»Kljub temu, da ga vsi splošno uporabljamo, pa se še danes prepiramo, kaj nacionalizem v resnici je. Celo v svetu znanosti, ki se z njim ukvarja že nekaj desetletij, ni soglasja o splošno sprejemljivi definiciji. /.../ Mnoštvo pojavov, ki jih je mogoče uvrstiti v pojem nacionalizem, nas napeljuje na misel, da gre za enega najbolj ambivalentnih pojmov v današnjem slovarju politične in analitične

misli. /.../ Nacionalizem potrebujejo tako sile, ki se borijo za politično družbeno, ekonomsko in kulturno osvoboditev, kot tiste, katerih cilj je zatiranje.» (Alter, 1985:10).

Čeprav znanosti ni uspelo enoznačno definirati nacionalizma, pa teoretiki naštevajo dokaj podobne lastnosti. Tako Alter med skupne sestavine oziroma obeležja nacionalizma prišteva:

1. zavest o edinstvenosti oziroma posebnosti neke skupine ljudi, še posebej glede na njihovo etnično, lingvistično ali religiozno homogenost;
2. poudarjanje skupnih sociokulturnih vedenjskih norm in zgodovinskega spomina;
3. občutek skupnega poslanstva;
4. prezir in sovraštvo do drugih narodov/ljudstev (rasizem, ksenofobija, antisemitizem)« (Alter, 1985: 13).

In če lahko nacionalizmu do neke mere pripišemo pozitiven pomen, saj skupnosti omogoči, da se tesno poveže v celoto in nastopi proti zatiranju druge nacionalne skupnosti, kot je to na primer veljalo pri osamosvajanju Slovenije, je le nekaj korakov stran od negativnega nacionalizma, ki je vzrok za bolj ali manj napadalno obnašanje do drugih nacij kot celot ali njihovih posameznih članov. Tudi za primer slednjega ni treba poseči daleč v zgodovino, prav tako kot ni potrebna pot na katero drugo celino. Kaj lahko storijo razplamtele nacionalistične strasti smo lahko videli v vojnah spočetih po razpadu nekdanje Jugoslavije, predvsem v Bosni in Hercegovini kjer trije sprti narodi najbrž še dolgo ne bodo našli skupnega jezika.

Oblikovanje slovenske nacije

Slovenska identiteta, tako kot vse druge, je zgolj pripoved, zgodba, ki smo jo oblikovali o nastanku in boju za potrditev Slovencev kot nacije, za katere ustvarjanje se uporablja posebna nacionalistična retorika. Zanj so značilne pozitivne samopredstave in negativne reprezentacije 'drugih'. Mediji so v tem kontekstu »sredstva nacionalne identitete eksistence« (Pušnik, 1999: 801). Tako so mediji ob osamosvojitvi Slovenije začeli pripovedovati zgodbo o nastanku Slovencev. Aktivirale so se stare tradicije med

katerimi so lipa, Prešeren, Karantanija, Cankar, ljudske pesmi in nastale nove kot so npr. proslave ob osamosvojitvi itd. Mediji so odigrali vlogo povezovalca ljudi v novo zamišljeno skupnost, hkrati pa so začeli z retoriko nevarnosti, ki na nas preži z juga. (Pušnik, 1999: 801). Tako so mediji že takoj na začetku vzpostavili odnos med kategorijama Slovenci in Neslovenci. Slovenci so tisti, ki izpolnjujejo nekatere zamišljene kriterije kot so skupna zgodovina, jezik in etnični izvor. Te kategorije predstavljajo kot naravne in starodavne, tisti, ki jih ne izpolnjujejo so izločeni. (Pušnik, 1999: 803).

Čeprav se danes ob pogledu v zgodovino zdi, da so narodi in nacije oblikovali že davno, to še zdaleč ne velja. Kot piše Janko Prunk v *Kratki zgodovini Slovenije*² (1998: 37-217) naj bi se slovenski narod začel oblikovati že v Karantaniji, preko Trubarja in Linhartarja do bojev za avtonomijo in priznanje v Avstro - ogrski monarhiji, pa tudi znotraj obeh Jugoslavij, kjer je dokončno dozorela ideja o samostojni Sloveniji. Ves čas naj bi se Slovenci zavedali povezanosti skupnosti, v narod.

Če se vrnemo v preteklost ugotovimo, da so bili naši kraji poseljeni že davno, Slovani pa so se sem naselili med leti 580 in 590. V 7. stoletju je nastala kneževina Karantanija, ki jo danes razumemo kot prvo slovensko državo. Obsegala je današnjo avstrijsko Koroško in verjetno štajersko Podravje. Južno od Karantanije, na danes slovenski strani Karavank je ležala še ena kneževina, imenovana Karniola, kjer so prav tako živeli Slovani. V 14. stoletju je večina slovenskega ozemlja prišla pod oblast Habsburžanov, izjemi sta bili le grofija Goriška in zahodna istrska mesta z zaledjem. Habsburgi so oblikovali slovenski politični in nacionalni položaj do konca prve svetovne vojne, ko je monarhija razpadla.

Prvi je Slovence s tem imenom poimenoval Primož Trubar v 16. stoletju. Danes ga razumemo kot očeta naroda, laskavi naslov pa sta mu prinesla Abecedarij in Katekizem, s katerima so Slovenci dobili temelj za učenje slovenskega jezika. Cesarica Marija Terezija je leta 1774 uvedla obvezno osnovno šolo in dovolila, da se prebivalci

---

² Čeprav *Kratka zgodovina Slovenije* že zaradi svojega majhnega obsega ni najbolj primerna literatura za spoznavanje zgodovine Slovencev, je odločitev za njeno uporabo zavestna. Za potrebe diplomske naloge ni potrebno detajlno spoznavanje zgodovine ampak le njeni orisi in glavni poudarki, ki jih je mogoče zadovoljivo potegniti tudi iz Prunkovega dela.

slovenskih dežel naučijo pisati, brati in računati v slovenščini. Prav terezijanska osnovna šola je bila eden temeljev kasnejšega slovenskega narodnega preporoda. V tem času delujejo tudi številni razsvetljenci, omeniti moramo predvsem Antona Tomaža Linhart, ki je izdal prvo znanstveno zgodovino Slovencev, v kateri je popisoval tudi Karantanijo in tako znanstveno zanikal trditve, da Slovenci nimajo skupne zgodovine.

Čeprav je besedo Slovenci prvi uporabil Trubar, se je tako poimenovanje uveljavilo šele konec 18. stoletja. Leta 1848 so Slovenci zahtevali tudi politično avtonomijo. V pomladi narodov so že konec marca nastali prvi politični programi, ki so zahtevali Zedinjeno Slovenijo, torej združitev vseh slovenskih dežel, slovenski jezik kot uradni jezik v šolah in uradih ter neke vrste narodno avtonomijo znotraj Habsburškega cesarstva. S politično avtonomijo leta 1848 niso uspeli, priznana pa jim je bila etnična individualnost, ime in celovitost. Ideja slovenstva, ki jo je zasadil Trubar, in je začela rasti v burnem 19. stoletju, je v 20. stoletju, v obeh Jugoslavijah, tako kraljevini kot nato Socialistični federativni republiki, zorela, dokler se nismo Slovenci konec 80. let prejšnjega stoletja odločili, da gremo »na svoje«.

To je zgodba o nastanku slovenskega naroda oziroma nacije. Ob tem naj opozorim, da v slovenskem jeziku narod in nacija nista sinonima, čeprav ju marsikdaj tako uporabljamo. Narod je tako skupina posameznikov, ki jo vežejo različni povezovalni elementi, kot je skupna zgodovina, kultura in jezik. Nacija pa ima vse značilnosti naroda, poleg tega pa še zaokroženo ozemlje na katerem živi in je na njem suveren, torej nacionalno državo.

Nacionalizem v Sloveniji

Ob ustanavljanju lastne države smo Slovenci zanikali obstoj večini drugih etničnih skupin. Tako smo na primer v ustavi zapisali, da v Republiki Sloveniji poleg Slovencev živijo še Italijani, Madžari in Romi. Na drugi strani pa veliko večji skupini ljudi, ki so v Slovenijo prišli v času skupne države (zaradi dela, izobraževanja, poroke...) nismo priznali, da so med nami. Država je šla celo dlje in vse tiste, ki niso zaprosili za državljanstvo in tako na nekakšen simboličen način postali Slovenci - izbrisala.

Tako smo priznali in še vedno priznavamo dve avtohtoni³ manjšini, Italijane na zahodu in Madžare na vzhodu države. Ustava je poseben status podelila tudi Romom, ki sicer nimajo enakih pravic kot manjšini, vendar pa naj bi bili do neke mere zavarovani. Tako je v 65. členu Ustave zapisano: »Položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon.« Kako je pravno varstvo njihovih pravic (ne)uspešno se je pokazalo, ko so se župani in občinski sveti občin, kjer živijo tudi Romi, uprli obveznemu predstavniku Romske skupnosti v občinskih svetih. Da Romi živijo na obrobju slovenske družbe, priča na primer njihova getoizacija, saj živijo v romskih naseljih, ki so oddaljena od drugih naselij in pogosto brez primerne infrastrukture (vode, elektrike, kanalizacije...). Če se želijo naseliti izven romskih naselij, pa naletijo na odpor domačinov, ki se bojijo, da bodo Romi kradli, zganjali hrup in na vse možne načine vnašali nemir v njihovo vsakdanje življenje. Značilno je tudi, da je med njimi izredno velika brezposelnost in tudi, da le redki nadaljujejo šolanje po obvezni osnovni šoli. Ker »domačini« ne sprejemajo drugačnega načina življenja Romov, nastajajo med njimi številni konflikti, ki so privedli celo do streljanja.

Ob popisu prebivalstva 1990 se je 150 tisoč prebivalcev Slovenije izreklo za pripadnike katere druge narodnosti kot zgoraj naštetih, a so se elite obrnile vstran in njihove prisotnosti v naši družbi niso zaznale in posledično tudi ne priznale. Tako je Tine Hribar v začetku devetdesetih napisal:

»Čeprav je Republika Slovenija definirana kot suverena, neodvisna država, v njej Slovenci nismo v vlogi vodilnega naroda. Iz preprostega razloga ne. S tem, da smo Slovenci oblikovali slovensko državo, smo se izkazali za državotvoren narod; vendar nismo mogli prevzeti, četudi bi hoteli, vloge vodilnega naroda, saj smo edini narod v na novo konstituirani državi. Slovenska država je nacija, ki tako rekoč povsem ustreza ideji (čistemu pojmu) nacije, ne da bi bila zaradi tega že tudi

---

³ Kot avtohtoni manjšini Slovenci priznavamo Italijansko narodnostno manjšino za zahodu in Madžarsko narodnostno manjšino na vzhodu države. Gre za etnično mešani območji, na meji med dvema različnima etnijama, kjer prihaja do sobivanja različnih etničnih skupin. Po 64. členu slovenske ustave imata pravico do svobodne uporabe narodnih simbolov; do ustanavljanja organizacij, razvijanja gospodarske, kulturne in znanstveno-raziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva; do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku; do gojitve odnosov s svojima

nacionalna država v smislu države, v kateri ima vodilni narod premoč (ta se kaže na primer v imenu države) nad manjšimi narodi, nad narodi, ki so razdeljeni na različne države, itn.

/.../Obstajata le dve maloštevilni (manj kot 0.05% vsega prebivalstva) italijanska in madžarska nacionalna manjšina, katerih dejanska enakopravnost je ustavno zagotovljena s privilegiji, ki sta jih predlagali manjšini sami, in tu živijo (okoli 10% prebivalcev) priseljenci različnega nacionalnega porekla.« (Hribar, 1995: 92)

Hribar torej pravi, da Slovenci nismo vodilni, ampak edini narod v državi. Istočasno pa dodaja, da v državi poleg Slovencev živi še nekaj Madžarov in Italijanov, katerih število je zanemarljivo, vendar uživajo privilegije (in ne pravice) ki so jih sami zahtevali, ter še kakšnih 10 odstotkov prebivalcev, ki so različnega nacionalnega porekla. Po nekakšni nenavadni logiki Hribar ugotavlja, da je približno 90 odstotkov enako 100 odstotkom, saj trdi, da Slovenci niso vodilni, ampak edini narod. Hkrati pa hvali državo, da je zagotovila privilegije avtohtonim manjšinam, ob tem da jih je številčno gledano 200 krat manj kot pripadnikov drugih narodov, ki živijo pri nas.

Seveda ni nič narobe, če se ljudje počutijo pripadnike neki etnični skupnosti, gojijo njen jezik, navade, tradicije. Kot ugotavlja Benedict Anderson v knjigi Zamišljene skupnosti: »Zavest narodnosti je v resnici najbolj univerzalno veljavna vrednota političnega življenja danes.« (Anderson, 1998: 11). Problem nastane, ko se tako razumljen nacionalizem preobrne in postane rasizem. Kajti če nacionalizem pomeni, da pripadnikom drugi etničnih skupin priznavamo drugačnost in jo kot tako spoštujemo, rasizem pomeni, da so tisti, ki so iz kateregakoli razloga drugačni od nas, slabši od nas, kar ugotavlja tudi Tonči A. Kuzmanić. (1999: 62-63)

Rasizem ni izum moderne dobe. Rasističen odnos so imeli stari Grki do drugih narodov, prav tako Rimljani, rasizem je obstajal v srednjem veku in moderni, prav tako kot obstaja tudi danes. Vzroki za drugačnost in posledično slabšost so se skozi zgodovino spreminjali. Grki so svojo večvrednost utemeljevali na naravi, Rimljani in srednjeveška

---

matičnima narodoma; do svoje samoupravne skupnosti; do zastopnika v organih lokalne samouprave in v državnem zboru.

ljudstva na religiji, moderna pa se je z razvojem znanosti usmerila v biologijo. Pomembna je postala barva kože, oblika nosu, velikost lobanje in drugi fizični znaki. A sodobni rasizem nima samo ene dimenzije. Sodobni rasizem je sprejel in povezal vse tradicionalne oblike in ustvaril novo mešanico. Tako Tonči A. Kuzmanić ugotavlja, da so za sodobni rasizem značilne predvsem tri dimenzije:

Z rasističnim diskurzom se dokazuje samoogroženost nekega naroda, kulture ali skupnosti. Ta percepcija je bila značilna za naš prostor ob koncu osemdesetih let 20. stoletja in je po mojem mnenju značilna še danes, le da so se kategorije ljudi, ki nas ogrožajo, razširile. Tako nas več ne ogrožajo le narodi nekdanje Jugoslavije - nasproti njim so se Slovenci vedno čutili večvredne - ampak tudi vsi drugi migranti, ki k nam prihajajo z vzhoda in juga in upajo, da bodo pri nas našli boljše življenje. Spomnim naj samo na odnos »šiškarjev« do prebežnikov in iskalcev azila, ki so živeli v Prehodnem domu za tujce na Celovški cesti v Ljubljani.

Druga značilnost modernega rasizma je, da je njegova samoutemeljitev radikalno antipolitična in zato po mnenju rasistov prvotnejša in izvirnejša od tiste, ki izhaja iz države in zakonov.

Tretja dimenzija pa je, da rasizem ne pomeni več razlikovanja po barvah. Nasprotno, rasizem je najbolj aktiven med istobarvnimi. Ni več naš največji sovražnik tisti, ki je najbolj drugačen od nas, naš največji sovražnik je tisti, ki nam je najbolj podoben. (Kuzmanić, 1999: 63 - 64).

Prav tako je za moderni rasizem značilno, da je pogosto prikrit. Sodobna družba, ki se utemeljuje na spoštovanju človekovih pravic, si odkritega nacionalizma in rasizma javno niti ne more privoščiti. A če ne bije v oči, to še ne pomeni, da ne obstaja. Tako Mirjana Ule k uvodu v zbornik *Predsodki in diskriminacije* piše: »Moderni rasizem ne izraža odkrito negativnih stališč do diskriminiranih ampak se vzdržuje pozitivnih. Novi rasizem ni tako izključevalen kot stari, gradi na posrednih odzivih na prikritem in pasivnem zavračanju ter je bolj izmuzljiv« (Ule, 1999 : 8)

Tudi van Dijk ugotavlja, da se ljudje zavedajo prevladujočih družbenih norm in zakonov, ki prepovedujejo rasno diskriminacijo. Vendar rasisti vedno govorijo o tistih dogodkih, ki jih je mogoče interpretirati negativno. Ker se zavedajo, da bi jih lahko razumeli rasistično, njihove argumente pogosto spremljajo zanikalnice, ki se uporabljajo kot strateške poze pozitivne samoreprezentacije. Ena najbolj pogostih

zanikalnic je Nimam nič proti črncem (Bosancem, Srbom op. a.), ampak... (Van Dijk, 1991: 7).

Rasizem razume Van Dijk kot sistem skupinske dominance. Ta sistem ima tako strukturalne kot ideološke dimenzije. To pomeni, da vsebuje politične, ekonomske in socialnokulturne strukture neenakosti ter procese in prakse izključevanja in marginalizacije, prav tako pa sociokognitivne reprezentacije, ki jih te strukture in procesi zahtevajo. Ti dve dimenziji pa sta med seboj neločljivo povezani. Strukturalna neenakost je podprta z ustreznimi kognicijami - predsodki, ideologijami - dominantne skupine o dominantni skupini in o rasi ali etničnih odnosih. Prav tako pa velja obratno. Rasistične kognicije so sistematično razvite in pomembne samo takrat, ko se kažejo v praksah, ki definirajo strukturalno neenakost. (Van Dijk, 1991: 27-28)

Bolj kot katerakoli oblika javne komunikacije in diskurza, imajo mediji možnost prispevati skupne elemente, ki definirajo etnično situacijo in ki razvijejo ali spremenijo ideološki okvir, ki ga uporabljajo beli ljudje za razumevanje in nadzorovanje etničnih dogodkov in odnosov. Zagotavljajo posebej izbrana 'dejstva' in redefinirajo zaželjene pomene in mnenja. Če tisk zagovarja ideologijo, ki legitimira dominantnost bele skupine, lahko pričakujemo, da bo ignoriral, diskreditiral, marginaliziral ali problematiziral antirasistične pozicije in skupine (Van Dijk, 1991: 39)

Rasizem in nacionalizem v množičnih medijih

V delu *Rasizem in tisk* (*Racism and the Press*) je van Dijk analiziral primere iz britanskega tiska in prišel do zaključkov, ki so uporabni v analizi podobnih tekstov⁴. Ugotovil je, da teme odražajo mnogo dimenzij psihologije in sociologije novic. Predstavljajo kaj tisti, ki delajo novice, razumejo kot najbolj pomembno informacijo o dogodku. Izbor je posledica rutine delanja novic in novičarske vrednosti dogodkov. Teme so torej pokazatelj profesionalnih, kulturnih in socialnih ideologij. V povezavi z etničnimi skupinami kažejo in reproducirajo skrbi in prednostne teme prevladujočega etničnega konsenza bele večine. (Van Dijk, 1991: 71)

Ugotavlja tudi, da se večina pripadnikov etničnih manjšin kaže v medijih kot posamezniki, če so v skupinah pa kot uporniki ali mladi. V medijskih tekstih nastopajo večinoma moški. Institucionalno predstavljanje manjšin je zelo redko. Pripadniki manjšin so prikazani individualno in stereotipizirano ali kot člani kontroverznih skupin (npr. uličnih band). (Van Dijk, 1991: 85) Naj dodam, da se pri nas pogosto prikazujejo kot nelegalni priseljenci, člani organiziranih kriminalnih združb ali majhni lopovi.

Pri poročanju o etničnih manjšinah je v ospredju kriminal in nasilje; kot ugotavlja Van Dijk, je med petimi najpogostejšimi temami. Pogoste teme so še odnosi med rasami (diskriminacija, imigracija in državljanstva), pa tudi, čeprav manj pogosto, črni športniki in umetniki, ki so prikazani stereotipizirano. Pogoste teme so izobraževanje, vera in jezik, prikazane iz perspektive kulturnih razlik in konfliktov. Manjšine so v medijskih tekstih manjkrat citirane, ko pa so, so pogosteje opremljene z mnenjem belega vira ali kako drugače prikazane z zadržkom. (Van Dijk, 1991: 154)

---

⁴ Van Dijkovi izsledki so uporabni za analiziranje tekstov o poročanju o manjšinah, vendar pa je nujno dodati, da gre za drug prostor in čas. Avtor je analiziral članke iz britanskega tiska v 80-ih letih, na podlagi takojšnje situacije je postavil tudi sistem elitnih diskurzov. Politični, ekonomski, akademski in šolski diskurz na podoben način delujejo tudi pri nas, nekatere razlike pa so v medijskem diskurzu, predvsem pri zaposlovanju in dodeljevanju tem, kjer je etnična komponenta manj izražena. Nujno je tudi razlikovati med raso, ki je tema Van Dijkove analize in etnijo oziroma narodnostjo, ki je tema diplomske naloge. Sociolog Stephen Moore navaja, da beseda rasa označuje skupino, za katero menimo, da ima določene biološke značilnosti, ki jo ločijo od ostalih skupin, medtem ko beseda etnija označuje skupine s skupno kulturo, etnična manjšina pa skupino s svojo kulturo v družbi z drugačno kulturo (S. Moore: *Sociologija: ključni pojmi in dejstva, znanstveno in publicistično središče*, Ljubljana, 1994)

Vzorci citiranja kažejo, da imajo manjšine dobesedno malo povedati. Najpomembnejši govorniki so bele oblasti, predvsem policija. Predvsem je vidno pomanjkanje govorcev, ki bi govorili v imenu pomembnih manjšinskih organizacij. Ko se le pojavljajo kot govorniki, je to ob marginalnih temah, npr. kulturi, ne pa ob vprašanih, ki kažejo belce v slabi luči npr. diskriminacija in predsodki. Navadni ljudje so citirani na kratko in le ko so žrtve ali ko pripovedujejo osebne izkušnje. Le redko jim je dovoljeno, da so glas temeljne kritike oblasti. (Van Dijk, 1991: 174 - 175)

Van Dijk opozarja tudi, da je rasizem problem celotnega medijskega prostora, ki ga obvladujejo bele elite. Tako piše:

»Če niso pretirano ksenofobični, kot na primer desno usmerjeni tabloidi, so sredinski mediji manj zainteresirani za večinske probleme, kot so ksenofobija in diskriminacija, kot za domneven manjšinski kriminal, deviacije ali kulturne razlike, ki so interpretirane kot grožnja večinskim, zahodnjaškim normam in vrednotam. Raje, ob deljenju zanikanja rasizma z drugimi elitami, svoj bes usmerjajo v protirasistične »aktiviste« in predvsem v tiste, ki si upajo na podlagi verodostojnih dejstev in števil zaključiti, da so beli mediji sami del problema imenovanega rasizem.« (van Dijk, 1993: 1)

Množični mediji tako podpirajo politična stališča o etničnih zadevah in o imigraciji, še več, sami pripomorejo k reprodukciji ideologij s strašljivimi zgodbami ali poglobljenimi reportažami o imigraciji in kriminalu, nenavadnih običajih, nasilju, ki vzdržujejo ali potrjujejo ksenofobično in protimanjšinsko razpoloženje v večinski družbi, pravi van Dijk. Dodaja, da je večina ljudi pasivnih udeležencev v diskurzih, ki jih obvladujejo elite – množični mediji, politika, izobraževalni sistem, znanstvena sfera, gospodarstvo ali cerkev⁵.

---

⁵ Poleg političnega in medijskega diskurza, ki ju obravnavam bolj natančno, van Dijk opozarja še na vlogo korporativnega in akademskega diskurza. Korporativne elite vplivajo na zaposlovanje in teme pogovorov in so zelo močno povezane s politično elitami. Akademske elite na oblikovanje odnosa do manjšin vplivajo posredno, preko ideologij, ki jih prenašajo na študente, preko raziskovanja in poročanja o svojem delu in izsledkih, nenazadnje pa se tako politika kot mediji obrnejo k akademikom, kot domnevno nepristranskim igralcem, po nasvet. V oblikovanju odnosa do manjšin ima opazno vlogo tudi

Veliko motivacij in mnogi predsodki, ki se manifestirajo v vsakdanjem in popularnem rasizmu, so posledica delovanja elit. Če je rasizem pomemben problem med različnimi elitami, so posledice za manjšine še resnejše kot če bi bila rasistična le množica. Elite so namreč tiste, ki v veliki meri oblikujejo tako možnosti kot ovire, s katerimi se manjšine srečujejo v vsakdanjem življenju. Oblikovanje možnosti pa poteka skozi izobraževalni sistem, politiko zaposlovanja, ekonomijo, socialne zadeve medije in kulturo, ugotavlja Van Dijk v svoji analizi elitnega diskurza in rasizma.

Politični diskurz

Vlada, parlament in politične stranke, birokracija pa tudi druge politične organizacije predstavljajo politično elito in so ves čas vpete v oblikovanje debate, politike in zakonodaje glede manjšin, tako pri omejevanju ilegalnih migracij, kot zaposlovanju in preprečevanju kriminala. Politiki pa so, tako kot ostala večina, samo pripadniki neke družbe. O rasizmu se učijo iz vsakodnevnih izkušenj, nanje imajo velik vpliv akademski krogi, pa tudi na vpliv množičnih medijev niso imuni. Vendar pa so prav politiki skupaj z administracijo tisti, ki definirajo etnično situacijo in postavijo okoliščine in meje znotraj katerih poteka javna debata in se oblikujejo mnenja. Tako je bila na primer politika tista, ki je skupaj z mediji v začetku devetdesetih poskušala omejiti število beguncev, ki jih bo Slovenija sprejela, kasneje je s poudarjanjem potencialne nevarnosti za Slovenijo omejila ilegalno priseljevanje in prehajanje Slovenije, nenazadnje pa skoraj desetletje ignorirala problematiko izbrisanih, ko ga je le opazila, pa je razpravo speljala v manipuliranje z njihovim številom in razlogi za izbris, ter izpostavila njihove morebitne zahteve za visoke odškodnine, tako da so bili v javnosti ponovno negativno označeni.

Večina, razen desnih ekstremističnih politikov in političnih strank, je proti rasizmu, predvsem zato, ker je ta protizakonit in protiustaven. Vendar pa se etnična in rasna dominantnost kaže skozi številne mehkejše različice. Tako se zavzemajo proti dotoku

---

izobraževalni sistem, ki na učence vpliva preko odnosov v šoli (odnos zaposlenih do manjšin, število učiteljev, ki niso pripadniki večinskega naroda, dovoljevanje/prepovedovanje uporabe zunanjih znakov etnične pripadnosti, npr. oblačila...) in vsebin, ki jih podaja.

migrantov zaradi težav z nezaposlenostjo, pomanjkanjem stanovanj ali slabim stanjem socialne blagajne. Hkrati pa na rasizem vplivajo tudi tako, da ne sprejmejo zakonodaje, ki bi natančneje definirala in ostreje kaznovala rasistične akcije in obnašanje.

Van Dijk opozarja tudi, da so parlamenti pomembni pri postavljanju nacionalistične retorike. Ponos, samoglorifikacija, pozitivne primerjave z ostalimi državami in podobne oblike pozitivne samoreprezentacije so običajen način političnega diskurza. V političnem govoru se pogosto izpostavlja, da smo Mi dobri, medtem ko so Oni slabi, na primer, da smo Mi tolerantni, vendar Oni našo toleranco izrabljajo. Druga strategija zanikanja rasizma je zanikanje slabih lastnosti, nakar pa dodamo negativno odločitev, na primer nič nimam proti migrantom, vendar ne moremo v državo sprejeti vseh. Politika uporablja še retoriko negativne prezentacije Drugih, kot je na primer izpostavljanje kriminala, odvisnosti od drog ali prostitucije med pripadniki drugih narodov. Tudi politiki, tako kot mediji, znajo uporabljati številke tako, da sogovornike prepričujejo, koliko migrantov prihaja v deželo vsak dan, mesec leto, kar je zelo učinkovita strategija zastraševanja publike. Številke niso izmišljene, pomembna je njihova prezentacija. Tako so navadno v absolutnih številkah, le redko pa se pojavi tudi podatek, kolikšen odstotek prebivalstva v posamezni državi to pomeni. Prav tako politiki ne dodajajo številke, ki bi povedala, koliko ljudi je v tem istem času državo zapustilo.

Medijski diskurz

Ob vsem tem, pa je Van Dijk prepričan v izredno pomembno vlogo množičnih medijev pri oblikovanju in reprodukciji rasizma. Trdi, da ti niso le »trobilo« ostalih elit, ampak imajo pri oblikovanju medrasnih odnosov pomembno vlogo. Istočasno seveda opozarja, da tudi bralci, poslušalci in gledalci niso pasivni uporabniki informacij ampak so pri tem vsaj do neke mere neodvisni. A glede vprašanja etničnih odnosov so novinarski mediji najpomembnejši vir informacij in prepričan, ki jih posameznik uporabi za interpretacijski okvir etničnih dogodkov, in dodaja, da daleč največ informacij o manjšinah dobimo prav iz množičnih medijev.

»Vloga množičnih medijev pri reprodukciji rasizma v sodobni Evropi in severni Ameriki je tako bistvena, kot njihova generalna vloga v politični, socialni in ideološki reprodukciji modernih družb. Nobena od elit in predvsem politične elite ne bi mogle biti tako vplivne kot so, brez posredniške in včasih ojačevalne funkcije tiska, radia in televizije. Vedenje večine ljudi temelji na sestavljanju informacij, ki so jo ustvarili množični mediji. Še več, večina vedenja elit o drugih elitah je to, kar so prebrali o njih v množičnih medijih.« (van Dijk, 1993: 241)

Na oblikovanje podobe manjšin v množičnih medijih ti vplivajo na več načinov. Najbolj očiten bralcem je tisti, ki ga preberejo na straneh časopisov, vendar ni edini. Tako na reprezentacijo drugih etničnih skupin mediji vplivajo tudi skozi svojo politiko zaposlovanja. Med novinarji je le malo predstavnikov drugih etničnih skupin, še manj pa jih je na položaju urednikov. Če že dobijo delo, novinarji drugih etničnih skupin pišejo le o etničnih temah, veliko manj krat pa lahko pišejo o prestižnejših temah, kot je zunanja ali notranja politika, ekonomija in finance. Uredniki menijo, da so manj sposobni, manj verodostojni in bolj pristranski pri pokrivanju etničnih tem, ob tem da znanje dveh jezikov in poznavanje dveh kultur ni razumljeno kot prednost. Nenazadnje pa se uredniki bojijo, da bi jim javnost zamerila, če bi v svojih vrstah imeli preveč novinarjev, ki bi bili iz drugih etničnih skupin. Ker je zato večina novinarjev, tudi tistih, ki pišejo o etničnih problemih, bela oziroma večinska, to pomeni, da so njihovi članki manj informativni, bolj površinski in bolj stereotipni, kot bi bili članki, ki bi jih napisali novinarji iz druge etnične skupine.

Podobno velja tudi za izbiranje novic. Novinarji in uredniki se vsak dan srečujejo s poplavo različnih novic, vesti in informacij, med katerimi morajo izbirati, kaj bodo svojim bralcem, poslušalcem in gledalcem sploh predstavili. Ker je večina elit belih, oziroma so v njih voditelji predstavniki večinske etnije, ti pomembnost dogodka oblikujejo iz perspektive večinske elite, ki jo večinski novinarji redko spodbijajo. Tudi v poročanju o etničnih konfliktih se novinarji navadno obračajo na večinske politike in policijo, hkrati pa jih razumejo kot bolj objektivne, kredibilne in pomembne. Istočasno velja, da imajo manjšinske institucije manj možnosti, da po utečenih poteh, kot so novinarske konference in predstavniki za odnose z javnostmi, dosežejo novinarje in

predstavijo svoje stališče o etničnih vprašanjih. Novinarji redko samoiniciativno iščejo informacije pri njih, pri njih pridobljene informacije ocenjujejo kot manj zanesljive, zaradi pomanjkanja izkušenj z manjšinami, pa lahko novinarji zaidejo v resne medkulturne konflikte. In čeprav ima večina novinarjev liberalne nazore glede etničnih manjšin, prevladujoče socialne strukture, vsakdanja pravila, rutine in fundamentalne socialne kognicije dosežejo, da so vsi usmerjeni k prevladujočemu dostopu večinskih akterjev v novicah, njihovim perspektivam interpretacijam in definicijam pomembnosti dogodka. (van Dijk, 1993: 246)

Van Dijk dodaja, da je ocena, kaj je pomembno, kaj ima novičarsko vrednost ali je kako drugače zanimivo, narejena na osnovi modelov novičarskih dogodkov in na skupnih socialnih kognicijah v socialni in politični strukturi in socialnih skupinah. Zato so v praktično vseh fazah izdelave novic manjšine izključene, marginalizirane, diskreditirane ali preprosto ignorirane.

Mediji teme svojih člankov izbirajo po kriteriju kaj bi najbolj zanimalo večinske bralce, zato je poročanje o manjšinah omejeno na naslednje teme:

1. imigracija, s poudarkom na problemih, ilegalnosti, velikem številu imigrantov, prevarah ter demografskih in kulturnih grožnjah
2. kriminal s poudarkom na »etničnem« in »rasnem« kriminalu kot je tihotapljenje drog, ropi, kraje, prostitucija, nadlegovanja, nasilje in nemiri
3. kulturne razlike in predvsem kulturne deviacije kot so »nazadnjaške navade«, verski fundamentalizem in socialne dimenzije etničnih odnosov, ki so razloženi v kontekstu predpostavljenih kulturnih lastnosti manjšin
4. etnični odnosi kot napetosti in diskriminacija, rasni napadi in ostale oblike rasizma, ki so definirani kot obžalovanja vredni incidenti in pogosto pripisani vedenju manjšin, torej obtožujejo žrtev (van Dijk, 1993: 248-249)

Mediji poročajo tudi o športnih in estradnih zvezdah, kjer pa velja, da če je zvednica ali zvezdnik drugačnega etničnega izvora kot večinsko prebivalstvo, se ta izvor dosledno zamolči. Kot primer bi lahko navedli našo nogometno reprezentanco, v kateri imajo številni igralci narodno poreklo iz drugih republik nekdanje skupne države, vendar se

njihovo poreklo zaradi njihovih uspehov zamolči. Tako so uspešni nogometaši ne glede na poreklo slovenski asi, pred večjimi uspehi reprezentance pa je veljalo, da Slovenci nismo nogometen narod. Obratno pa velja pri poročanju o kriminalu, kjer se etnično poreklo storilca pretirano poudarja. Tako novinarji pri poročanju pogosto zapišejo, da je kateri od obtoženih na primer državljan BiH, ZRJ, Makedonije - kot da je samo državljanstvo oziroma poreklo dovoljšen dokaz za krivdo. Ob predpostavkah, ki so oblikovane o narodih nekdanje Jugoslavije, je zelo lahko interpretirati ta podatek takole – če je eden od njih zraven, je gotovo kaj narobe oziroma obtožbe držijo.

Nenazadnje pa mediji z odločitvijo, da ne poročajo o temah, ki so za manjšine pomembne, kot so na primer manjšinske kulturne prireditve, izobraževanje o zgodovini drugih etničnih skupin ali opozarjanje na vsakdanjo diskriminacijo, in z marginalizacijo protirasističnih glasov ne uspejo doseči svojih ideoloških kriterijev uravnoteženosti: resna opozicija elitnemu konsenzu je navadno cenzurirana.

Van Dijk se je lotil tudi podrobnejše analize sestave člankov v tisku. Tako ugotavlja, da je to sestavljeno iz naslovja in vodila, ter glavnega dogodka, njegovega ozadja, besednih reakcij akterjev in komentarjev dogodka. Glede na etični odnos novinarjev lahko ti posamezne teme potisnejo po pomembnosti navzgor, ali pa jih potlačijo nekam na konec svojega članka. Prav tako lahko podatke o ozadju dogodka izpustijo in tako spremenijo sliko dogodka, hkrati pa lahko nepomembne informacije iz ozadja postavijo v ospredje.

Kakšna je moč novinarja pri interpretaciji vsakega dogodka, ki se znajde na straneh časopisa ali v radijskih ali televizijskih poročilih, je razvidno tudi iz pisanja dr. Mance Košir:

»Novinar je angažiran v vsaki (in z vsako) izjavi: o čem bo poročal in zakaj ravno o tem, kolikšen del spoznane resničnosti bo posredoval in zakaj prav to, v kakšnem žanru bo upovedal dogodek in kakšne jezikovna sredstva bo izbral, je stvar njegove vrednostne odločitve. Ta odločitev pa ni nujno, da se kaže v izrekanju izrečenega - to izrekanje se lahko dela, da je neangažirano, distancirano. In prav to delanje, to

igranje objektivnosti, je v konvenciji uveljavljeno kot funkcija določenih novinarskih žanrov. Zato je lahko njihov propagandni, ideološki učinek presenetljiv.» (Košir, 1988: 13)

Pomemben uvid v odnos do manjšinske problematike daje tudi izbira virov, ki jih v članku navaja, ki bralcu pokaže:

- s kom je novinar o posamezni problematiki govoril
- kdo ima dostop do medijev
- kdo je po mnenju novinarjev dovolj pomemben in kredibilen
- kdo lahko pove svoje mnenje in kdo v medijih ne pride do besede
- kako novinar povedano ocenjuje. Uporaba pogojnika ali uvajanje citata s besedo »trdi« pokaže novinarjevo distanco do izrečenega.

Van Dijk tudi ugotavlja, da so manjšine citirane manj krat kot predstavniki večine, ko so manjšinski predstavniki citirani, je vedno citiran tudi predstavnikom večine, ki članek uravnoteži, obratno pa velja za primer, ko je citiran le predstavnik večine, manjšinsko mnenje pa se izpusti, zato dogodek definira večina. Opozoriti velja, da do besede, čeprav manj pogosto, pridejo tudi skrajni desničarji, čeprav imajo rasistična mnenja, ki jih v tisku neovirano izražajo. Tako na primer v slovenskih medijih pogosto prostor najde Zmagor Jelinčič, prvak Slovenske nacionalne stranke, čeprav so njegove izjave, in tu se ne gre omejiti zgolj na izjave o manjšinah, običajno močno negativne, radikalne in na meji dobrega okusa.

Van Dijk dodaja, da je pomembno kako novinarji opišejo akterje, ker tu bralec razbere stališče medija. Včasih pa je bolj pomembno ugotoviti, česa ne povedo, kar je izpostavil tudi Tudor. Ugotoviti je treba, kaj mediji sporočajo implicitno. Mediji se tu poslužujejo predpostavk, nedoločnosti, ko je treba skriti krivdo oblasti za nek dogodek, ali pa uporabijo taktiko preveč informacij npr. Hrvat brez zaposlitve, nekdanji kmet iz Vojvodine, volivci, ki ne znajo slovensko, omenjanje izvora, rase, barve kože tam, kjer to očitno ni pomembno. Uporabljajo tudi zanikanje na način -nič nimam proti Srbom, vendar/ampak...-, pri poročanju uporabljajo pogojnost, obtožbe o rasizmu pa potlačijo, trivializirajo ali smešijo, da bi zmanjšali njihov pomen. Pogosto je tudi zvrčanje krivde

na žrtev, kar je taktika, ki je znana tudi pri obravnavanju žrtev posilstva. Uporabljajo tudi primerjave, ki manjšine pokažejo v negativni luči, ter navidezne koncesije, na primer: niso vsi Bošnjaki slabi...

Okviri novinarskega sporočanja

Preden preidem na analizo člankov, moram postaviti še okvire novinarskega sporočanja, v katerih bom obravnavala besedila. Menim namreč, da medijskega diskurza ni mogoče obravnavati, ne da bi vsaj nekoliko poznali zakonitosti nastajanja medijskih tekstov in poznavanja žanrov in zvrsti. Nekatere probleme, kot je izbor dogodkov in znotraj njih izbor podatkov, ki so v članku uporabljeni, sem izpostavila že v prejšnjem poglavju. Na tem mestu pa predstavljam klasifikacijo novinarskih zvrsti in žanrov, ki jo je uvedla dr. Manca Košir v delu *Nastavki za teorijo novinarskih vrst* (1988: 67-89). Koširjeva je novinarsko vrsto definirala kot skupino žanrov, ki ima določene skupne lastnosti. Žanr pa je variacija oziroma interpretacija vrste. Ali drugače povedano, žanr ima vse lastnosti vrste, ki pa se pri posameznem žanru iste vrte kažejo na različne načine (Košir, 1988: 31-32)

vrstičarska vrsta - je vrsta informativne zvrsti, ki obvešča o preteklih predvidljivih ali nepredvidljivih po obsegu ožjih in samih po sebi razumljivih dogodkih tako, da nujno odgovori na vprašanja kaj se je zgodilo, kje in kdaj ter kdo je (so) nosilec (ci) dogajanja, s čimer podeli dogodku iz splošne podatkovne sheme znake individualnosti in enkratnosti. Vest je najbolj šablonizirana in avtomatizirana oblika novinarskega sporočanja, enostavno strukturirana in upovedana v preprosti, enodelni shemi. Jezik je stvaren in jedrnat, avtor vesti v tekstu ni prisoten, njegova drža je nevtralna. Vrstičarska vrsta je družina s štirimi žanri:

1. kratka vest
2. razširjena vest
3. vest v nadaljevanju
4. naznanilo

Poročevalska vrsta - je vrsta informativne zvrsti, ki obvešča o poteku dogajanja preteklih praviloma predvidljivih dogodkov, večjih in po obsegu širših ter samih po sebi

razumljivih tako, da poveže dejstva iz prve podatkovne sheme v dogajalski lok, ki zbudi pri naslovniku občutek bližine dogajanja in celovite informiranosti o tem, kaj se je zgodilo. Struktura poročila je enostavna, shema je sestavljena iz glave in jedra. Avtor je pretežno odsoten iz besedila in je najpogosteje nevtralen opazovalec dogajanja.

Žanri, ki spadajo v to novičarsko vrsto so:

1. običajno poročilo
2. komentatorsko poročilo
3. reportersko poročilo
4. nekrolog
5. prikaz

Reportaža - je vrsta informativne zvrsti; uporablja stanje, situacije, ki so posledice nepredvidljivih in ne nepredvidljivih dramatičnih dogodkov z več prvinami tako, da s pomočjo avtentične pripovedi in opisa atmosfere ljudi in odnosov z literarnimi sredstvi ukine distanco med naslovnikom ter krajem in časom dogajanja. Reportaža je zapleteno strukturirana in upovedana v trodelni shemi, ki ima za glavo uvod ali ekzpozicijo, jedro z zapletom, vrhom in razpletom in zaključek, v katerem se izteče poanta. Avtor je v tekstu nevtralen v vrednostnem smislu in izrazito prisoten z originalnim stilom in uporabo posebnih, zaznamovanih jezikovnih sredstev.

1. klasična reportaža
2. reporterska zgodba
3. potopis

Pogovorna vrsta - je vrsta informativne zvrsti, ki sporoča o po novinarju izvedenem pogovoru z javnosti zanimivo osebnostjo ali o aktualni tematiki tako, da odgovarja na naslovnikova vprašanja, ki so spodbudena s praviloma vnaprejšnjim vedenjem o udeležencih ali o temi pogovora. Struktura pogovorne vrste je večinoma enostavna, shema je dvodelna: poleg glave ima uvod in jedro. Avtor v tekstu s svojimi mnenji v pretežni meri ni prisoten, njegova prevladujoča drža je nevtralna.

Komentar - je vrsta informativne zvrsti, ki pojasnjuje ozadje večjega dogodka z večjim številom prvin, ki se po objavi v vesti naslovniku kaže kot nepredvidljiv in nedoumljiv, tako da dogodek umesti v logiko naravnega reda vzroka in posledice. Je enostavnejše

strukturirana vrsta, s klasično shemo: za glavo, ki nikoli nima vodila, sledi uvod s predstavitvijo dogodka, jedro z analizo njegovega ozadja, in zaključek s poanto ali napovedjo nadaljnjega poteka zadeve. Sporočevalec je v tekstu prisoten s svojim mnenjem, ki ga mora argumentirati do take mere, da v naslovniku zbudi občutek logične zgotovitve prav tega dogodka, ki zdaj postane umljiv.

1. običajni ali klasični komentar
2. glosa

Članek - je vrsta novinarskega sporočanja interpretativne zvrsti, ki z analizo razmerij razloži družbeno pomembne pojave, procese in stanja tako, da odgovori na vrsto naslovnikovih vprašanj o zadevnem predmetu in ustvari iluzijo, da po prebranem članku naslovnik ve o zadevi dovolj, da pozna različne poglede nanjo, da razume njen nastanek in razvoj. Z raziskovalno in analitično metodo se članek približa znanstvenemu preučevanju, tudi njegova struktura je podobna strukturi znanstvenih tekstov. Shema ima pod glavo, v kateri so pogosto nadnaslov, naslov in pritegnilo, uvod, jedro in zaključek. Jezik članka je stvaren, brez ekspresivnega izražja, avtor je v tekstu angažiran, od dogajanja pa distanciran.

Portret - je vrsta novinarskega sporočanja interpretativne zvrsti, ki slika osebo tako, da jo naslovnik doživi kot osebnost, za katero zdaj ve, kakšen človek je. Struktura je zapletena, shema je trodelna, jezik izbira ekspresivno izražje, s katerim je avtor v tekstu vidno prisoten.

Večerove tekste lahko uvrstimo v vse zgoraj naštete zvrsti, medtem ko za Slovenske novice velja, da so teksti, ki se nanašajo na narode nekdanje Jugoslavije v veliki večini primerov kratke vesti. Glavni razlog je so teksti večinoma kratki zapisi iz črne kronike, ki pa jih tudi v Večeru obravnavajo na podoben način. So pa daljši teksti, ki jih lahko uvrstimo v druge vrste in žanre, na ostalih straneh. Razlika med dnevnikoma nastaja zaradi izbora tem. Slovenske novice objavljajo predvsem zgodbe o življenju in muhah zvezdnikov, zgodbe o nenavadnih, krutih zločinih, kakršnekoli afere in šport, medtem ko je Večerova vsebina razdeljena še na novice iz domače politike, sveta, gospodarstva in lokalnih novic.

Slovenski mediji o narodih nekdanje Jugoslavije v 90-ih letih

Tako imenovana »problematika narodov nekdanje Jugoslavije« se je v slovenskih medijih jasno izrisala po osamosvojitvi in predvsem po začetku vojne v Bosni in Hercegovini. V času, ko se je država pravzaprav še formirala in smo morali kljub temu da smo se že dolgo pred tem čutili drugačne od »južnih bratov« tokrat jasno distancirati od njih in se definirati kot samostojen in suveren narod. Distanciranje je bilo ostro in grobo, nič kaj zakrito s finesami in lepim jezikom, kar so ugotavljali številni avtorji, ki so analizirali članke iz tega obdobja.

Tako je Tonči A. Kuzmanić analiziral vsebino Nedelove in občasno tudi Delove rubrike Nočna kronika. Delo je najbolj bran slovenski resni dnevnik, Nočno kroniko pa bi težko uvrstili med novinarske vrste, Kuzmanić pravi, da je v tistem delu, kjer tekst obravnava dogodke s področja kriminala, na kar napeljuje tudi naslov, podoben komentarju, kolumni oziroma pivski kroniki (Kuzmanić, 1999: 19). V njej avtor neverjetno odkrito izraža negativne predsodke, šovinizem, nacionalizem in rasizem. V Nočni kroniki tako »pivci«, ki so subjekt izjavljanja in avtor Nočne kronike le povzema njihove izjave, razpravljajo o ogroženosti slovenstva, nataliteti, južnjakih, politiki, rdečkarjih, Srbih, Hrvatih, Bosancih, zamorcih, mafiji, Kitajcih, gejih, politikih, in ko jim zmanjka snovi, tudi o ženskah. Uporabljen diskurz Kuzmanić v zaključku imenuje pivski rasizem. Gre za vzpostavitev obrazca mi-oni, pri čemer so oni vedno neka gmota, množica, izdelek dehumanizacijsko-dekulturacijskega ideološkega prijema, ki ne samo da niso posamezniki, tudi kot skupnost ne morejo funkcionirati. Nastopajo kot nediferencirana gmota, ki ji še njabolj ustreza živalska oblika prikazovanja, (mrčes, sodrga, krdelo, jata) v še bolj dehumanizirani različici pa so le še blago. »In ravno tu je tisto eksplicitno izhodišče, rezultat procesa dekulturacije, dehumanizacije in rasizma, ki je podlaga vsem pivskim omejitvam. »Oni od spodaj« niso nič naravnega, pač pa dobro premišljen in visoko adrenalinski rasistični izdelek, ki nastane v pivski delavnici.« (Kuzmanić, 1999: 66-67)

Drug primer odnosa slovenskega tiska do narodov nekdanje Jugoslavije je pisanje o begunski problematiki, ki je bila najbolj pereča v prvi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja. V članku Retorika begunske politike v Sloveniji Marjeta Doupona Horvat obravnava medijsko poročanje med aprilom 1992 in marcem 1993 o begunskem vprašanju. Kot ugotavlja, je analiza pokazala, da je splošni vzorec begunskih politik v Sloveniji v tem obdobju hudo vznemirljiv. Na prvi pogled se kaže razlika med lastnim legitimacijskim standardom (demokratske vrednote, človekove pravice) in očitnimi značilnostmi politik, ki jih je treba legitimizirati. Vprašanje je: katerim ideološkim procesom se je posrečilo vzpostaviti zadosti »koherence«, da je retorika legitimizacije »delovala«? Na to vprašanje Doupona Horvat odgovarja takole:

Prvič, glavno vlogo je igrala samokategorizacija novo nastale Republike Slovenije kot države, kjer so demokratska načela in človekove pravice kratko malo dejstvo, nespodbitna inherentna lastnina.

Drugič, različne principe legitimizacije so tako izigrali drugega proti drugemu, da se je oblikovala hierarhija vrednot, zaradi katere je mogoče zavreči »čista« načela demokratskih in človekovih pravic po vzoru drugih držav, katerih demokratskost velja za nedvoumno.

Tretjič, vprašanje beguncev je bilo uspešno opredeljeno kot »problem« (tako številčno kot grožnja javnemu redu). Z drugimi besedami, ustvarili so krizo, tako da so odkloni od nekaterih načel zlahka obveljali za izjemne ukrepe, ki sami po sebi ne spodbijajo temeljnjšega in domnevno trdnega vrednostnega sistema.

Četrto, avtoriteta mednarodne skupnosti eksplicitno nastopa, da bi legitimirala take politike (kot denimo pri pravici do dela). Ta strategija deluje celo takrat, ko se reference na mednarodne vire ne ujemajo s temi viri. To je mogoče, ker (a) ima malokdo dostop do izvirnih besedil, ker (b) imajo legitimizirane politike široko podporo in ker (c) mednarodni skupnosti ne koristi, če je preveč stroga z »novimi demokracijami«.

Petič, begunci so od zunaj kategorizirani kot skupina ljudi, ki je komajda vredna pozornosti, ki jim jo namenja širokosrčni slovenski narod.

V času, ko je bila navzočnost beguncev relativno močna v javni zavesti, so imeli le redki Slovenci osebne stike s posameznimi begunci. Kljub temu pa jih je večina iskreno

verjela – to so potrjevali tudi mediji in politični establišment – da smo Slovenci zanje dobro poskrbeli. Prišlo je do hierarhizacije vrednot, po kateri je postala odgovornost do novo nastale neodvisne države do njenih državljanov bolj cenjena kot odgovornost do »drugih«. Podobno lestvico vrednot je prevzela tudi večina medijev. Od tod tudi prepričanje tako politike in civilne družbe, pa tudi medijev, da je beguncev v Sloveniji preveč, med drugim jih nimamo več kam nastaniti, prihod novih pa bi povzročil le to, da ne bomo zmogli pomagati nobenim.

Begunci so bili za slovenske medije preveč vidni, očitano jim je bilo, da nič ne delajo in le jemljejo denar, čeprav jih je v to prisilila slovenska država, ki jim je pravico do dela odvzela, edina izjema so bili učitelji in bolniške sestre v samih begunskih centrih. Mediji so pomagali soustvariti vtis, da smo izredno lepo poskrbeli za nemočno skupino ljudi, za kar bi nam morali ti biti hvaležni, pa nam niso. Tako si na primer niso smeli sami kuhati, ampak so morali jesti tisto, kar so Slovenci mislili, da je zanje primerno. Če so se zaradi hrane pritožili, je bilo to razumljeno kot popolna nehvaležnost, ki se je odlično ujemala z obćim vzorcem slabega vedenja in navad, ugotavlja Horvatova.

Nekaj let kasneje Vlasta Jelušič v članku Ksenofobija ali samozaščita? tako najprej navaja neobjavljen tekst M. Malešič, da so v letih 1992 – 1998 v osrednjem slovenskem časniku Delo begunci iz nekdanje skupne države »v večini analiziranih člankov predstavljeni v slabi luči in kot problematična družbena skupina.« Teme in način pisanja o beguncih so bili priprava in stalnica legitimacije slovenske begunske politike. Tako se je Delo najprej burno odzvalo na njihovo število, kasneje pa so se avtorji osredotočili na »težave« s kriminalom, zavraćanjem hrane, šolanjem begunskih otrok, njihovo domnevno nehvaležnostjo ipd.

Kuzmanić je v okviru raziskav o rasizmu v Sloveniji analiziral tudi spletno stran, na kateri Slovenci v obliki grafitov izražajo svoja čustva in mišljenja glede vseh, ki so v primerjavi s Slovenci manjvredni. Nič nenavadnega ni, da so med grafiti tudi številni namenjeni narodom nekdanje Jugoslavije. Slovenci in ostali so razdeljeni na »nas« in »njih«, obema skupinama pa avtorji grafitov pripišejo določene lastnosti, iz katerih nato »izpeljejo« svoje »teze«.

Kot ugotavlja Kuzmanič, ima »Mi« štiri lastnosti: premalo nas je, smo ubogi, ponosni in nenazadnje najboljše. Medtem »Oni« nastopajo kot množica, ki se vrti okrog ene od lastnosti, ki jim jo je pripisala Mijevska govorica. Ne morejo imeti ne individualnih ne kolektivnih potez, kaj šele pravic. Izmed nabora različnih poimenovanj tako za pripadnike narodov nekdanje Jugoslavije najdemo poimenovanja kot banda, banditi, begunci, begunčki, burekmajstri, cigani, čefurji, Jugoviči, Južni, Muslimani, primitivisti, reveži, sodrga in še kaj podobnega bi se našlo v slovenskem besednjaku.

Implicitna in eksplicitna »diagnoza obstoječe situacije«, ki je na grafitnih straneh dojeta kot ogroženost, gre predvsem v štirih smereh. Na ravni ugotavljanja gre za to, da je v specifični »Mi« optiki »Njih«, ki prihajajo, pravzaprav nešteto. Drugi korak, ki je sestavina same te številčne plati, je – prek »golazni« in podobnih označevalcev, ki jih kar mrgoli – postopek depersonalizacije. Saj vsak posameznik na strani »Njih« znotraj tovrstne matrice postane del »nečesa večjega«. Sledi tretji korak, ali dehumanizacija, ko se tako celota kakor vsak posamezen človek – zaradi oznake »Oni«, denimo – spremeni v takšno ali drugačno stvar (eksplicitno se govori o »ljudeh« v narekovajih!). Pa ne v katerikoli stvar, pač pa vedno v stvar, ki je ustrezno pripravljena, in sicer za odločilen, četrti korak. To pa je, kajpada, obdelava surovine ali odstrel. Skupaj z dehumanizacijo gre torej tudi depersonalizacija, v finalu pa eksterminizacija/anihilacija oz. pokončanje.

In če si dovolimo špekulacijo, da sta tovrstna govorica in razmišljanje značilna za povprečnega rasista, so, kot v zaključku analize grafitov ugotavlja Kuzmanič, avtorji grafitov, besednjaka in diskurza izdelek domače računalniške srenje oziroma proizvod načina razmišljanja vsaj enega njenega dela. Sklepa lahko, da gre za urbane, izobražene, relativno premožne domačine, v glavnem tiste iz Ljubljane in okolice. Verjetno so večino mladi ali srednjih let, heteroseksualni in večinoma moški.

Če zgoraj navedene ugotovitve avtorjev, ki so raziskovali odnos slovenskih medijev do pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije, naj bo to v obliki obravnavanja begunske problematike ali stališč pisca Nočne kronike s Tudorjevim pojasnilom, kako mediji konstituirajo in ohranjajo naše okvire razmišljanja, lahko zapišem, da so mediji v devetdesetih oblikovali podobo pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije na negativen način. Prikazali so jih kot lene, nevhvaležne, strahopetne, neumne, še najbolj blag

kvalifikator, ki so jim ga eksplicitno ali implicitno pripeli, je, da so za okolico moteči. Pri oblikovanju takšnega odnosa so sodelovale tudi druge elite, izpostaviti gre predvsem politično.

Da so izrečene in zapisane besede padle na plodna tla lahko sklepamo na podlagi Kuzmanićeve analize rasistične internetne strani, kjer so narodi nekdanje Jugoslavije pogost predmet obravnave.

Ko so elite s skupnimi močmi oblikovale negativen odnos do narodov nekdanje Jugoslavije, nastali položaj le še ohranjajo. Mediji in elite se poslužujejo mehanizma, na katerega je opozorila Mirjana Ule, to je ignoriranje pozitivnega. Slednje bi namreč vzpostavilo diskrepanco med odnosom, ki so ga predtem elite več let oblikovale in novimi dejstvi, zato jih preprosto zamolčijo.

Prostor v medijih najdejo tako predvsem incidenti, afere, kriminal, ali slabe življenjske razmere. Pozitivne novice najdejo prostor na »manj pomembnih« straneh, kot je estrada ali kultura, ne pa tudi na straneh namenjenih politiki in gospodarstvu. Idejo in taktiko negiranja pozitivnega je odlično ubesedil eden od akterjev v članku objavljenem v Večeru, ki je dejal: »Balkan je bil zanje (medije) zanimiv, dokler je tekla kri. Balkanska sedanost jih načeloma zanima le, kadar se zgodi incident.«

Slovenske novice in Večer v 2002

V naslednjih straneh je analiza člankov v dveh slovenskih dnevnikih in poskus ugotoviti, kakšen odnos do pripadnikov narodov iz nekdanje Jugoslavije veje iz časopisnih strani. Za analizo sem si izbrala dnevnika Večer in Slovenske novice. Prvega zato, ker je resni oziroma kakovostni dnevnik, drugega pa zato, ker je edini slovenski rumeni dnevnik. Kaj se znajde na katerikoli strani časopisa je stvar uredniške politike, zato je število tekstov, v katerih se poudarja narodnost storilcev, pomemben pokazatelj tega, kaj menijo v uredništvu o njih.

Med analiziranimi teksti iz obeh časopisov so vesti in poročila, torej mnenjsko nevtralni vrsti, ki predsem podajata informacijo o dogodku brez vrednostnih sodb. Vendar pa ne gre pozabiti, da lahko novinar tudi v nevtralnem jeziku poda določeno videnje dogodka, kar je na primer mogoče videti že, če preberemo, poslušamo ali gledamo, kako so različni novinarji poročali o istem dogodku. Na vsebino teksta vplivata novinar in urednik, ki soodločita, kakšen pomen bosta dogodku dala. Pri branju novinarskih tekstov moramo biti pozorni na naslednje lastnosti besedila:

- izbor dogodka, teme, zgodbe
- uporabljeni viri (policija, vladne institucije, nevladne organizacije, civilna družba, »navadni« ljudje)
- je pri poročanju zajel več vpletenih strani, na kateri je večji poudarek
- izbor citatov
- kateri vidik zgodbe je izpostavljen
- jezikovna sredstva npr. cinizem, uporaba pogojnika pri povzemanju stališč katere od strani, izbor besed, s katerimi uvaja govorca

Večer pokriva zelo različne tematske sklope, od tega, kaj se je zgodilo v notranjepolitičnem življenju, najpomembnejše novice iz sveta, posebne strani namenja dogajanju v gospodarstvu, kulturi, šolstvu, objavlja tudi lokalne novice in reportaže in športne informacije, nenazadnje pa ima tudi strani namenjene črni kroniki. Kot kakovosten časopis naj bi Večer poročal dejstva in fakte ter se držal standardov novinarske etike. V 23. členu Kodeksa slovenskih novinarjev je tako zapisano: Novinar se mora izogibati rasnim, spolnim, starostnim, verskim, etničnim in geografskim stereotipom in stereotipom, povezanim s spolnimi nagnjenji, invalidnostjo, fizičnim

videzom in socialnim položajem. Diskriminacija zaradi spola, pripadnosti etnični, verski, socialni ali narodnostni skupnosti, žalitev verskih čustev in običajev ter netenje mednacionalnih trenj niso dopustni.

V Slovenskih novicah ni gospodarskih ali zunanjepolitičnih tem, razen če so te povezane s kakršnimkoli škandalom, afero ali življenjem bolj ali manj slavnih. Objavlja predvsem pretresljive zgodbe o žalostnih dogodkih in usodah, včasih tudi potvorjene. Prostor namenja tudi športu, zveznikom in zabavi. Za moje delo so se izkazale najpomembnejše strani poimenovane črna in deloma črno bela stran, kjer so združene vestičke o kaznivih dejanjih in prekrških, lahko pa zasledimo tudi poročilo iz kakšnega bolj odmevnega sojenja.

Pri zbiranju časopisnega gradiva za diplomsko nalogo, sem najprej zbrala vse novinarske tekste, objavljene v oktobru, novembru in decembru 2002, ki so se kakorkoli nanašali na pripadnike narodov nekdanje Jugoslavije, četudi le mimogrede. Objavljeni so bili na skorajda vseh tematskih straneh, največ pa na straneh namenjenih športu, črni kroniki in estradi. Meed njimi so bili intervjuji, komentarji, tematski članki, poročila, vesti, citati, resni teksti in bizarnosti.

Ker se vsebini dnevnikov, ki ju analiziram, precej razlikujeta oziroma je vsebina Večera bolj raznolika, sem se odločila, da poiščem temo, ki je časopisoma skupna. To je tako imenovana črna kronika oziroma poročanje o prometnih nesrečah, vlomih, ropih, krajah, pretepih, umorih organiziranemu kriminalu... skratka poročanje o vsakovratnih kriminalnih dejanjih. Poleg tega, da je tovrstna snov nepogrešljivi sestavni del obeh dnevnikov, je tudi snov, v kateri so pripadniki drugih etničnih skupin pogosti gostje, kot ugotavlja že van Dijk. Omejitev pri izbiri tekstov sem tako naredila predvsem pri Večeru, v Slovenskih novicah pa sem večino tekstov, ki so se nanašali na narode nekdanje Jugoslavije našla prav na straneh namenjenih črni kroniki.

Slovenske novice

Slovenske novice so začele izhajati leta 1991, danes pa so kljub najkrajši tradiciji v primerjavi z drugimi dnevniki najbolj brane⁶, pa tudi edini, ki ga uvrščamo v rumeni tisk. Vsebina je temu primerna, tako da večino prostora namenja temu, kar bi lahko poimenovali črna kronika. Tako časopis prinaša tovrstne novice iz vsega sveta, prav tako pa išče zgodbe in afere tudi doma. Poleg tega objavlja še novice iz sveta zabave, slavnih in bogatih ter športa. Ima tudi priloge, ki so namenjene športu, astrologiji ali na primer družabni kroniki. Njegova naloga ni toliko informirati ampak animirati in zabavati.

Največkrat narodi nekdanje Jugoslavije gostijo na straneh poimenovanih črna in črnobela stran. Ti strani sta kolaž kratkih vesti iz črne kronike, kjer so zbrane prometne nesreče, vlomi, alkoholizirani vozniki, drzne tatvine, tihotapljenje droge in orožja, ilegalnih prehodov meje in poročil z odmevnejših sojenj. V treh mesecih sem tako na teh dveh straneh oziroma večinoma na strani 7, poimenovani črna stran, naštel 51 tekstov, vsi so zapisani v prilogi, ki obravnavajo problematiko narodov nekdanje Jugoslavije. Po vsebini sem jih razvrstila v naslednje tematske sklope: ilegalni prehodi meje, sojenja, prometne nesreče, tihotapljenje, kraje, ponarejene avtomobilске tablice, pedofilija in primer legitimacije, ki so podrobneje razdelani v nadaljevanju.

ILEGALNI PRESTOPI MEJE: Slaba polovica oziroma 22 tekstov obravnava poskus ilegalnega vstopa v Slovenijo. Gre za običajno nekajvrstične tekste, iz katerih izvemo, da je tujec oziroma tujka, državljan Makedonije, Bosne in Hercegovine, Zvezne republike Jugoslavije ali Hrvaške, poskusil ilegalno prestopiti mejo s ponarejenimi, prenašalnimi ali tujimi dokumenti, a so ga policisti odkrili in kot je običajna formulacija »po postopku izgnali na Hrvaško«. Vzorec teksta je običajno tak:

toliko in toliko letni X. Y. (vedno samo začetnice, ker polnih imen policija novinarjem ni posredovala, danes pa niti teh ne več), državljan Makedonije/BiH/ZRJ/Hrvaške, se je z vlakom/avtom/avtobusom/peš pripeljal na mednarodni mejni prehod. Policistom je pokazal dokument za prestop državne meje.

---

⁶ Po podatkih Nacionalne raziskave branosti je v drugem polletju 2002 po Slovenskih novicah na dan poseglo 348.000 bralcev. Sledili so: Delo 242.000, Večer 189.000, Dnevnik 144.000, Ekipa 51.000 in Finance 24.000 bralcev enega izida.

Policisti so v postopku ugotovili, da so dokumenti tuji/ponarejeni/prenarejeni. Po postopku so tujca izgnali iz države, običajno na Hrvaško.

Ali konkretno:

Ni bil Slovak

Obrežje – J. Š., 26-letni državljani ZRJ, je pri mejni kontroli pokazal slovaški potni list na ime 25-letnega V. B. Policist je ugotovil, da je J. Š. v potni list vstavil svojo fotografijo. J. Š. so izgnali na Hrvaško. (Slovenske novice, 28. 12. 2002, str. 7)

Državljanstvo oziroma narodna pripadnost tujca je v tekstu izpostavljena vsaj enkrat (glej primer 4, 5, 8, 9, 10, 12, 17, 20, 21, 24, 26, 29, 35, 39, 46, 51). V nekaterih primerih je narodnost izpostavljena tako v naslovu oziroma podnaslovu kot enkrat v tekstu (glej primer 1, 18, 44) v nekaterih primerih pa je ta v tekstu zapisana tudi dva ali večkrat (glej primer 38, 46, 47). Izpostavljanje narodnosti, včasih tudi večkrat v sorazmerno kratkem tekstu, v bralcu vzbudi vtis, da je število pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije izredno veliko. Zabeleženi so tudi primeri, ko so mejo prestopali državljani drugih držav, ki pogosto so združeni v skupen tekst. Tako se ustvari vtis, da je prvih veliko več.

S problematiko ilegalnega vstopanja v našo državo se ukvarjajo še trije teksti, vendar gre v njih za organizirano tihotapljenje ljudi (primera 14 in 16) oziroma za zaključek sojenja združbi tihotapcev ljudi (primer 11). Tudi v teh primerih je poudarjena narodnost storilcev, če je to le mogoče, kjer to ne gre, je narodnost pogosto očitna iz osebnega imena in priimka, ki jih pri poročanju s sojenj novinarji poznajo in tudi zapišejo.

V prvem (primer 14) gre za vest, da je policija ujela Zagrebčana, ki je po Sloveniji vozil tri tujce – »2 bosanca in državljana ZRJ«, a so ga policisti ujeli. Zanimivo je, da avtor v podnaslovu izpostavi, da je Zagrebčan delal na slovenskem ozemlju. Zanimiv je tudi primer delanja razlik med ilegalci – državljana BiH sta namreč kar bosanca z malo začetnico (pripadnike narodov po slovenskem pravopisu pišemo z veliko začetnico), kar je v običajnem pogovornem jeziku slabšalnica, medtem ko tretjega ilegalca avtor članka označi za državljana ZRJ in ne »srba« ali »črnogorca«, kar bi vse tri izenačilo. Kar je moč razumeti, kot das nihče ni zaželen, »bosanec« pa še malo manj. Nenezadnje pa

avtor teksta ilegalce tudi razčloveči, ko zapiše, da jih je tihotapec »naložil« v avto in odpeljal. Naložimo namreč nežive stvari na primer vreče krompirja, potovalke, zaboje, vrečke itn., ljudje pa v vozilo sedemo, vstopimo, prisedemo nas v vozilo sprejmejo... Tudi v drugem primeru (primer 16) je policija ujela Hrvata, ki je čez Sotlo prepeljal 24 ilegalcev (med njimi dva Makedonca), še dva storilca, ki sta ilegalce peljala dalje, pa sta jim pobegnila. Avtor ilegalce na enak način razčloveči, saj so jih tako ujeti kot pobegla storilca v svoji vozili »naložili«. Zanimivo pa je, da avtor z oznako »tujji ilegalci«, dvakrat poudari njihovo različnost od nas in dodatno izpostavi, da nikakor ne gre za katerega od »naših« ilegalcev, karkoli bi taka oznaka lahko pomenila.

Pri poročanju s sodišča (primer 11) gre za naštevanje obsojenih in kazni, ki jim jih je sodišče naložilo, poleg poudarjanja narodnosti pa gre opozoriti še, da bo tujce poleg zaporne kazni doletel še »izgon iz naše države«. Gre za dodaten jezikovni poudarek, da so tujci in torej ne »naši«. Avtor bi namreč lahko zapisal tudi zgolj iz »države« ali iz »Slovenije«, lahko bi celo zapisal le, da jih čaka izgon, saj ima beseda jasen pomen. Z besedno zvezo »izgon iz naše države« pa kazen dodatno poudari in prav tako kot razliko med »nami« in »njimi«.

Značilnosti tekstov, ki obravnavajo ilegalne prehode meje so tako poudarjanje narodnosti ilegalcev, saj je v kratkih tekstih, pogosto vest tvorita le stavek ali dva, ta zapisana tudi večkrat, pogosto so razčlovečeni, saj jih tihotapci v vozila »naložijo«, avtorji pa z jezikovnimi sredstvi kot izgon iz naše države ali tujji ilegalci poudarjajo razločevanje med nami in njimi.

SOJENJA: V tem času Slovenske novice dvakrat pišejo o sojenju dvojici, ki je zažgala Željka Aščiča, ki je opeklinam podlegel (primera 2 in 28). Avtor je podpisan, kar je na tej strani izjema. Najprej nas seznanj, zakaj dvojici Stanoje Milošević in Sead Bašić sploh sodijo, nato izvemo, koga vse na sodišče ni bilo, ter da so enemu vabljenih, Seadu Čauševiću, ki je bil priča zažigu, vabilo poslali na tri naslove – Cazin, Ljubljana in Linz. Oseba torej deluje v treh državah, iz katere izhaja je jasno iz njegovega imena, na sodišče pa se ni zglasil, kar posredno kaže na njegov odnos do sodišča. Druga polovica teksta je namenjena povzetku pričanja Slavka F. Tu dobimo vpogled v ex-jugoslovansko mafijo v Sloveniji. Slavko F. tako pove, da so se ukvarjali s trgovino z orožjem in ukradenimi avti, da sta pokojni Aščič in Čaušević kolega izdala, za kar sta ju

ta kaznovala, čeprav požig ni bil nameren. Poleg tega avtor navede vse povezave s sedaj že pokojnimi kriminalci, ki so bili vsi ubiti, Črnogorca Veselin Jovović in Premil Stojanović ter Dobrivoj Šakanović, za katerega sicer ne zapiše narodnosti, po imenu in priimku pa brez težav sklenemo, da ni Slovenec. Slavko F. je tudi dosegel, da sta se Milošević in Bašić predala. V zadnjem odstavku pa zapiše še, da se je Bašić opravičil Janezu K., ki so mu očitno vlomili v avto, in mu za popravilo le tega ponudi 500 evrov. Denar torej ima.

V drugem tekstu (primer 28) objavljenem konec novembra, pa nas isti avtor seznanja z zaključkom sojenja. Ob tem zapiše, da ima Bašić menda 1.500 evrov plače, Milošević pa je ponudil varščino v višini 100.000 evrov, kar je za poročilo o zaključku sojenja, kjer je zagrožena zaporna kazen, brezpredmetno, izvemo pa, da sta premožna oziroma bogata, kar lahko povežemo tudi z njuno kriminalno dejavnostjo. Povprečen Slovenec nima 1.500 evrov plače, prav tako kot si ne more privoščiti 100.000 evrov varščine. Sledi zelo natančen popis, kako je do zažiga prišlo, kako je Milošević s pištolo »silil« in »prisilil«, ne pozabi pa dodati, da je Aščić umrl grozovite smrti pred očmi družine. Avtor dogajanje tistega večera opiše slikovito in čustveno, sledi pa popolnoma neoseben zaključek teksta: »...sodba pa še ni pravnomočna, saj se bo obramba pritožila«.

Drugo večje sojenje je sojenje Senadinu Džurliču, ki je ubil 73-letno žensko, da bi prišel do njenega stanovanja (primer 33). V naslovu izvemo, da mu je sodišče kot morilcu prisodilo najvišjo kazen. V tekstu izvemo, da je bil Džurlić obsojen že zaradi goljufije, ker je stanovanje pokojne poskušal prodati. Džurličeva narodnost ni izpostavljena nikjer, očitno ima slovensko državljanstvo, da je jasno, od kod prihaja, pa avtor zapiše, da je bil med vojno v nekdanji Jugoslaviji ujetnik v koncentracijskem taborišču, kjer se je tudi naučil drugače ocenjevati vrednost človeškega življenja. Večina teksta je namenjena naštevanju dokazov zoper obtoženega, tekst pa avtor zaključuje z besedami, da je sodni senat Džurliču prisodil edino primerno kazen, 20 let zapora. Skozi ves tekst veje obtoževanje Džurliča za storjeno dejanje, vanj pa uspe avtorju implicitno vplesti tudi storilčevo etnično poreklo, v kolikor to ni očitno iz njegovega imena in priimka.

Še več prostora je namenjenega poročanju o sojenju Hrvatniku Nikoli Biondi, ki je obtožen povzročitve dveh smrti iz malomarnosti (primer 43). Najprej izvemo, da je obtoženi Hrvat, ki je začasno prijavljen v Divači, s ponujanjem žganja z veliko vsebnostjo metanola pa naj bi povzročil smrt svoje stanodajalke in njenega nekdanjega moža. Skozi članek o Biondi izvemo, da je redno hodil na sejme v Bosno, od koder je prinesel tudi žganje, da je pokojno spoznal preko oglasa za intimne stike, se takoj priselil k njej in se menda dogovoril, da se bosta poročila, s čimer bi Biondi dobil državljanstvo, v zameno pa v hiši uredil centralno kurjavo. Avtor poroča o pričanju številnih prič, ki Biondi tako obremenjujejo kot razbremenjujejo, več pa je prvih, njihovim pričanjem je tudi namenjenih več besed. Tekst se zaključuje s obvestilom, kdaj se bo sojenje nadaljevalo. Skozi tekst se o Biondi oblikuje dokaj negativna slika, lahko bi celo rekli, da je vedel za metanol, saj je sam pil malo žganja, ki ga je prinesel iz Bosne. Zanimivo je izpostavljeno tudi poreklo domnevno smrtonosnega žganja, hkrati pa ni nikjer zapisano ali je uvrščeno v dokazno gradivo in ali so ga strokovnjaki analizirali in ugotovili vsebnost metanola v njem. Če do tega dela postopka še niso prišli, avtor ne zapiše, da bo sledilo, prav tako ne zapiše, da žganja ni več in ga niso mogli analizirati. Da je bilo krivo žganje je implicitna predpostavka, ki zaradi porekla žganja in njenega prinašalca, drži.

V poročilih z odmevnih sojenj, saj so obtoženci povzročili smrt, lahko spoznamo način njihovega delovanja v Sloveniji. Organizirani so v kriminalne združbe, spore poravnajo nasilno, na račun svojega dela živijo udobno življenje. Za dosego svojega cilja so pripravljeni uporabiti vsa sredstva, kot se izkaže v primeru Džurlića, tudi umor. Povezava z državami nekdanje Jugoslavije je še vedno močna, pogosto se vračajo po nakupih, kot v primeru Bionde. Čeprav živijo v Sloveniji, se niso prilagodili tukajšnjim življenjskim navadam ampak ohranjajo vedenje, ki ga »Slovenci« radi označimo kot balkansko. To je kriminal, iskanje čimbolj lagodnega življenja, v primerjavi s Slovencem, ki za vsakdanji kruh trdo dela, izkoriščanje, nasilno reševanje sporov in pripravljenost ubiti človeka za dosego svojega cilja.

PROMETNE NESREČE: Tema sedmih tekstov so prometne nesreče, ki so jih povzročili tuji državljani ali pa bili vanje vpleteni (primeri 3, 7, 15, 23, 27, 32 in 48).

Večinoma gre za kratke vesti, avtorji pa podobno kot pri ilegalnih prehodih meje poudarijo državljanstvo (iz katerega sklepamo o narodnosti) v vseh naštetih člankih.

V prvem primeru (primer 3) gre za nesrečo, ki jo je povzročil voznik zaradi neprilagojene hitrosti. Njegova narodnost je izpostavljena v podnaslovu, še enkrat pa takoj na začetku teksta. Še tretjič je državljanstvo izpostavljeno v zaključku, ko izvemo, da se je poškodoval tudi sopotnik, prav tako državljan ZRJ. Razen poudarjanja narodnosti gre za običajno vest o prometni nesreči. V naslednjem primeru (primer 7) avtor narodnost voznika prav tako izpostavi v podnaslovu, kjer doda še, da je voznik z vožnjo nadaljeval tudi po tem, ko so mu policisti vzeli voziško dovoljenje. Državljanstvo je ponovno poudarjeno v prvem stavku teksta, izvemo tudi, da ima tujec začasno prebivališče v Račah. Avtor pojasni, kako je prišlo do odvzema voziškega dovoljenja, kar je izpostavil v podnaslovu, doda pa, da so voznika policisti zadržali do streznitve, v zadnjem stavku, ki ga avtor od preostalega teksta loči z odstavkom, pa še, da tujca vsi postopki še čakajo. Torej izpostavi, da ne bo ostal le brez voziškega dovoljenja.

V naslednjem tekstu (primer 15) je narodnost izpostavljena že v naslovu, prav tako njegov greh – »Makedonec je napihal«. V enem stavku nato izvemo, da je Makedonec, narodnost je izpostavljena še enkrat, napihal 0,93 promila, za kar so mu policisti zasegli potni list in ga predlagali sodniku za prekrške. Tudi v naslednjem tekstu (primer 23) je dogodek odpravljen na kratko, v dveh stavkih. Tokrat je v naslovu avtor napisal, da gre za tujca, v tekstu pa izvemo, da je državljan BiH, ki je bil pod vplivom alkohola in je povzročil prometno nesrečo, v kateri je bila voznica lažje poškodovala. Naslova »Tujec za zapahi« tekst ne podpre, saj izvemo, da so moškega policisti pridržali (lahko tudi do streznitve, kot v prejšnjem primeru), avtor pa ni napisal, da bi ga že peljali k sodniku za prekrške.

V naslednjem tekstu (primer 32) je narodnost povzročitelja izpostavljena izpostavljena že v naslovu, hkrati pa avtor pove, da je storilec pobegnil. Šele v podnaslovu izvemo, da je pobegnil po prometni nesreči, pa tudi, da so ga policisti že ujeli oziroma »zgrabili«. Njegovo državljanstvo je v tekstu poudarjeno še dvakrat, prav tako avtor na koncu teksta še enkrat poudariti, da je po nesreči pobegnil, nenazadnje pa tudi, da ga čaka kazenska ovadba. Avtor opozori še na državljanstvo soudeleženega v prometni nesreči. V preostalem delu podrobno opiše prometno nesrečo, kar pa je običajno.

Tudi v naslednjem primeru (primer 48) je dogodek odpravljen na hitro, v treh stavkih. V naslovu se je avtor narodnosti oziroma državljanstvu izognil, je pa ta izpostavljena v prvem stavku.

Zanimiv pa je članek, ki poroča o prometni nesreči, ki jo je povzročil pešec (primer 27). Da je bil poškodovani pešec državljan BiH izvemo šele v tretjem stavku. V nadaljevanju pa avtor zapiše, da je pešec kriv za prometno nesrečo, ker je nenadoma stopil na cesto zunaj prehoda za pešce in neposredno pred vozilo – skoraj neverjetna nepremišljenost!!- za kar bo dobil plačilni nalog, srečal pa se bo tudi s sodnikom za prekrške, ker nima urejenega statusa. Žrtev torej skozi tekst postane storilec, ki je ne le povzročil prometno nesrečo, ampak tudi nima urejenih dokumentov za bivanje v državi, kar je za samo prometno nesrečo nepomembno, lahko pa ilustrira odnos tujih državljanov do slovenskih zakonov.

Izpostavljanje narodnosti udeležencev v prometnih nesrečah je običajna praksa pri tovrstnem poročanju. Največkrat so tujci krivi za prometno nesrečo, velikokrat vozijo vinjeni, po dogodku pobegnejo. Če imajo neurejene dokumente, to avtorji izpostavijo, četudi za samo prometno nesrečo to ni bistveno. V primeru pobeglega povzročitelja nesreče le tega policisti niso aretirali ampak »zgrabili«.

Poleg ilegalnih prehodov meje in povzročanja prometnih nesreč tujci tudi tihotapijo, kradejo ali vozijo s ponarejenimi tablicami, kot pričajo teksti 6, 19, 25, 30, 31, 34, 36, 37, 40, 42, 45 in 50.

TIHOTAPLJENJE: Tako so policisti na meji vozniku iz Zagreba zasegli pištolo z nabojnikom in naboji (primer 19). Narodnost je izpostavljena v podnaslovu, hkrati pa tudi, da so policisti orožje zasegli tudi Italijanoma. Sicer je tekst nevtralen. Mamila so državljani nekdanje Jugoslavije tihotapili večkrat, o čemer pričajo teksti 6, 25 in 31. Prvi (primer 6) je dolg tekst o veliki zaplembi heroina, ki je uspel hrvaški policiji, tekst pa spremljata tudi dve fotografiji, kar priča, da je uredništvo menilo, da gre za pomemben tekst. V naslovu avtor izpostavi, da gre za balkansko pot mamil, v podnaslovu pa, da so prijeli Albanci in da gre za albansko mafijo na območju nekdanje Jugoslavije. V tekstu je večkrat izpostavljena uspešnost in učinkovitost policije, ko avtor na primer piše, da so se zvrstile aretacije, edino osebo, ki je še na begu, intenzivno

iščejo, časovno usklajeno so policisti prijeli več ljudi vpletenih v tihotapljenje, preiskali tudi nekaj stanovanj in našli številne dokaze, položaj pa so nadzorovali že prej. Avtor zelo natančno opiše prijetje obeh kurirjev na meji, ko zapiše, da so imeli kriminalisti prepričljivo zdolgočasene obraze, kurirja pa sta tudi prepričljivo igrala svoji vlogi, dokler nista na prizorišču zagledala psa. Ko je eden od storilcev spoznal, da sta odkrita, se je milo razjokal in celo pomočil v hlače – najbrž da bi se policistom zasmilil – vendar so kriminalisti ostali neomajni, ali kot je zapisal avtor, solze niso pomagale. V tekstu avtor večkrat poudari, da gre za albansko, hrvaško oziroma balkansko narkomafijo, ki oskrbuje tržišča zahodne Evrope. Niti enkrat se pri opisovanju združbe ne posluži bolj nevtralnega izraza kriminalna združba ampak ves čas govori o narkomafiji ali mafiji. Z opisom prijetja kurirjev avtor pokaže še, da gre za pretkane zločince in profesionalce v svojem poslu, ki se ne zmedejo takoj, znajo pa zaigrati tudi na strune sočutja, čeprav to ne pomaga.

Druga dva teksta sta krajša zapisa o prijetju tihotapcev. V primeru 25 je narodnost tihotapca izpostavljena v podnaslovu in še enkrat v tekstu, poleg zapisa, kaj so policisti v avtomobilu našli, je avtor zapisal še, da so tihotapca policisti ovadili in pripeljali k preiskovalnemu sodniku. Primer 31 pa je zapis o prijetju dveh oseb, ena od njiju je Makedonec, ki so jima zasegli heroin, končala pa sta v priporu. V naslovu izvemo, da sta posedovala heroin, v podnaslovu pa, da je eden Makedonec, kar je v tekstu zapisano še dvakrat. Izvemo tudi, da je neprijavljen in živi v Ljubljani, ter da sta bila policistom sumljiva, saj so ju nadzorovali že dalj časa. Po opisu prijetja in zaseženih predmetov izvemo še, da je za oba sodnik odredil pripor. Čeprav je tekst krajši, ga spremlja fotografija zaseženega heroina, kar daje tekstu večjo težo.

Imamo še tihotapca cigaret (primer 45), moškega iz BiH, ki je v tovornjaku po ležiščem poskusil prepeljati 100 zavojev cigaret, ki jih je policist zasegel, postopek pa sledi. Etnično poreklo tihotapca je zapisano le enkrat, v glavnem besedilu.

Tudi tihotapljenje je posel, s katerim se pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije torej večkrat ukvarjajo. Organizirane kriminalne združbe avtorji poimenujejo mafija ali narkomafija, ki je balkanska, albanska, hrvaška, srbska... Izognejo se torej nevtralnemu poimenovanju in se odločijo bolj ekspresiven izraz. Izpostavljena je dobra organiziranost združbe, v kateri so profesionalni kriminalci in ne amaterji, kar lahko vidimo v primeru 19, ugotovimo lahko, da gre za velike količine mamila, ki so na trgu

vredne ogromno denarja. Narodnost je izpostavljena večkrat, tudi ko gre za zapise o manjših oziroma manj odmevnih zasegih, kar podobno kot pri ilegalnih prestopih meje daje občutek, da se s tovrstnim poslom ukvarjajo predvsem pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije.

KRAJE: Policisti so zabeležili tudi nekaj kraj, ki so jih novinarji opisali v tekstih 30, 34, 36, 40, 41, 42 in 50. Prvi tekst (primer 30) je zapis, kako so trije najstniki na skuterjih fizično ustražovali 10-letnega dečka in mu ukradli tisočaka vredno videoigrice. V prvem odstavku avtor opiše, kako so se dečka lotili, drugi pa je namenjen opisu storilcev, kjer je zapisano, da je fant s palico govoril »nekakšno slovenščino«, kar navaja na sklep, da ni bil Slovenec oziroma da je bil iz katere od južnih republik nekdanje Jugoslavije. Še bolj očitno je to zapisano v primeru 34, kjer novinar poroča, da se je več fantov spravilo na skupino Litijanov in jim pobralo vse, kar so imeli vrednega pri sebi, ob tem pa so jih še pretepli. Podobno kot v prejšnjem primeru je v prvem odstavku opis dogodka, v drugem pa opis storilcev, v katerem avtor zapiše, da sta dva roparja govorila »nekakšno jugo-slovenščino«. Sklep je jasen.

Naslednji tekst (primer 36) pravzaprav poroča o starem zločinu, saj izvemo, da je Hrvat taksista oropal pred približno dvema tednoma. Avtor v podnaslovu zapiše, da je bil storilec Hrvat, v tekstu podrobno opiše, kako se je lotil ropa, na koncu pa doda, da so policisti storilca sicer ovadili, prijeli pa ga niso, ker ga menda ni več v Sloveniji. Narodnost je v tekstu izpostavljena dvakrat. Glede na to, da gre za star dogodek, tudi novinar zapiše, da so o njem že poročali, in da storilca niso prijeli, prav tako pa ni objavljen njegov opis in poziv, naj bodo ljudje previdni oziroma naj ga prijavijo policiji, če ga bodo videli, bi lahko sklepali, da gre za navidezno večanje števila kaznivih dejanj, ki jih storijo pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije. Tekst je namreč za staro novico sorazmerno dolg, vse kar se je zgodilo pa opisano dokaj natančno, tako na primer avtor poroča, da je Hrvat od taksista zahteval »naj izstopi, poklekne in prekriža roke za tilnikom«.

Policistom pa, drugače kot pri ropu taksista, je uspelo ujeti dva vlomilca, za oba se je izkazalo, da sta državljana BiH. Najprej so med ropom ujeli »Bosanca« (primer 42), ki je poskušal oropati stanovanje, njegov partner pa je policistom ušel. Prijeti se je izkazal s hrvaškim potnim listom, pa so policisti ugotovili, da ta ni pravi, in je vlomilec pravzaprav iz BiH, nakar so ga zaprli, čaka pa ga sodnik za prekrške. Narodnost je

izpostavljena v podnaslovu in v zadnjem odstavku, v katerem avtor piše, da so odkrili pravo identiteto storilca. V drugem tekstu, kjer avtor poroča o uspešnih policistih (primer 50), so ti prav tako ujeli državljanca BiH, ki je »začasni Medvodčan«, kar je zaničljiva oznaka. Naslov teksta je zaključen s klicajem, kar je na teh straneh redkost, novinar pa se je za to odločil, ker je vlomilcu, sicer staremu znancu policije, preiskovalni sodnik odredil hišni pripor, kar je precej blažji ukrep od pripora, ki bi moral vlomilca po novinarjevem mnenju doleteti. Narodnost je izpostavljena v podnaslovu in prvem stavku teksta, ostali del odstavka je opis, kako je vlomilec opravil svoje dejanje. V nadaljevanju istega teksta novinar poroča še o enem vlomu, ki ga je storila druga oseba. Ta vlom ni omenjen ne v naslovu ne v podnaslovu, kar da vtis, da je ves članek poroča o tujcu, čeprav je novinar obema namenil enako prostora. Poleg tega pa avtor zapiše še, da je Ljubljčan imel manj uvidevnega sodnika, ki je odredil pripor. Policisti so bili uspešni tudi pri lovu na tatico, ki je okradla starejšo občanko (primer 40). V naslovu so jo zgrabili, kar navaja na misel, da se je upirala. V podnaslovu izpostavi narodnost tatice, zapiše pa tudi, da je oropala 71-letno domačinko, torej vzpostavi odnos mi-oni. V tekstu avtor opiše, kako se je tatvina zgodila, še enkrat zapiše, da gre za državljanke ZRJ, in doda, da je ta začasno prijavljena v Škofji Loki, zločin se je zgodil v Luciji, pa tudi, da so tatico izsledili. V zadnjem odstavku avtor zapiše še vrednostno sodbo, da gre za predrzno tatico, ter da so ji policisti zasegli predmete in jo ovadili.

S krajami se ukvarja že mladina, ki ustrahuje in fizično obračunava s še mlajšimi od sebe. Z zapisom, da so storilci govorili nekakšno jugoslovenščino jih avtor označi, da so tujci, besedna zveza pa ima tudi slabšalni prizvok. Novinarji poročajo tudi o starih dogodkih, v tekstu je na primer edina nova informacija, da so uspeli storilca identificirati, ne pa tudi ujeti. Kar pa je dovoljšnja iztočnica za podroben opis dogodka, ki nenazadnje navidezno viša odstotek kriminalnih dejanj, ki jih povzročajo pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije. Za ujete storilce uporabljajo slabšalne izraze kot je začasni Medvodčan ali Bosanec, avtor si privoščiti tudi sodbo, da gre za predrzno tatico.

PONAREJENE AVTOMOBILSKE TABLICE: Policisti pa so odkrili še dva primera ponarejenih avtomobilskih tablic (primera 34 in 37). V obeh primerih so novinarji temu namenili dva stavka, v katerih pa niso pozabili omeniti državljanstva (BiH, hrvaško)

obeh voznikov s ponarejenima tablicama. Obakrat so tablici zasegli in napisali kazensko ovadbo, Hrvatu pa tudi niso dovolili vstopa v Slovenijo.

PEDOFILIJA: Ker tovrstna tematika zanima bralce, so Slovenske novice obširno pisale o aretacijah 17 domnevnih pedofilov (primer 22). Tema je vroča tako zaradi pedofilije kot zato, ker so pedofili Hrvatje, kar je skupaj povzeto v naslovu »Pedofilska njihova«, kar je cinična predelava hrvaškega slogana Ljepa naša, s katero opisujejo svojo državo, hkrati pa z besedo njihova vzpostavi odnos mi-oni in se od problema distancira, v smislu, da pedofilije pri nas ni. V tekstu avtor opiše, kako so policisti moškimi, ki so zbirali tovrstno gradivo, prišli na sled in zapiše, kaj vse so policisti med hišnimi preiskavami našli. Najbolj ga zbode eden od osumljenih, ki ima menda največjo zbirko pornografskih slik otrok v Evropi in dela v ustanovi, kjer je vsak dan v stiku z otroci, sodnik pa mu je dovolil, da ostane na prostosti. In policisti kljub vztrajanju novinarjev niso hoteli izdati kje dela in novinarjem onemogočili odkritje njegove identitete. Zapiše še, da so na pornografske strani vstopili tudi z računalnikov dveh velikih hrvaških delniških družb, vendar policisti niso mogli ugotoviti, kdo. Avtor tako implicitno zapiše, da so pedofili tudi v uglednih hrvaških podjetjih, kar navaja na sklep, da moramo biti vedno previdni. Predzadnji odstavek je sestavljen iz dveh citatov načelnika oddelka za mladoletno prestopništvo, ki pove, kaj vse se lahko skriva za zbiranjem fotografij otrok prek interneta, pa tudi, da so hrvaške oblasti preiskale primere zlorabe otrok, ki so jih storili tujci. Nenazadnje pa opozori starše, kakšne so njihove dolžnosti do otrok in jih pozove, naj vsako morebitno zlorabo prijavijo. Citiran je torej predstavnik oblasti, v njegovo izjavo avtor ne dvomi, ni pa novinar iskal druge strani. Tekst spremlja fotografija spletne strani, ki ponuja pornografsko vsebino z najstnicami, katere povezuje s tekstom o prijetju pedofilov je nejasna.

LEGITIMACIJA: Precej prostora so Slovenske novice namenile še enemu staremu dogodku, legitimaciji žene vodje islamske verske skupnosti v Sloveniji. Tokrat poročajo, da je vodstvo policije sprožilo postopek proti policistoma, ki sta legitimirala žensko, ker je možno, da sta ravnala nezakonito. Gospo Đogić sta legitimirala pred njenim blokom, najprej jima je pokazala bosansko osebno izkaznico, potem pa je poklicala moža, ki ji je prinesel potni list z bivalno vizo. Kljub temu sta jo policista odpeljala na policijsko postajo in ji napisala kazen, ki so jo zaradi pritiskov kasneje

stornirali in ji izrekli le opozorilo, Zakaj je bila ga. Đogić najprej kaznovana nato pa opozorjena lahko le sklepamo, saj je policistoma pokazala vse potrebne dokumente in tudi ni ovirala postopka. V tekstu se avtor tudi spreneveda da vpleteno štiti zgolj z zapisom njenih začetnic, saj zapiše polno ime in priimek njenega soproga, prav tako kot njegovo funkcijo. Policisti so priznali, da je bilo nadaljevanje postopka nepotrebno, po treh tednih pa še niso prepričani ali je bilo tudi nezakonito, kar je ponovno sprenevedanje. Nenazadnje pa se bo policijska uprava tudi pisno opravičila, je še zapisal novinar. Tekst je torej poln sprenevedanj, avtor pa veliko prostora nameni predvsem prvemu delu postopka legitimacije, ki je potekal po predpisih. Da je bilo nadaljevanje postopka nepotrebno, pa tudi, da se bo policija opravičila pa zapiše šele na koncu, kjer so običajno manj pomembni podatki, ki bi jih lahko tudi izpustili, ne da bi bilo sporočilo teksta bistveno okrnjeno.

Za poročanje Slovenskih novic o narodih nekdanje Jugoslavije je značilno konstantno poudarjanje državljanstva in s tem narodnosti storilca oziroma vpletenega v dogodek. Pri poročanju o ilegalnih prehodih meje novinarji narodnost v nekajvrstičnih vesteh omenijo tudi večkrat. Izgon iz države pogosto poudarjajo tudi pri poročanju o sojenjih, v katere so vpleteni državljani držav nekdanje Jugoslavije. Na časopisne strani so uvrščena poročila s sojenj za tri umore, ki so jih zagrešili pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije. Za poročanje o ilegalcih je značilno tudi razčlovečenje, saj tihotapci žrtve običajno naložijo, kot nežive stvari, pri poročanju o manjših prestopkih, kot so kraje in prometne nesreče, pa tudi slabšalni odnos, ki se kaže skozi poimenovanja kot bosanec namesto Bošnjak, ali začasni Rušan za osebo, ki ima začasno prebivališče v Rušah. Precej prosotora je namenjenega tudi mesec dni staremu dogodku, o katerem je časopis že poročal, edina novost je, da je policija določila osumljenca, s čimer je navidezno večje število kršitev zakona, ki jih storijo pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije. Pri poročanju o odkritju mreže pedofilov novinar cinično poimenovanje Ljepa naša za Hrvaško spremeni v pedofilska njihova, se ponorčuje iz patriotizma in vzpostavi odnos mi-oni. Velik poudarek je na enem od osumljenih, ki se v službi vsak dan srečuje z otroci in na preiskavi v uglednem hrvaškem podjetju, od koder naj bi kupovali fotografije, čeprav policija ni odkrila nič določnega. Primera, ki pripovedujeta, da so pedofili povsod, se vsak dan ukvarjajo z otroki oziroma imajo ugledne službe. Avtor povzema le policijsko videnje dogodka in objavi tudi sporočilo načelnika oddelka za

mladoletno prestopništvo, ki opozarja starše, naj bodo previdni. Zanimivo je tudi poročanje Slovenskih novic o škandalu zaradi aretacije žene islamskega muftija v Slovenij, ko so po mesecu dni policisti priznali, da je so jo po nepotrebnem pripeljali na policijsko postajo in ji izrekli kazen. Cinično je, da novinar Đogićevo domnevno ščiti z objavljanjem zgolj njenih začetnic, ob tem pa zapiše polno ime in funkcijo njenega moža. (Podobno so Slovenske novice zadrego z začetnicami rešile ob poročanju o zlorabah mladoletne manekenke, ko so njeno identiteto zakrivale z inicialkami, hkrati pa objavile fotografijo zvonca, ob katerem je priimek stanovalca, v bloku, kjer je živel.) Šele na koncu članka zapiše, da se bo policija Đogićevi opravičila, zapiše pa še, da je bil postopek sicer nepotreben, policisti pa še niso prepričani ali tudi nelegalen.

Večer

Tekste, v katerih so tako ali drugače omenjeni pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije, sem našla v vseh tematskih sklopih Večera. Večinoma so vesti in poročila, ki so po pravilih slovenskega novinarstva mnenjsko nevtralna, oziroma se čimbolj poskušajo približati idealu objektivnosti novinarskega poročanja. Poleg poročil in vesti sem na različnih tematskih straneh našla še intervjuje, reportaže in komentarje, ki so se dotikali te problematike.

Pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije so se pojavili v vsebini 502 tekstov, med njimi 38 takih, ki jih je mogoče uvrstiti v črno kroniko, čeprav niso bili vsi objavljeni na teh straneh. Eden od razlogov je, da so nekateri teksti, ki sicer spadajo v črno kroniko, objavljeni na straneh namenjenih novicam iz sveta, ker so se zgodili izven Slovenije, vendar obravnavajo snov, ki sodi na črno kroniko, in narode nekdanje Jugoslavije. Na straneh Kronika in Zadnja stran, kjer je pojavljanje tekstov, ki jih lahko uvrstimo v črno kroniko, pravilo, je bilo objavljenih 19 tekstov. Teme, ki jih avtorji v njih obravnavajo, so: ilegalni prehodi meje, otroška pornografija, pedofilija, droge, trgovina z belim blagom, sodelovanje policij, umori in rop. Večina tekstov so vesti, nekaj je tudi poročil. Drugih novinarskih zvrsti in žanrov nisem zasledila.

ILEGALNI PREHODI MEJE: v vseh tekstih, ki obravnavajo to temo (primeri 52, 67 in 69), so ilegalno poskusili prestopiti mejo Makedonski državljani. Vsi so mejo poskusili

prestopiti na mejnih prehodih med Hrvaško in Slovenijo, policistom pa so pokazali ponarejene dokumente – v enem primeru ponarejen potni list, v treh pa dovoljenje za bivanje v tuji državi. V vseh primerih so policisti v postopku odkrili ponaredke in ilegalne migrante vrnila na Hrvaško. Ilegalci torej mejo prestopajo neorganizirano, s ponarejanjem dokumentov se včasih niti ne potrudijo (eden od odkritih je v tuj potni list vstavil svojo sliko), policisti pohvaljeni, ker dobro opravljajo svoje delo. Teksti so podobni vsem tekstom, ki obravnavajo ilegalne migrante – kratki, običajno le nekaj stavkov in v njih prisotnost avtorja ni opazna. Zgradba teksta je enaka kot v Slovenskih novicah, avtorji torej povedo, kako so ilegalni prebežniki poskusili priti čez mejo, vedno pa je poudarjeno, da jih je policija odkrila in jih vrnila v drugo državo in nas več ne ogrožajo.

Večer je objavil le tri vesti o ilegalnih prehodih meje, da so v vseh akterji Makedonci, je verjetno zgolj naključje. Vse so policisti, ki so ob pregledu dokumentov ugotovili, da niso pravi, vrnila na Hrvaško. V enem primeru je poskus prestopa meje Makedonca v istem tekstu kot poskus prestopa meje državljanke iz Dominikanske republike, Makedonec v naslovu niti ni omenjen. Državljanstvo je izpostavljeno manjkrat. Zdi se, da Večer poskuse ilegalnih prehodov meje ne daje v ospredje, pa tudi, da vse ilegalce obravnava enako, ne glede na državo, iz katere prihajajo.

TRGOVINA Z BELIM BLAGOM: S to temo se ukvarjata dva teksta, objavljena v začetku in koncu decembra. Prvi je vest (primer 63), ki zgolj obvešča, da je črnogorska policija zaradi trgovine z ljudmi priprla državnega tožilca v Črni Gori in še nekaj drugih ljudi. Dodaja, da gre za obsežno akcijo policije.

Drugi tekst (primer 70) je pravzaprav nadaljevanje prvega, razširjeno poročilo, ki bralca seznanja z nekaj več informacijami in podrobnostmi o trgovini z ženskami v Črni Gori. Kot iztočnico uporabi aretacijo državnega tožilca Zorana Piperovića in nadaljuje, da ni edini državni funkcionar, ki je »vpleten v nečedne posle«, ampak so sodelovali tudi uslužbenci policije in pravosodja. Nadaljuje, da je policija prijela še več poslovnih, nočne lokale s »posebnimi uslugami« pa zapirajo drugega za drugim. Preiskavo spremlja »zaskrbljujoče dejstvo«, pravi avtor, da medijsko-politično-odvetniški lobi poskušajo odkritje policije minimalizirati oziroma organizirani kriminal spraviti v okvir običajne prostitucije, katero bi veljalo čimprej legalizirati. Sledi sklep, da afera sega

visoko v vrh oblasti, ker šef ministrstva za notranje zadeve Andrija Jovičević ni dobil še enega mandata, menda zato, ker o policijski akciji ni obvestil predsednika Mila Đukanovića. Jovičević je ob tem povedal, da bo sedaj jasno ali je oblast pripravljena pregnati kriminal iz svojih vrst. V nadaljevanju avtor pojasni, kako je policija odkrila afero, pa tudi, da nevladne organizacije na težave opozarjajo že dlje časa, za zaključek pa pove še, koliko žensk izženejo iz države zaradi prostitucije in dodaja upanje, da bodo trgovci primerno kaznovani.

Avtor v nadnaslovu zapiše trditev, da trgovina z belim blagom sega v vrhove črnogorske oblasti, v podpisu pod sliko pa se sprašuje, če je vanjo vpleten tudi predsednik Đukanović. Jezik teksta je dokaj nevtralen, vendar pa večkrat namiguje na mafijo (greh, da ni obvestil šefa, posebne usluge,) enkrat celo eksplicitno, ko piše o mafijski seksualni industriji. Velik poudarek je na domnevni vpletenosti državnih uslužbencev, čeprav imajo le eno ime, policija pa je aretirala tudi nekaj novodobnih poslovnežev, za katere lahko domnevamo, da so pripadniki mafije. Izpostavljeno je tudi, da nevladna varna hiša že tri leta opozarja na trgovino z belim blagom, pa se do sedaj še ni nič zgodilo.

Veliko je špekulacij, na primer da je moral šef notranjega ministrstva odstopiti zaradi policijske akcije, pa špekulacije o tem kdo je še vpleten, kdo bi moral kaj reči in kdo zaradi afere odstopiti.

Tema, s katero se Večer ukvarja dvakrat, obakrat pa ob istem dogodku. prvi vesti o aretacijah sledi dalši tekst, ki osvetljuje tudi nekaj ozadja dogodkov. Kljub temu je v članku veliko špekulacij in domnev o vpletenosti vrha črnogorskih oblasti, po besednih zvezah, obvestiti šefa (namesto nadrejenega) ali posebne usluge, lahko pomislimo tudi na mafijo. Veliko je govora o vpletenosti državnih uslužbencev, skoraj nič prostora pa ni namenjenega aretacijam »novodobnih poslovnežev«, ki pa so le omenjeni. Citirana je tudi nevladna organizacija, ki več let neuspešno opozarja na trgovino z belim blagom, iz česar lahko sklepamo, da je oblastem ali vseeno, ali pa so v trgovino, kot namiguje avtor, vpletene.

PEDOFILIJA: Objavljena sta bila dva teksta, ki sta obravnavala to tematiko, oba na zadnji strani. Prvi je krajše poročilo o aretaciji osmih moških, zaradi suma širjenja otroške pornografije po internetu (primer 58). Sledijo podatki, koliko pornografskega

gradiva je policija pri prijetih zasegla, pa tudi podatek, da ima eden od njih vsakodnevne stike z otroci, vendar ni zaposlen v državni službi. Policijska akcija je potekala po vsej državi. Jezik je nevtralen oziroma tak kot pri običajnem poročanju na črni kroniki, je že tema sama dovolj zgovorna.

Drugi članek je poročilo o sojenju mornarju, ki naj bi spolno zlorabljal svoja mladoletna sinova (primer 60). Bremeni ga šest kaznivih dejanj, ki naj bi se zgodila pred štirimi leti, med božično-novoletnimi prazniki. Tako naj bi ju silil, da sta gola ležala poleg njega, pred njima onaniral, ju gola slikal in imel v njuni prisotnosti orgije z ženskami. Na zlorabo so posumili v centru za socialno delo, kamor ju je mati pripeljala zaradi močnih depresij. Domnevni storilec, saj avtor poroča o sojenju, je prikazan negativno, tako piše, da so se dogajala hudodelna dogajanja in da je oče, ki se tudi drogira, sinova zlorabljal na surov način. Ves čas avtor piše v trdilnem načinu torej sploh ne dvomi o mornarjevi krivdi, čeprav bi moral uporabljati pogojnik, saj mornarju obtožbe še niso dokazane.

Aretaciji pedofilov nameni Večer sorazmerno malo prostora, tekst je kratek in zgolj prva informacija. Poročanju s sojenja je namenjenega več prostora, precej natančno je opisano, v kaj naj bi obtoženi svoja sinova silil, domnevni storilec je že vnaprej obsojen, saj novinar ves čas uporablja trdilni in ne pogojni način pisanja. Zanimivo bi bilo vedeti, zakaj je poročilo s tega sojenja prišlo na časopisne strani, saj je zaradi oddaljenosti (druga država) manj zanimivo kot katera domača zgodba s črne kronike. Mogoče zaradi teme, lahko pa je tudi zaradi narodnosti storilca.

DROGA: problematiko drog, oziroma tihotapljenja le teh, obravnava pet tekstov. Gre tako za zaplembe kot sojenja preprodajalcem prepovedanih drog. Prvo (primer 53) je poročilo o sojenju preprodajalcema Radiši Saviću in Mehmedu Muninoviću, ki je, kot izpostavi avtor, državljan BiH. Tudi Savić ni slovenskega porekla, na kar jasno kažeta ime in priimek, očitno pa ima slovensko državljanstvo. Njuni imeni sta izpostavljeni že v podnaslovu teksta. Sledi popis stvari, ki so jih policisti zasegli v hišni preiskavi, poleg droge so našli tudi orožje in strelivo, za katero nista imela dovoljenja. Sledi natančno poročilo, koliko kokaina sta prodala tajnemu policijskemu sodelavcu in koliko denarja sta zanj prejela. Avtor ne napiše koliko droge in denarja se je zamenjalo vsega skupaj, ampak po posameznih nakupih, tako da bi bilo jasno, da sta sodelavcu policije prodajala

dlje časa in tudi večje količine. Avtor dodaja, da je bil Savić že obsojen zaradi preprodaje heroína. Oba obtožena sta dejanje zanikala, ker imata od drugih poslov dovolj denarja in jima ni treba preprodajati. Avtor citira le Savića, ko pravi, da mu ni potrebno preprodajati, ker ima dovolj dohodkov od vodenja lokalov, kar je mogoče prebrati tudi kot Savićevo roganje sodišču in policiji. Na drugi strani pa avtor poudari narodnost vsaj tistega obtoženega, za katerega to lahko stori, poudari tudi, da sta imela dostop do večjih količin prepovedane droge in da sta jo prodajala dlje časa, ter da sta imela pri sebi tudi orožje, za katerega nista imela dovoljenja. Skratka, barabi.

Naslednja je vest o zaplembi 19 kilogramov heroína, ki so ga hrvaški policisti odkrili v avtomobilu, ki ga je vozil hrvaški državlján (primer 54). Z zaplembo so policisti presekali eno pomembnejših tihotapskih poti, dodana je tudi informacija, da štiri petine heroína na trgih EU pride po Balkanski poti. Avtor dodaja informacijo, da so policisti aretirali še pet Hrvatov, šesti osumljenec, Makedonec albanske narodnosti, pa je na begu. Predvsem pri slednjem bi bilo poudarjanje narodnosti smiselno, če bi dodal tudi osebni opis osumljenca in poziv, da ga bralci prijavijo policiji, če ga kje opazijo, tako pa je le izpostavlja, da so Albanci barabe, ki se ukvarjajo s tihotapljenjem droge. Naslov teksta »Na slovensko-hrvaški meji zaplenili 19 kilogramov heroína« je lahko zavajajoč, saj bi lahko sklepali, da so sodelovali slovenski policisti, podnaslovu pa izvemo, da je šlo za uspeh hrvaške policije.

Naslednja je vest, da so policisti odkrili 21 kilogramov konoplje, kasneje pa izvemo tudi za zaplembo orožja (primer 66). Konopljo sta tihotapila Celjana, ki sta imela za to prirejen avto. Po zaslišanju so ju policisti izpustili. Avtor poudari, da je bila droga iz BiH in namenjena na slovenski trg. V istem tekstu pa poroča še o odkritju orožja, ki ga je državlján BiH iz svoje države poskušal prepeljati v Italijo. Po zaslišanju so zanj policisti odredili pripor. Avtor je torej poudaril narodnost tihotapca, z zapisom, kako je policija postopala po zaslišanju in Celjana spustila, državlján BiH pa zadržala, ustvarja razliko med njimi. Torej če policija lahko obravnava državljane in nedržavljane drugače, jih lahko tudi mi. Pri Celjanoma namreč ne gre pozabiti, da sta vozila za tihotapljenje prirejen avto, kar kaže, da sta se na prevoz pripravljala, ni pa niti izključeno, da prepovedane droge tihotapila že kdaj prej.

Sledi poročilo o zasegu ekstazija (primer 59), ki so ga hrvaški policisti odkrili na mejnem prehodu Gruškovje. Avtor piše, da gre za doslej največji udarec tihotapcem drog na Hrvaškem. Drogo so našli pri hrvaškem državljánu, ki ima tudi Nizozemski

potni list, kasneje pa izvemo, da ima na Nizozemskem stalno prebivališče. Drogo, izvemo točno število zaseženih tabletk, so seveda zaplenili, prevozniku pa vzeli prostost. Avtor ponovno poudarja državljanstvo oziroma narodnost kriminalca. Zanimivo je, da je po avtorjevi interpretaciji heroj akcije pes, ki je drogo odkril. Tako je pes celo na sliki, ki spremlja tekst, poleg tega pa je tudi nekaj podatkov o njem (ime, starost, nekaj prejšnjih uspešnih odkritij) in fraza, da mu je uspel veliki met že pred časom. S tem se zmanjša pomen dela hrvaških policistov, ki so odkrili drogo.

Nenazadnje pa je tu še vest (primer 65), da so policisti ovadili Makedonca in Sežančana, pri katerima so zasegli tri kilograme heroina in dve pištoli ter strelivo. Policisti so bili o nečednih poslih obveščeni in so se s primerom nekaj časa ukvarjali. Gre za staro vest, saj se je aretacija zgodila deset dni pred objavo teksta.

S petimi primeri je tihotapljenje drog precej pogosta tema zapisov na straneh črne kronike. Navadno so tihotapci tuji državljani, v enem primeru pa sta bila tihotapca Celjana, pa še tu je bil poudarek, da je droga iz BiH. Narodnost tujcev je vedno izpostavljena, tako da se ustvarja vtis, da slovensko in zahodnoevropsko tržišče z drogami oskrbujejo predvsem oni. V tekst se uvrstijo tudi njihovi prejšnji prekrški ali pa popis ostalih predmetov, kijih je zasegla policija, predvsem neprijavljenega strelnega orožja. v primeru precejšnjega uspeha hrvaških policistov, pa je ta minimaliziran, ko avtor kot junaka izpostavi psa, hkrati pa se v naslovu izogne podatku, da gre za delo hrvaške policije.

SOJENJA: Prvo je sojenje Hrvaškemu državljanu Nikoli Bionda, ki naj bi iz malomarnosti ubil dve osebi, stanodajalko in njenega bivšega moža (primer 55). Oba naj bi namreč pila žganje, v katerem je bilo preveč metilnega alkohola. Trditev je zapisana že v nadnaslovu, vendar v tekstu potrditve podatka ni in moramo verjeti novinarju na besedo. Obdukcija je sicer pokazala veliko vsebnost metilnega alkohola pri obeh pokojnih, nikjer pa ni kot dokaz navedeno sporno žganje. V podnaslovu k tekstu je poudarjeno, da je žganje obtoženi prinašal iz Bosne. Kasneje je pojasnjeno, da je obtoženi večkrat iz Bosne nosil tako žganje kot zgoščenke in obleke. Obtoženi sicer trdi, da je s pokojno pil žganje tudi sam, tako pravi tudi podnajemnik, ki se zaradi pitja istega žganja ni zastrupil. Priča, prijateljica pokojne, pa je trdila, da obtoženi nikoli ni pil žganja iz Bosne, da je pokojna sumila, da jo nekdo zastruplja, pa tudi, da je pokojna

trdila, da se bo z obtoženim poročila in mu priskrbela državljanstvo, v zameno pa ji bo on uredil centralno kurjavo v hiši. Avtor ponovno poudarja narodnost obtoženega, pa tudi poreklo domnevnega morilskega orodja (žganja).

Naslednje je sojenje »tujcema« Seadu Bašiću in Stanoju Miloševiću, ki sta povzročila smrt Željka Aščića na posebno grozovit način (primer 62). Čeprav le za Bašića avtor navede državljanstvo (BiH), za oba večkrat zapiše, da sta tujca. A iz imen je bralcu razvidno, da sta oba iz nekdanje Jugoslavije. Milošević je na sojenje prišel z Nizozemske, kjer je sedel zaradi trgovanja z orožjem, avtor teksta pa cinično zapiše tudi, da mu denarja kljub temu, da je bil štiri leta v zaporu, ne primanjkuje, saj je ponudil 100 tisoč evrov varščine. Za drugega obtoženega pa avtor pravi, da je na sojenje prihajal iz Nemčije. Precej opiše, kaj sta obtožena zagrešila in kako je prišlo do smrti, zaradi katere jima sodijo. Obtožena sta povedala, da je šlo za maščevanje in naj ne bi nihče umrl, pokojnik ju je namreč ogoljufal. Obema grozi tudi izgon iz države. Novinar natančno poroča o tem, kako se je zločin zgodil (med analiziranimi je to najdaljši članek), pa tusi podrobnosti o prejšnji obsodbi Miloševića in sojenju Bašiću. Kot je že v navadi, je poudarjena narodnost obtoženih, avtor pa poudari tudi, da je Milošević že bil zaprt zaradi trgovanja z orožjem in da mu ne primanjkuje denarja. Iz zapsanega lahko bralec lahko naredi sklep sam – gre za jugo - mafijo.

Precej prostora je časopis namenil poročanju s sojenja Senadinu Džurliću, ki je, da bi prišel do stanovanja, ubil njegovo lastnico in skrnil njeno truplo, njene znance pa zavajal, da je še živa (primer 64). Čeprav avtor ni zapisal državljanstva, ki kaže na narodnost (kaže da je Džurlić slovenski državljan), je etnično poreklo moč razbrati iz imena. Avtor zapiše, da so vsi – ne navaja, kdo so »vsi« - vedeli, da ni nikjer delal in ni imel denarja, tako da stanovanja ni mogel kupiti, kot je trdil. Zapiše še, da je žrtev Džurlića poznala in da sodnik ni našel nobenih olajševalnih okoliščin. Predstavlja tudi nepotrebne podrobnosti, tako da bralec dobi občutek s kako nevarnim ali iztirjenim človekom ima opravka. K celotni sliki pomemben delec prida tudi obsojenčevo ime oziroma poreklo, nenazadnje tudi fotografija trupla. Opravka imamo torej z Neslovincem, ki ne dela in nima denarja, da bi dobil, kar hoče, pa je pripravljen ubiti tudi svoje znance

.

Večer poroča s treh odmevnejših sojenj v tistem času, vsa zaradi povzročitve smrti, v vseh primerih so obtoženci pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije. Ko je to mogoče,

je narodnost izpostavljena, v drugih primerih pa lahko na poreklo sklepamo iz osebnega imena. Pri poročanju je veliko prostora namenjenega pričanju obremenilnih prič, nasprotna stran je odpravljena precej na hitro. V primeru zastrupitve z metilnim alkoholom je večkrat izpostavljeno, da ga je obtoženi prinesel iz Bosne, kot da je že to dovolj za krivdo. V primeru sojenja zaradi zažiga osebe pa avtor namiguje izpostavlja obtoženčevo kriminalno preteklost in dejstvo, da ima očitno precej denarja, ker je ponudil 100.000 evrov varščine. Zaključek, da imamo opravka s članom organizirane kriminalne združbe, se vsiljuje kar sam. V primeru sojenja Džurliću je narodnost razvidna iz imena, avtor pa poleg krutosti zločina (objavljena je tudi slika mumificiranega trupla) izpostavi njegove negativne osebne lastnosti.

ROP: Gre za kratko vest (primer 68), da so policisti raziskali rop. Hrvaški državljani, ki menda ni več v Sloveniji, je namreč oropal italijanskega taksista. Kot je povedala žrtev, je bil na videz prijazna stranka, ki pa je v Ljubljani potegnila pištolo in jo taksistu prislonila na glavo in tako dosegla, da mu je prepustil avto. Spet torej poudarjanje narodnosti, ponovno je vpleteno orožje, pa še implicitno svarilo, naj vas prijaznost ne zavede, kdo ve ali je samo navidezna. Narodnost roparja je izpostavljena le enkrat, poudariti pa gre, da gre za poročilo o starem dogodku, ki navidezno povečuje število kaznivih dejanj, ki jih povzročijo tujci.

ČEZMEJNO SODELOVANJE: Prvi je članek o obisku Hrvaške delegacije v Sloveniji, kjer so si izmenjali izkušnje s slovenskimi policisti (primer 56). Avtor teksta zapiše še, da imajo Hrvati pri zatiranju kriminala po lastnih navedbah veliko težav. Sledijo podatki o zasegih droge v zadnjih dveh letih, kjer se izkaže, da so Slovenci z zaseženimi 160 kilogrami veliko uspešnejši kot Hrvatje, ki so v istem obdobju zasegli 55 kilogramov. Sledi še nekaj stavkov o težavah, ki jih imajo Hrvatje z odvisniki od drog, ki prihajajo iz Srbije in podatek, da je v Beogradu 30.000 zasvojenecv in le en center za zdravljenje. Hrvati torej hodijo k nam po pomoč, ker smo očitno na tem področju veliko bolj uspešni, hkrati pa je avtor uspel v članek stisniti še težave z zasvojenimi s prepovedanimi drogami v Srbiji oziroma v Beogradu, torej dodati še nekaj negativnih podatkov, ki s samim obiskom hrvaške delegacije niso neposredno povezani.

Naslednje je poročilo o tem, kako je minister Bohinc na mednarodnem srečanju govoril o Slovenskih izkušnjah pri preprečevanju kriminala in nedovoljenih migracij (primer 61). Slovenija seveda na njej sodeluje zato, ker se vstopajočih migrantov otepa, izkušnje ima predvsem z migranti z Balkana, pa tudi organiziran kriminal v Sloveniji ima korenine južneje. Zanimivo je, da avtor izpostavi izjave predstavnika EU za zunanjo in varnostno politiko Javierja Solane ter britanskega ministra za notranje zadeve Davida Blunketta in ministra za zunanje zadeve Jacka Strawa, ki so s podobnimi besedami opozorili, da je treba omejiti organizirani kriminal, ki ne škoduje le JV Evropi (politično korektno poimenovanje za Balkan) ampak tudi celotni EU. Balkan je v njihovi optiki torej težava, neke vrste zdrakar, ki ogroža širšo skupnost. Predstavniki držav, o katerih teče beseda, do te niso prišli oziroma njihovih izjav avtor ne navaja ali povzema. Jezik je nevtralen, tekst pa je opremljen tudi s fotografijo ministra Bohinca.

Pri čezmejnem sodelovanju policij ima slovenska običajno bolj aktivno oziroma nadrejeno vlogo, saj se pripadniki policije drugih držav od njih učijo, ker imajo pri delu s kriminalci veliko težav. Izpostavljeno je, da so slovenski policisti bolj uspešni pri odkrivanju tihotapcev drog, ker so v enakem obdobju zasegli več droge kot hrvaški policisti, avtor pa v tekst uvrsti še težave zaradi srbskih odvisnikov, ki se hodijo zdraviti na Hrvaško, ker doma ni dovolj kapacitet. Ne le da je podatek izven konteksta, z zapisom števila odvisnikov v Beogradu, so Srbi označeni še kot narkomani.

Med dnevnikoma

Dnevnika večkrat poročata o istih dogodkih, vendar vsak na svoj način. Oba sta tako poročala o treh sojenjih zaradi povzročitve smrti, oba sta zabeležila velik zaseg droge na slovensko – hrvaški meji in aretacijo skupine domnevnih pedofilov. Slednjima dvema je Večer namenil občutno manj prostora, dogodka je le zabeležil, medtem ko so Slovenske novice obema primeroma namenile več kot pol strani, teksta sta šla v precejšnje podrobnosti, velikokrat je bila izpostavljena narodnost, dvom v ugled osumljenih, oba teksta spremlja fotografija. V primeru sojenj sta dnevnika bolj

uravnotežena, oba sta s poročilom dogodkom namenila precej pozornosti, nenazadnje gre za odmevne primere oziroma umore. Avtorji v obeh časopisih izpostavljajo podobna dejstva: narodnost oziroma državljanstvo storilcev, podrobnosti o dogodku, kriminalno preteklost storilcev, njihove življenjske navade, tudi krutost pri dejanju.

Zaključek:

Profil pripadnika narodov nekdanje Jugoslavije

Analiza člankov objavljenih na straneh črne kronike v Slovenskih novicah in Večeru v oktobru, novembru in decembru 2002 je pokazala na nekatere značilnosti, ki se ponavljajo skozi vse ali vsaj veliko število člankov. Ena je prav gotovo poudarjanje države, iz katere izhajajo, s čimer poudarja tudi njihovo narodnost, saj v svetu nacionalnih držav ti kategoriji pogosto enačimo, ko se državljanstvo in narodnost ne ujemata, pa ju poudarimo (npr. Makedonec albanske narodnosti, slovenski Rom). Druga je predvsem negativno poročanje o pripadnikih narodov nekdanje Jugoslavije, če ti nastopajo v pozitivni ali nevtralni vlogi, pa so novinarji tudi cinični, kar se je pokazalo v primeru legitimacije A. Džogić v Slovenskih novicah, ali v primeru odkritja ekstazija, ki je uspel hrvaških policistom, kot heroj pa je bil označen policijski pes, v Večeru.

Da bi na enem mestu predstavila vse značilnosti, ki o narodih nekdanje Jugoslavije vejejo iz časopisnih strani obeh dnevnikov, sem se odločila, da jih zberem zapišem v obliki profila povprečnega državljana iz držav, ki so nastale iz nekdanje Jugoslavije, kakor se pojavlja v črni kroniki.

Tujec v Slovenijo poskuša priti ilegalno, včasih s ponarejenimi dokumenti, drugič mejo prestopi izven urejenih mejnih prehodov ali pa mu prevoz organizirajo tihotapci ljudi. Ni nujno niti, da želi pri nas ostati, večkrat namreč pokaže dokumente z vizami zahodnoevropskih držav, iz česar lahko sklepamo, da je Slovenija le tranzitna država. Mejo poskušajo prestopiti tako ženske kot moški, stari so 20 let ali več. Policija ve, da skušajo ilegalno prestopiti mejo, in skrbno pregleduje njihove dokumente, vse odkrite pa vrne v državo iz katere so prišli, običajno jih pošlje Hrvatom.

Nekaterim pa uspe, in živijo v slovenskih krajih neprijavljeni torej uradno ne obstajajo. Drugim uspe urediti papirje in postanejo začasni Mariborčani, Ljubljanačani, Medvodčani ali začasni prebivalci katerega drugega slovenskega mesta. Da tudi živijo tam, kjer so prijavljeni, ni nujno, saj jih policisti pogosto najdejo drugje, začasni naslov

je le formalnost, brez katere ni mogoče dobiti dovoljenja za bivanje. Ko so enkrat pri nas, pogosto pomagajo svojim sodržavljanom, da bi uspeli priti v Slovenijo, tudi tako, da jih tihotapijo preko meje. Nemalokrat pa preko meje ne tihotapijo ljudi ampak drugo dragoceno blago, kot so različne vrste drog in cigareti, iz svojih držav pa vozijo tudi obleke, zgoščenke in pijačo. Vsi tisti, ki poskušajo kaj tihotapiti k nam, ne želijo nujno tudi živeti pri nas, ampak včasih le trgovati. Tuja jim ni kraja, okradejo tako desetletne otroke kot starejše občane, kradejo pa tudi eden drugemu. Da bi dosegli svoj cilj so pripravljeni tudi koga ubiti in se polastiti njegovega premoženja. Veliko se jih vključi v mafijo, kjer kradejo, goljufajo, prodajajo drogo ali izsiljujejo ljudi organizirano. Teh aktivnosti so se naučili doma, v državah iz katerih izhajajo, so v nečedne posle vpleteni tudi najvišji predstavniki oblasti. Pri tem so zelo dobri in policisti morajo pošteno napeti svoje moči, da jih ujamejo, po drugi strani pa se lahko policija potem bolj hvali. Tudi tistim, ki niso člani mafije, kriminal ni tuj, to navado so prinesli od doma, čeprav so običajno le mali tatiči in nepridipravi, vendar pa nadlegujejo poštene državljanke, jih strašijo in jim kradejo.

Blizu jim je tudi alkohol, pogosto se vinjeni vsedejo za volan in vozijo tudi, ko jim policisti vozniško dovoljenje odvzamejo. Vinjeni lahko povzročijo tudi prometno nesrečo, včasih s kraja dogodka pobegnejo. Pogosto so predrzni in se do vas obnašajo surovo, saj znajo primerno uporabljati pesti, vsekakor bolj kot jezik, saj jim slovenščina nekako ne gre najbolje z jezika. Če so na videz prijazni, to ni nujno njihova prava narava, saj se lahko kaj hitro zgodi, da vam prislonijo pištolo na glavo, vas poskusijo zastrupiti ali najdejo kakšen drug način, da bi vas odstranili in se polastili vašega premoženja, lahko pa se vam želijo le maščevati.

Da sklenemo, od njih ni pričakovati nič dobrega, da vas okradejo ali vam prodajajo ukradeno robo je še najmanj, kar lahko pričakujete od takšnih ljudi, če vam bodo poskušali prodati drogo ali vas celo ubiti, pa ne bodite presenečeni. Saj od njih ni bilo nikoli nič dobrega in poštenega.

Pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije so negativci, pogosto polnijo časopisne strani namenjene črni kroniki tako v slovenskih novicah kot v Večeru. V slednjem je tovrstnih tekstov sicer manj, vendar ne gre pozabiti, da je večina tekstov objavljena na drugih straneh, ki jih nisem analizirala. Stalno poročanje s sojenj na Haaškem sodišču za zločine v nekdanji Jugoslaviji, tudi ko se pravzaprav ni nič zgodilo, služi ustvarjanju negativne podobe, prav tako številni incidenti z oblastjo in korupcija v državah nekdanje Jugoslavije, ki pa so zaradi svoje vsebine uvrščeni na druge tematske strani. Pozitivnih tekstov je zelo malo, velikokrat so pogovori z intelektualci, ki sami kritizirajo svoj narod. Slika o narodih nekdanje Jugoslavije je tako predvsem črna.

A tudi novinarji sami so pregledali svoje (ne)poročanje, ustavili so se na problematiki izbranih in si priznali, da so padli na izpitu iz spoštovanja človekovih pravic. Izbrisani so kot tema izbruhnili na plan v letu 2003, v naslednjem letu pa je tema ponovno potihnila. V primeru izbranih gre za poročanje o marginalni skupini, manjšini in o narodih nekdanje Jugoslavije. Vendar pa je novinarski ceh zmogel dovolj samokritičnosti, da si je priznal hud odklon od novinarskih idealov, temu pa posvetil pomemben del Novinarskih dnevov 2004. Kar navdaja z upanjem, da bodo v prihodnosti pri poročanju o vseh manjšinah, ne le etničnih, bolj spoštovali novinarske standarde in kazali manj ukrivljeno sliko resničnosti.

Literatura

1. Anderson, Benedict (1998): Zamišljene skupnosti: o izvoru in širjenju nacionalizma. SH Zavod za založniško dejavnost, Ljubljana
2. Alter, Peter (1985): Nationalismus. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main
3. Burr, Vivien (2000): An Introduction to Social Constructionism. Routledge, London
4. Doupona Horvat, Marjeta (2001): Retorika begunske politike v Sloveniji: pragmatika legitimacije. Mirovni inštitut, Ljubljana
5. Gripsrud, Jostein (2002): Understanding media culture. Arnold, London
6. Hall, Stuart ed. (1997): Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. Sage, London
7. Hribar, Tine (1995): Slovenci kot nacija, soočanja s sodobniki. Enotnost, Ljubljana
8. Jalušič, Vlasta (2001): Ksenofobija ali samozaščita: O vzpostavljanju nove slovenske državljske identitete; v Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti, let. 1, št. 1, str. 12-43. Mirovni inštitut, Ljubljana
9. Košir, Manca (1988): Nastavki za teorijo novinarskih vrst. Državna založba Slovenije, Ljubljana
10. Kuzmanić, Tonči A. (1999): Bitja s pol strešice: slovenski rasizem, šovinizem in seksizem. Open Society Institute - Slovenia, Ljubljana
11. Kuzmanić, Tonči A. (2001): Rasizem in ksenofobija, ki da ju v Sloveniji ni; v Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti, let. 1, št. 1, str. 55-77. Mirovni inštitut, Ljubljana
12. Maur in der, Wolf (1991): Nacionalizem. Mohorjeva družba, Celovec
13. Pušnik, Maruša (1999): Konstrukcija slovenske nacije skozi medijsko naracijo; v Teorija in praksa št. 5, str. 796 - 807. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
14. Prunk, Janko (1998): Kratka zgodovina Slovenije. Založba Grad, Ljubljana
15. Tudor, Andrew (1997): On Alcohol and the Mystique of Media Effects; v The Media Studies Reader, urednika Tim O'Sullivan in Yvonne Jewkes. Arnold, London

16. Ule, Mirjana ur. (199): Predsodki in diskriminacije: izbrane socialno-psihološke študije. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.
17. (1992): Ustava Republike Slovenije. Mladinska knjiga, Ljubljana.
18. Van Dijk, Teun A. (1991): Racism and the Press. Routledge, London
19. Van Dijk, Teun A. (1993): Elite discourse and Racism. Sage, Newbery park, London, New Delhi,
20. Internet 1: <http://www.stat.si/> 5. 7. 2004

Priloge

Slovenske novice

-1-

1. 10. 2002, str. 6

Makedonca Hrvatom

Obrežje – B. E., 24-letni Makedonec, je pokazal nacionalni potni list, v katerem je imel ponarejeno nemško dovoljenje za prebivanje. K. N., 19-letni Makedonec, pa je v Dobovi pokazal nacionalni potni list in ponarejeno italijansko dovoljenje za bivanje. Po postopku so oba vrnila na Hrvaško.

-2-

1. 10. 2002, str. 7

Polila in zažgala

Sanadu Čauševiću, ki je bil navzoč pri zažigu Željka Aščića, so poslali vabila na tri naslove, a ga vseeno ni bilo na sodišču

LJUBLJANA, 30. SEPTEMBRA

Na ljubljanskem sodišču se je nadaljevala obravnava proti 41-letnemu Stanuju Miloševiću in 34-letnemu Seadu Bašiću, ki sta obtožena umora tedaj 28-letnega Željka Aščića. Slednjega naj bi namreč obtožena 28. aprila 1993 ponoči za njegovo hišo na Cesti na Brinovec v Ljubljani polila z bencinom in zažgala. Zaradi opeklin je napadeni naslednjega dne umrl. Bašiću so že sodili leta 1995 in ga oprostili, višje sodišče pa je sodbo razveljavilo. Na obravnavo v Ljubljani je prišel prostovoljno iz Nemčije, kjer živi zadnja leta. Miloševića pa so Nizozemci našim organom izročili maja letos, potem ko je odslužil štiriletno zaporno kazen zaradi trgovine z orožjem.

Na obravnavo ni prišel Senad Čaušević (bil je navzoč pri zažigu), čeprav so poslali vabila na njegove naslove v Cazin, Ljubljano in Linz, prav tako ni bilo Aščićeve nekdanje žene Marice, ki se je preselila na Švedsko.

Priča Slavko F. je povedal, da je Miloševića, Bašića, Čauševića in Aščića poznal. Skupaj naj bi se ukvarjali s trgovino z orožjem, ukradenimi avti, »kot vsi v Ljubljani«. Tedaj naj bi mu Bašić povedal, da je vlomil v avto v Štepanjskem naselju, informacijo naj bi dobil od Dobrivoja Šakanovića (ta je bil ustreljen 1994), plen

pa naj bi si razdelili, »saj je to normalno, ker so bili prijatelji«. Čaušević in Aščić naj bi se potem kolegoma zlagala, da je denar zasegla policija, ko pa sta izvedela, da to ni res, sta ga šla terjat. Slavko F. je slišal, da zažig ni bil nameren, vendar »je Aščić dobil, kar je iskal«, ker je terjat denar in spravil veliko družin na kant. Povedal je še, da Milošević ni bil pokvarjen in so ga tedaj izsiljevali Črnogorci, omenil je pokojna Veselina Jovovića in Premila Stojanovića (prvi je bil ubit leta 1997, drugi 2000). Omenil je še, da so ti ljudje izsiljevali tudi njega, a si je omislil avtomatsko puško, pa so se umaknili. Slavko F. je še povedal, da je prav on v dogovoru s policijo poskušal prepričati Bašića in Miloševića, ki sta se po dejanju skrivala, naj se mirno predata policiji.

Janezu K. so iz avta ukradli denar, zato se mu je Bašić na sodišču opravičil in mu dal 500 evrov, da s tem poravnava škodo zaradi vloma. Sojenje se bo nadaljevalo v ponedeljek.

Bogdan Sajovic

-3-

3. 10. 2002, str. 7

Vectra na strehi

Državljan ZRJ je v ostrem levem ovinku zapeljal desno v varovalno ograjo

ŠENTOŽBOLT, 2. OKTOBRA

Državljan ZRJ, 25-letni B. S., je včeraj ob 15. 10 vozil opel vectro od Trojan proti Krašnji. Pri naselju Šentožbolt je v ostrem levem ovinku zapeljal desno na bankino in nato na betonsko varovalno ograjo. Po nekaj metrih drsenja po ograji se je vozilo prevrnilo na streho in obstalo na travnatem nasipu.

V nesreči se je voznik B. S. le lažje ranil, njegovega sopotnika, 67-letnega H. S., prav tako državljana ZRJ, pa so hudo ranjenega odpeljali v klinični center.

-4-

5. 10. 2002, str. 7

Peš prek meje

Slovenska vas – Zunaj Slovenske vasi so 3 državljanji ZRJ ilegalno prestopili državno

mejo in se napotili proti Jesenicam na Dolenjskem, kjer so jih zgrabili policisti. Po postopku so jih izgnali na Hrvaško.

-5-

9. 10. 2002, str. 7

Ilegalca izgnali

Slovenska vas – Državljana ZRJ sta peš ilegalno prestopila državno mejo v Slovenski vasi. Policisti so ju zgrabili v Jesenicah na Dolenjskem. Po postopku so ju izgnali na Hrvaško.

-6-

12. 10. 2002, str. 6

V Bregani presekana balkanska pot mamil

(NARKOMAFIJA napis preko naslova)

Hrvaški policisti so pred izstopom v Slovenijo prestregli Peugeot 405 z dvema albanskima državljanoma in nič manj kot 19 kilogrami zelo čistega heroina, vrednega skoraj milijon evrov – Z vrsto hkratnih aretacij naj bi prijeli sam vrh tako imenovane albanske mafije na območju držav nekdanje Jugoslavije

19 kilogramov heroina izjemne čistosti, namenjenega zahodnoevropskemu trgu, so inšpektorji oddelka za kriminaliteto mamil zagrebške policijske uprave v noči z minule srede na četrtek zaplenili na mejnem prehodu Bregana. Med poskusom prehoda na slovensko stran meje so prijeli tudi dva albanska državljana.

Pred eno največjih letošnjih evropskih zaplemb heroina, so se, poročajo iz Hrvaške, zvrstile aretacije vseh povezanih s ilegalno pošiljko. Na begu je samo še ena izmed osumljenih oseb, ki pa jo intenzivno iščejo vse razpoložljive enote hrvaške policije.

Heroin, ki bi bil na ilegalnem trgu vreden kar 950.000 evrov, je bil dobro skrit v karoseriji Peugeota 405 z zagrebškimi oznakami. Vozilo je bilo posebej prirejeno za ilegalno popotovanje čez Hrvaško in Slovenijo do razpečevalcev v zahodni Evropi. V avtu sta bila moška albanske narodnosti, preden so ju na meji ustavili, pa so časovno usklajeno prijeli več ljudi, vpletenih v tihotapljenje mamil. Med njimi je bil tudi avtoličar, ki je izrezal dno peugeotove karoserije, v odprtino skrnil omamni tovor, zavaril odprtino in skrbno zakril vse sledi posega. V noči z minule srede na četrtek, ko so zaplenili heroin, je policija preiskala nekaj stanovanj in v njih

našla množico dokazov proti pripadnikom narkomafije.

Ko sta albanska tihotapca ustavila avto na hrvaški strani mejnega prehoda Bregana, so k njima stopili kriminalistični inšpektorji in ju s prepričljivo z dolgočasenimi obrazi, kakor da ne vedo, za kakšna kalibra gre, poprosili, naj avto parkirajo nekoliko stran. Oba kurirja naj bi se ob tem prav prepričljivo zmrdovala nad uradnimi osebami, ki tako zastoj tratijo njun dragoceni čas. Tako sta užaljeno čakala, dokler se ni na sceni pojavil pes, dresiran za iskanje mamil. Vsaj eden izmed dvojice tihotapcev je tedaj spoznal, da je igre konec, pred policisti se je milo razjokal in se pretresen celo pomočil v hlače. Solze niso pomagale, oba so nemudoma prijeli in ju odpeljali na zaslišanje, medtem pa je v Zagrebu in na drugih krajih potekala serija aretacij vseh, ki so kakor koli sodelovali v prekupčevalski verigi.

Inšpektorji zagrebške policije so položaj nadzorovali že med prirejanjem peugeotove karoserije. Budno so opazovali avtoličarsko delavnico in zasledovali vse ljudi, ki so jo obiskali, medtem ko je bil za prevoz velike pošiljke heroina pripravljen avto v njej.

Z zadnjo zaplembo je zagrebška policija zadala velik udarec hrvaški narkomafiji in pretrgala najpomembnejši kanal balkanske poti mamil, ki pelje čez Hrvaško. Razen dvojice, ki so ju prijeli v Bregani, so bili v transport velikanske količine heroina vključeni še pripadniki vrha tako imenovane albanske mafije, ki s heroinom oskrbuje vse države nekdanje Jugoslavije, in tudi druge v zahodni Evropi. (E. N.)

tekst je opremljen z dvema fotografijama, na prvi je mejni prehod, na drugi pa vrečke s heroinom

-7-

12. 10. 2002, str. 7

Kar vozil je

Državljanu BiH so že vzeli vozniško dovoljenje, pa je še kar vijugal po

RAČE, 11. OKTOBRA

Ponoči so policisti pri kontroli prometa ustavili 35-letnega A. S., državljanu BiH, začasno stanujočega v Račah, in ugotovili, da vozi pod vplivom alkohola.

Zaradi tega so mu že prej odvzeli vozniško dovoljenje in ker se kljub temu še vedno peljal, so ob 2. 15 odredili pridržanje do streznitve.

Vsi postopki tujca še čakajo.

-8-

15. 10. 2002, str. 7

Vozil rojake

Začasni Mariborčan je vozil štiri ilegalce
LJUBLJANA, 14. OKTOBRA

Pri redni patrulji na Zaloški so prometni policisti okoli 23. ure ustavili škodo favorit mariborske registracije. Za volanom je sedel začasni Mariborčan, 32-letni G. K., sicer državljan ZRJ. V avtu je prevažal še štiri sodržavljanke, ki so v našo državo prišli ilegalno.

Voznik je v priporu, podana je kazenska ovadba, ilegalci pa se bodo srečali s sodnikom za prekrške. (B. S.)

-9-

15. 10. 2002, str. 7

Sama podaljšala

Obrežje – Makedonca sta se na mejni prehod pripeljala na avtobusu podjetja (D), ki vozi na relaciji Tetovo – Achen. Pri mejni kontroli sta pokazala potna lista, v katerih sta imela nalepljena avstrijska schengenska vizuma, katerih veljavnost pa sta sama podaljšala. Oba so vrnila na Hrvaško.

-10-

18. 10. 2002, str. 7

Vstavila sliko

Dobova – Z vlakom je pripotovala 28-letna Makedonka M. C. Pokazala je prenarejen potni list, saj je vanj vstavila svojo fotografijo in popravila letnico rojstva. Po postopku so jo izgnali.

-11-

28. 10. 2002, str. 7

Združba za zapahi

Branili so se z molkom in obmolknili so tudi ob izreku sodbe – Tihotapcem ljudi visoke kazni, največ, štiri leta zapora, za 41-letnega Bosanca Milivoja Zaharića

KOPER, 25. OKTOBRA

Četverica, ki ji je tožilstvo v sodnem procesu na okrožnem sodišču dokazalo ukvarjanje z organiziranim kriminalom, je bila obsojena na visoke zaporne kazni. Tri je senat oprostil vseh obtožb.

Štiri leta zapora so prisodili 41-letnemu Bosancu Milivoju Zahariću, ki se je s hrvaškimi sotorilci dogovarjal za prevzem prebežnikov na južni meji, z italijanskimi pa na zahodni. Zahariću je sodišče tudi podaljšalo pripor in mu izreklo še stransko kazen izgona tujca iz naše države. Na dve leti zapora so obsodili 38-letnega Koprčana Milana Tesića, pol leta manj pa bo v njem

ždel njegov 28-letni someščan Enver Garvanović, za eno leto pa so svobodo odvzeli še enemu Koprčanu, in sicer 40-letnemu Zdenku Erzetiču. S sodišča so nekaznovano odkorakali 33-letna Koprčanka Gaja Beci, ter 34-letni Zoran Mirjanović in 37-letni Rasim Lizlanović, oba bosanska državljanke.

Združba je septembra in oktobra lani spravila čez mejo več kot šestdeset prebežnikov, večinoma državljanov ZRJ in Makedoncev. Povezani so bili s hrvaškimi in italijanskimi tihotapci ljudi, v past pa so padli po obširni akciji in tesnem sodelovanju hrvaške, slovenske in italijanske policije. (I. U.)

-12-

5. 11. 2002, str. 7

Oba k sodniku

Fernetiči – Ponoči so prijeli 22-letnega državljanke BiH, ki je pokazal ponarejeno hrvaško osebno izkaznico, v nedeljo popoldne pa je s ponarejenim madžarskim potnim listom na mejo pripotoval 26-letni Romun. Oba so predali preiskovalnemu sodniku.

-13-

5. 11. 2002, str. 7

Nadaljevanje nepotrebno

Prvi del postopka zoper ženo vodje islamske verske skupnosti v Sloveniji je potekal po predpisih

LJUBLJANA, 4. NOVEMBRA

Na tiskovni konferenci smo izvedeli, da bodo sprožili postopek proti policistoma, ki sta 14. oktobra letos opravila postopek z A. Đ., ženo vodje islamske verske skupnosti Osmana Đogića v Sloveniji. A. Đ. sta tistega dne na Pražakovi ustavila policista in zahtevala identifikacijski dokument. Legitimirana jima je pokazala bosansko osebno izkaznico, potem pa povedala, da je pred svojim blokom in ima potni list z bivalno vizo v stanovanju. Pozvonila je in njen mož ji ga je prinesel. Policista sta A. Đ. nato odpeljala na policijsko postajo in napisala mandatno kazen, pozneje pa so kazen stornirali in ji izrekli le opozorilo. Legitimirana je žena visokega dostojanstvenika, zato je zadeva dvignila precej prahu, protestiralo je tudi bosansko veleposlaništvo.

Na policijski upravi so prepričani, da je postopek do tedaj, ko je A. Đ. njen mož prinesel dokument z bivalno vizo, potekal po predpisih, nadaljevanje pa je bilo nepotrebno, morda celo nezakonito. Zoper

policista bodo podali ovadbo na okrožno državno tožilstvo, da bo presodilo, ali je bilo nadaljevanje postopka zakonito, ali ne. Policijska uprava se bo A. Đ. tudi pisno opravičila. (B. S.)

-14-

6. 11. 2002, str. 7

Vozil ilegalce

Zagrebčan je na slovenskem ozemlju pričakal in naložil ilegalce

BREŽICE, 5. NOVEMBRA

V jutranjih urah so trije tujci (2 bosanca in državljani ZRJ) peš ilegalno prestopili državno mejo zunaj naselja Rigonce. Po prestopu meje jih je pričakal in v osebni avto naložil 42-letni Š. T. iz Zagreba ter jih odpeljal v smeri Brežic, vendar so jih na poti izsledili in prijeli policisti.

Zagrebčanu so odvzeli prostost in ga s kazensko ovadbo privedli k preiskovalnemu sodniku v Krškem, ilegalce pa so po postopku izgnali na Hrvaško.

-15-

6. 11. 2002, str. 7

Makedonec napihal

Otočec – Nekaj po polnoči so policisti na hitri cesti pri Otočcu ustavili 22-letnega voznika osebnega avta iz Makedonije. Napihal je 0,93 promila, zato so mu začasno zasegli potni list in ga predlagali v postopek sodniku.

-16-

9. 11. 2002, str. 7

Hrvat vozil ilegalce

Neznana prevoznika sta v tovornjak stlačila 24 ilegalcev, ko pa sta začutila, da se bližajo policisti, sta pustila vozilo na cesti in zbežala

BIZELJSKO, 8. NOVEMBRA

Hrvaški državljani, 18-letni J. B., je včeraj v jutranjih urah s traktorjem in prikolico za prevoz živine odpeljal proti reki Sotli. V prikolico je naložil 24 tujih ilegalcev (14 Turkov, 8 Kitajcev in 2 Makedonca) in jih nato odpeljal iz Hrvaške čez reko Sotlo do zapuščene stanovanjske hiše v Stari vasi pri Bizeljskem, kjer sta tujce pričakala neznana prevoznika s tovornim avtom. Neznanca sta jih naložila v tovorno vozilo in odpeljala proti Brežicam, vendar sta med potjo zaznala, da se jima približuje policija, zato sta ustavila vozilo, ga pustila na vozišču ter pobegnili. Med iskanjem so prijeli le 18-letnega J. B. Odvzeli so mu prostost in ga s kazensko ovadbo privedli k preiskovalnemu sodniku v Krškem. Ilegalce

so po končanem postopku izgnali na Hrvaško.

Policisti so zasegli tudi vozila, s katerimi so osumljeni prevažali ilegalce. Ugotovili so, da so na vozilu nameščene odtujene registrske tablice krškega registrskega območja, čeprav je tovornjak z ljubljanskega registrskega območja.

Policisti še zbirajo podatke o pobeglih voznikih.

-17-

12. 11. 2002, str. 6

Kazali ponaredke

Trojica je imela ponarejene norveške vizume, trije pa prenarejene listine

OBREŽJE, 11. NOVEMBRA

Trije Makedonci so pri vstopu v Slovenijo pokazali nacionalne potne liste, v katerih so imeli nalepljene ponarejene norveške vizume. Zoper osumljence so podali kazensko ovadbo po končanem postopku pa so jih izgnali.

Z mednarodnim vlakom, namenjenim v Italijo, so na mejni prehod Dobova pripotovali dva državljana Peruja in državljani BiH. Pri mejni kontroli je policist ugotovil, da vsi trije uporabljajo ponarejene listine za prestop državne meje. Po končanem postopku so jih izgnali na Hrvaško.

-18-

12. 11. 2002, str. 7

Večkrat zavrnili

Policisti niso dovolili vstopa Hrvatoma, ki nista izpolnjevala pogojev – Dvakrat poskušala na istem prehodu

DOBOVA, 11. NOVEMBRA

Policisti so imeli v petek ob 21. 30 postopek s Hrvatoma Ž. M. in J. M., ki sta poskušala potovati z vlakom iz Hrvaške proti Ljubljani. Med mejno kontrolo so ugotovili, da so oba tujca na istem mejnem prehodu tega dne že zavrnili, Ž. M. pa so isti dan zavrnili že dvakrat tudi na mejnih prehodih Obrežje in Slovenska vas. Policisti so zato znova preverili razloge za zavrnitev vstopa v državo. Ugotovili so, da ne izpolnjujeta dveh pogojev, ki ju določa zakon o tujcih v 9. členu. Tujca namreč nista mogla oziroma hotela utemeljiti namena in okoliščin bivanja v tuji državi. Navajala sta namreč podatke znanca v Sloveniji, ki ga želita obiskati, čeprav človek s takšnimi podatki v Sloveniji ne obstaja. Drugi razlog je bil, da pri sebi nista imela dovolj sredstev za preživljanje in vrnitev v svojo državo.

Policisti so oba seznanili z razlogi, zaradi katerih jima niso dovolili vstopa v državo, ju napotili z vlaka in z naslednjim vlakom vrnili v Hrvaško.

Policisti kategorično zanikajo kakršno koli grobo ravnanje ali celo pretepanje tujcev. Oba sta med postopkom nenehno negodovala in izjavljala, da se bosta pritožila zaradi prepovedi vstopa v Slovenijo. Ob tem jima je vodja izmene na mejnem prehodu poskušal to omogočiti tudi tako, da jima je ponudil list in svinčnik za pisanje pritožbe, kar pa sta odklonila.

Če tujca vztrajata pri svojih trditvah, ju policisti pozivajo, naj podata pritožbo ali kazensko ovadbo.

-19-

13. 11. 2002, str. 7

Zasegli orožje

Hrvatu vzeli pištolo, Italijanoma pa lovski puški

OBREŽJE, 12. NOVEMBRA

Pri izstopu iz Slovenije so kontrolirali 51-letnega voznika D. L. iz Zagreba. Policist je v avtu našel pištolo kalibra 7,65 mm z nabojnikom in 6 naboji.

Ob 19. 20 so prav tako pri izstopu pregledali 63-letnega V. B. iz Pietrasanta in njegovega sopotnika, 54-letnega M. F. iz Venticana. Pri kontroli dokumentov V. B. in M. F. policistu nista prijavila ničesar, nato pa je policist v notranjosti vozila našel lovski puški brenda benelli, obe kalibra 22 mm in 383 šibrnih nabojev.

Hrvatu in Italijanoma so orožje zasegli in vse tri poslali k sodniku.

-20-

15. 11. 2002, str. 7

Kazala tujega

Obrežje – Makedonka S. S., ki je potovala v avtobusu na relaciji Zagreb – Pariz, je pri mejni kontroli pokazala hrvaški potni list na ime D. K. Policist je ugotovil, da je S. S. v potni list vstavila svojo fotografijo. Takoj so jo izgnali.

-21-

18. 11. 2002, str. 7

S ponaredek ne gre

Obrežje – V. V., 44-letni državljani BiH, je z avtom slovenske registracije pripeljal na mejni prehod. Policist je ugotovil, da ima ponarejeno vozniško dovoljenje. Izgnali so ga na Hrvaško.

-22-

20. 11. 2002, str. 6

Pedofilska njihova

Hrvaška policija je končala akcijo Čiščenje II, v kateri je osumila pedofilije sedemnajst ljudi – Neznanec, ki je zbral 20.000 fotografij z otroško pornografijo, pa je še vedno na prostosti in po službeni dolžnosti tudi vsak dan z otroki!

ZAGREB, 19. NOVEMBRA

Hrvaška policija nadaljuje boj proti zlorabljanju otrok in mladoletnikov. Pred dnevi je končala akcijo Čiščenje II, v kateri je za umazana dejanja osumila sedemnajst ljudi, zaplenila pa tudi 27 računalnikov, 1120 cedejev, 573 disket, štiri harddiske, dva minidiska in 21 kaset za kamero. Uspeh? Kakor se vzame: preiskovalni sodnik je denimo ocenil, da moški, pri katerem so našli 20.000 fotografij s pornografskimi posnetki otrok, lahko ostane na prostosti – pri tem pa ima takšno službo, da je vsak dan z otroki! Predstavniki notranjega ministrstva na novinarski konferenci kljub vztrajanju novinarjev niso hoteli namigniti, v kakšni ustanovi je pedofil zaposlen, češ da bi se tako dokopali do njegovega imena, razkrili so samo, da je 99,9 odstotka vseh zaseženih fotografij dobil prek interneta in da je njegova zbirka pravzaprav ena največjih v Evropi. Zdaj bodo raziskali, ali se na fotografijah pojavljajo tudi hrvaški otroci, ali jih je zasledoval in nadlegoval.

Akcija Čiščenje II se je začela 25. septembra v enajstih županijah, potem ko so kriminalisti od Interpola dobili podatke o kreditnih karticah, s katerimi naj bi Hrvati plačevali otroško pornografijo na internetu. Izkazalo se je, da so lastniki kreditnih kartic prijavili zlorabo – da so se torej pedofili dokopali do njihovih podatkov. Na medmrežne strani z otroško potnografijo so se priklopili tudi z dveh računalnikov velikih hrvaških delniških družb, kdo natančno pa policija zaradi velikega števila uporabnikov ni ugotovila.

»Povsod po svetu so pozorni na zlorabo otrok prek interneta, saj se za njo pogosto skrivajo trgovina z otroki, otroška prostitucija in seks turizem. Lani smo preiskali tudi trinajst primerov zlorabe otrok, v katero so bili vpleteni tuji državljani. Največkrat so fotografirali gole mladoletnike v kampih. Prijeli smo jih tudi zaradi dobrega sodelovanja z občani«, je povedal Josip Strmotič, načelnik oddelka za mladoletno prestopništvo. »Pedofili z otroškim pornografskim gradivom prepričujejo otroke, da njihovo vedenje ni nič

neobičajnega, in tako zlomijo njihov odpor.« Notranje ministrstvo je še opozorilo starše, da mladoletniki po 23. uri po zakonu ne bi smeli biti zunaj brez njihovega spremstva, ter jih pozvalo, naj prijavijo vsak sum morebitne zlorabe otrok. Nadejajo pa se tudi sodelovanja zdravstvenih in vzgojno–izobraževalnih ustanov.

V eni od njih je prejkone zaposlen tudi iztirjenec s kolekcijo 20.000 fotografij.

Tekst spremlja fotografija internetne strani, ki ponuja pornografsko vsebino z najstnicami

-23-

21. 11. 2002, str. 7

Tujec za zapahi

Novo mesto – Policisti so pridržali 21-letnega moškega iz BiH. Povzročil je prometno nesrečo, v kateri se je voznica osebnega avta lažje ranila, napihal pa je 0,77 promila.

-24-

23. 11. 2002, str. 7

Iztrgal strani

Sežana – Na mejnem prehodu je na vlaku Hrvat pokazal potni list, v katerem so manjkale štiri strani. Izgovarjal se je, da mu je potni list strgal otrok. Hrvata so prijaviли tožilstvu in ga izgnali.

-25-

26. 11. 2002, str 7

Tihotapil mamila

Državljanu BiH so na Obrežju zasegli več kot 8 kg konoplje in 40 ampul adrenalina

OBREŽJE, 25. NOVEMBRA

V nedeljo je na mednarodni mejni prehod Obrežje z osebnim avtom pripeljal 24-letni Š. H., državljan BiH. Med mejno kontrolo so policisti in cariniki v skritih delih vozila našli 16 zavitkov konoplje v skupni teži 8052 g in 40 ampul adrenalina.

Š. H. so s kazensko ovadbo privedli k preiskovalnemu sodniku okrožnega sodišča v Krškem.

-26-

26. 11. 2002, str. 6

Ovadba in izgon

Dobova – Na mejni prehod je z vlakom pripotoval 42-letni S. Dj., državljan BiH. Pri kontroli je pokazal potni list, v katerem je imel nalepljeno nemško strogo namensko dovoljenje za krajše bivanje. Slednje je bilo ukradeno kot bianco obrazec v Nemčiji.

Zoper S. Dj. so podali kazensko ovadbo in ga izgnali.

-27-

27. 11. 2002, str. 7

Stopil pred avto

Plačilni nalog 62-letnemu pešču in predlog sodniku

PORTOROŽ, 26. NOVEMBRA

Sinoči, nekaj pred 20. uro je 23-letni Pirančan prijavil, da je na bernardinskem klanecu povozil starejšega pešca in da je ta ranjen po glavi. Tja so takoj odhiteli policisti in prehospitalna enota; 62-letnega državljanu BiH je oskrbela in odpeljala v izolsko bolnišnico. Policisti so ugotovili, da je nezgodo povzročil pešec, saj je nenadoma stopil na vozišče zunaj prehoda za pešce, naravnost pred avto. Le lažje se je ranil, prislужil pa si je plačilni nalog zaradi nepravilnega prečkanja vozišča in predlog sodniku za prekrške, ker nima urejenega statusa tujca.

-28-

28. 11. 2002, str. 7

Gorel je kot bakla

Za zažig Željka Aščića so Stanoja Miloševića obsodili na 11 let zapora, Seada Bašića pa na 9 – Obema so izrekli tudi 10-letni izgon iz Slovenije

LJUBLJANA, 27. NOVEMBRA

Zaradi povzročitve hude telesne poškodbe, v kateri je umrl tedaj 27-letni Željko Aščić, so 41-letnega Stanoja Miloševića, ki je brez državljanstva, obsodili na 11 let zapora, 34-letnega bosanskega državljanu, ki živi v Nemčiji, Seada Bašića pa na devet let. Oba morata plačati tudi stroške in 300.000 tolarjev povprečnine (Bašić menda prejema 1500 evrov plače, Milošević pa je ponudil 100.000 evrov varščine), Miloševiću pa so do pravnomočnosti podaljšali pripor. Zoper Bašića, ki se je do zadnje obravnave sam javljal v Slovenijo, so predlog za pripor zavrnili. Z Nemčijo ima Slovenija pogodbo o izročitvi, z Bosno pa bo ratificirana predvidoma spomladi 2003. Obema je sodišče prisodilo še 10 let izgona iz Slovenije po odsluženi kazni.

Obtožena sta 28. aprila 1994 okrog polnoči Aščića na dvorišču njegove hiše polila z bencinom, potem pa so jima »stvari ušle iz rok«. Politi se je vžgal in 12 ur umiral v hudih bolečinah. Po razsodbi ni šlo za umor, ampak sta obtožena hotela »pokazati pokojnemu, kakšna je v kriminalnih združbah hierarhija in kaj se

sme in kaj ne«. Pri tem sta lahkomišelnostno verjela, da se najhujše ne bo zgodilo. Nekaj dni pred zažigom je Bašič na Miloševičev namig sredi belega dne ukradel večjo vsoto denarja. Plen je odnesel k Seadu Čauševiću, tam je bil tedaj tudi Aščič, ter ukradeno shranil. Četvorica se je ukvarjala s kriminalom in se dobro poznala, vendar sta Aščič in Čaušević zadržala plen ter ga poskušala zamenjati v marke. To je prišlo na ušesa Bašiču in Miloševiću, zato sta obiskala Čauševića (dobila sta del denarja) in ga nato z grožnjo prisilila, da so šli do Aščiča. Sledilo je polivanje z bencinom, nato pa so stvari ušle iz rok. Obtožena sta valila krivdo drug na drugega, vendar je sodišče odločilo, da sta se po njuni izpovedi in besedah prič skupaj lotila zločina. Milošević, ki je imel pištolo, je silil Čauševića, da je vozil, in prisil Aščiča, da je pokleknil. Bašič ga je polil, Milošević pa prižgal vžigalnik. Gorečega so sicer poskušali pogasiti, kar po menju sodišča izključuje namen umora, vendar ni moglo prezreti tega, da je šlo za grozovito smrt, pravzaprav pred očmi Aščičeve družine. Miloševiću so kot oteževalno okoliščino šteli večjo vlogo in že tedanjo predkaznovanost. Za to dejanje je zagrožena kazen 3 do 15 let zapora (tožilstvo je zahtevalo 15 let za Miloševića in 12 za Bašiča), sodba pa še ni pravnomočna, saj se bo obramba pritožila. Bogdan Sajovic

-29-
29. 11. 2002, str. 7

Takoj so jo izgnali

Fernetiči – V državo je hotela vstopiti državljanka BiH in pokazala ponarejene hrvaške dokumente. Ponaredke so ji zasegli in jo izgnali v Italijo.

-30-
3. 12. 2002, str. 7

Trije na otroka

S kovinsko palico v roki je eden od treh roparjev na skuterjih ustrašoval 10-letnika!

LJUBLJANA, 2. DECEMBRA

Trije junaki so se v četrtek ob 7.30 na Slovenčevi cesti spravili na 10-letnega otroka! Trojica očeladanih na skuterjih je prestregla fanta in zahtevala denar. Največji je potem s kovinsko cevjo udaril otroka po stegnu, na srečo pa ni bilo hujših posledic. Deček je nasilnežem izročil vse, kar je imel – CD igrico, vredno 1000 tolarjev.

Vsak izmed hrabre trojice je nato zajahal svoj skuter in odbrzeli so s pisanimi dvokolesniki, rdeče, svetlo zelene in svetlo modre barve, vsi so imeli na zadnjem delu pritrdjene kovčke za prtljago. S cevjo se je junačil močnejši 160 cm visoki fant, oblečen v temno zeleno vetrovko s črno črto okoli ovratnika, nosil je večbarvno čelado, govoril pa je nekakšno slovenščino. Drugi je bil nekoliko večji, oblečen v temnejšo vetrovko, na glavi pa je imel temno zeleno čelado s črnimi krogci. Tretji je imel 180 cm in rdečo čelado. (B. S.)

-31-
6. 12. 2002, str. 7

Zasegli heroin

Sežančan in Makedonec, oba imata po 30 let, sta v priporu

LJUBLJANA, 5. DECEMBRA

Policisti so pripravili 30-letnega D. M. iz Sežane in enako starega Makedonca B. E., ki neprijavljen biva v Ljubljani. Oba so nadzorovali in ju poskušali 24. novembra prijati ob ljubljanski obvoznici. Možakarja sta jo ucvrla, vendar so ju policisti prijeli, zasegli nekaj orodja in mobilnikov, v skrivališču pa v 6 zavojih tudi 3 kg heroina. Opravili so hišno preiskavo v Sežani in na domu D. M. našli dve 9-mm pištoli, eno kal. 7,65 mm, in 70 različnih nabojev, nekaj zabelešk in telefonov. Zoper Sežančana, ki naj bi bil stari znanec policije, ter Makedonca je preiskovalni sodnik odredil pripor. (B. S.)

tekst spremlja fotografija najdenih paketov heroina

-32-
7. 12. 2002, str. 7

Hrvat pobegnil

Povzročil prometno nesrečo in kar nadaljeval vožnjo – Zgrabili so ga na Otočcu

KRŠKO, 5. DECEMBRA

Po hitri cesti od Obrežja proti Čatežu ob Savi je včeraj z osebnim avtom vozil 31-letni hrvaški državljani I. G. Zunaj Čateža je prehitel tovorno vozilo s priklopnikom, ko je nasproti z osebnim avtom pravilno pripeljal 42-letni I. K., državljani BiH. Vozili sta se oplazili, ob tem je I. K. izgubil oblast nad avtom in je zapeljal prek travnatega nasipa na travnik, tam pa trčil v travnati usek. Voznik in sopotnik sta se v nesreči lažje ranila. Zdravniško pomoč so jima nudili v brežiški bolnišnici. Na udeleženih vozilih je nastalo za 3.000.000 tolarjev

škode. Povzročitelj nesreče I. G. po nesreči ni ustavil, temveč je nadaljeval vožnjo proti Novemu mestu, vendar so ga na Otočcu izsledili in ustavili novomeški policisti. Zoper pobeglega Hrvata I. G. sledita predlog sodniku in kazenska ovadba.

-33-

6. 12. 2002, str. 7

Morilcu najvišja kazen

Zaradi umora 73-letne Danijele Mišica so 38-letnega Senadina Džurlića obsodili na 20 let zopora

LJUBLJANA, 5. DECEMBRA

Zaradi umora so obsodili na 20 let zopora 38-letnega Senadina Džurlića in Ljubljane. Aprila 1998 je umoril takrat 73-letno Danijelo Mišica, ker se je hotel polastiti njenega stanovanja. Džurlić je bil medtem že obsojen na 4 leta zopora zaradi goljufije, saj je prodajal pokojničino stanovanje, kazen pa je že odsedel. V času, ko je Džurlić prestajal kazen, pa so v jašku garaže na Litijski (garaža je bila last takrat odsotnega Džurlićevega brata) našli mumificirano zadavljeno truplo Danijele Mišica.

Džurlića, ki je vseskozi trdil, da z umorom nima nič, je sodišče spoznalo za krivega. Kot dokaze za njegovo krivdo so šteli dopisnice, ki naj bi jih pokojna pisala sosedom iz novega domovanja na Dolenjskem, saj naj bi Džurliću stanovanje prodala. Grafolog pa je dokazal, da je bila pisava na karticah, ki naj bi jih poslala pokojna Mišica, pravzaprav Džurlićeva. Dokaz za krivdo je bil po mnenju sodišča tudi dejstvo, da se je pokojna »odselila«, pri tem pa pustila v stanovanju celo zelo osebne predmete, med drugim tudi starinski pisalni stroj, ki ga je kot dolgoletna uslužbenka na takratnem zveznem izvršnem svetu zelo cenila in ga obdržala za spomin, v stanovanju pa je pustila tudi svoj potni list.

Dodatno so senat prepričali o krivdi obtoženca tudi Džurlićevi prstni odtisi, ki so jih našli na selotejpu, s katerim je bila pokojna povezana, potem ko je bila položena v kartonastem ovoju v popravljalni jašek v garaži. Za takšno dejanje ni opravičila, je menilo sodišče, čeprav se je morda obtoženi med vojno v nekdanji Jugoslaviji ujetnik v koncentracijskem taborišču, tam drugače navadil ocenjevati vrednost življenja. Zato je sodni senat kot edino primerno kazen izrekel po zakonu, ki je veljal v času umora Danijele Mišica, najvišjo možno, to je 20 let zopora.

Bogdan Sajovic

-34-

10. 12. 2002, str. 7

Ponarejeni tablici

Jelšane – Policisti so ugotovili, da državljani BiH, 28-letni M. H., na svojem vozilu uporablja ponarejeni registrski tablici. Tablici so zasegli, zoper tujca pa napisali kazensko ovadbo.

-35-

12. 12. 2002, str. 7

Prišla s ponaredki

OBREŽJE, 11. DECEMBRA

Makedonka, 31-letna L. S. se je ponoči z avtobusom, ki vozi na relaciji Sarajevo – Frankfurt, pripeljala na mejni prehod in pokazala francoski potni list in osebno izkaznico za tujce. Oba dokumenta sta bila ponarejena. Pri pregledu osebnih stvari je policist v njeni potovalni torbi našel še njen veljavni makedonski potni list in ponarejeno francosko vozniško dovoljenje. Zoper L. S. so podali kazensko ovadbo in jo po postopku izgnali na Hrvaško.

-36-

13. 12. 2002, str. 7

Taksistu speljal taksi

Italijanskega taksista je pri Grosupljem oropal 29-letni Hrvat

LJUBLJANA, 12. DECEMBRA

Poročali smo že o ropu, ko je 25. oktobra neznanec pri Grosupljem oropal italijanskega taksista. Tisti dan okoli 18. 30 je na železniški postaji v Trstu k 26-letnemu taksistu pristopil neznanec in dogovorila sta se, da ga taksist zapelje do Ljubljane. Z belo opel safiro sta prispela v Ljubljano, nenadoma pa je potnik izvlekel pištolo, jo med vožnjo naslonil taksistu na glavo in zahteval, naj pelje proti Grosupljemu. Taksista je nato usmeril na bližnji travnik ter z orožjem zahteval, naj izstopi, poklekne in prekriža roke za tilnikom. Nato mu je iz žepa ukradel denarnico in iz nje izvlekel 50 evrov, pobasal v žep še njegov mobilnik, potem pa zahteval od Italijana, naj se zveže. Medtem ko je iskal vrvico, je taksist nenadoma sunil napadalca in pobegnil. Pobegnil je tudi ropar in s 4.000.000 tolarjev vrednim vozilom odpeljal v neznanost.

Oropani moški je v prvi hiši zaprosil, naj pokličejo policijo, stekla je akcija in že naslednji dan so našli zapuščen taksi na parkirišču na Dolenjski. Z zbiranjem obestil so ropa osumili in ovadili državnemu

tožilstvu 29-letnega G. U. iz Zagreba, vendar ga še niso prijeli, saj ga menda ni več v Sloveniji.

-37-

16. 12. 2002, str. 7

Ponarejena tablica

Starod – Med vstopom v državo so pri hrvaškem državljanu ugotovili, da je na preklopnem vozilu v celoti ponaredil registrsko tablico. Registrsko tablico so zasegli in zavrnilo Hrvata, zoper njega pa bodo podali kazensko ovadbo pristojnemu tožilstvu.

-38-

17. 12. 2002, str. 7

Oba so izgnali

Tako državljani BiH kot državljanka ZRJ sta kazala ponarejene dokumente

OBREŽJE, 16. DECEMBRA

Z osebnim avtom je na mejni prehod pripeljal 32-letni D. Ž. iz BiH, ki je na meji pokazal ponarejeno vozniško dovoljenje, izdano v Sarajevu.

Državljanica ZRJ, 22-letna B. A., se je na mejni prehod pripeljala kot potnica v avtobusu, ki vozi na relaciji Struga – Bern (Švica). Pri mejni kontroli je pokazala ponarejen belgijski potni list in ponarejeno belgijsko osebno izkaznico.

Tako D. Ž. iz BiH kot B. A. iz ZRJ so po postopku izgnali na Hrvaško, zoper oba pa napisali kazenski ovadbi.

-39-

19. 12. 2002, str. 7

Kazal ponaredke

Jelšane – Na mejni prehod je prišel 37-letni M. E. iz BiH in policistu pokazal ponarejeno hrvaško osebno izkaznico, pri sebi pa je imel še ponarejeno vozniško dovoljenje in potni list. Izgnali so ga in podali kazensko ovadbo.

-40-

20. 12. 2002, str. 7

Tatico so zgrabili

Državljanica ZRJ, stara 55 let, je v Luciji okradla 71-letno domačinko

LUCIJA, 19. DECEMBRA

Piranske policiste so obvestili, da je neznana ženska na pošti v Luciji 71-letni domačinki iz torbice ukradla denarnico. Po opisu so policisti ob 14. uri v Portorožu izsledili 55-letno državljanko ZRJ z začasnim prebivališčem v Škofji Loki, pri kateri so tudi našli ukradene predmete.

Predrzni tatici so zasegli predmete in jo ovadili.

-41-

20. 12. 2002, str. 7

Napadli Litijane

Trojica je na Železni cesti pretepla 15-letnike in jih oropala

LJUBLJANA, 19. DECEMBRA

Proti železniški postaji so v ponedeljek okoli 19.30 hodili štirje 15-letni Litijani. Na Železni cesti so jih napadli 3 neznanci. Eden je prišel do prvega fanta in zahteval mobilnik. Ni ga dobil, zato mu ga je izpulil iz rok. Napadalec je potem drugega Litijana brcnil v trebuh, tretjega udaril po obrazu in prav tako brcnil v trebuh, njegov kolega pa se je lotil še četrtega fanta. Ta je izročil svoj mobilnik, dobil nazaj svojo kartico, za katero je moral roparju izročiti še nekaj drobiža, nato pa je trojica s 25 tisočakov vrednim plenom izginila v mraku.

Vsi trije roparji so stari približno 17 let, črnih kratkih las, eden je visok 185 cm in močnejše postave, oblečen pa je bil v črne hlače in jakno ter je nosil kapo s ščitnikom. Kolega sta bila visoka približno 175 cm in suhih postav, eden je bil oblečen v temna oblačila, drugi pa v belo bundo in temne hlače. Največji ropar je govoril slovensko, druga dva pa sta nekakšno jugo-slovenščino. (B. S.)

-42-

20. 12. 2002, str. 7

Ujeli vlomilca

Policistom je v roke padel 31-letni Bosanec – Drugi je pobegnil

LJUBLJANA, 19. DECEMBRA

V stanovanje na ulici Zvezda je včeraj poskušal vlomiti neznanec, pri tem pa so ga opazili. Policista sta na kraju dogodka zablokirala vhode v blok, vlomilca, izkazalo se je, da sta dva, pa sta skočila skozi okno na dvorišče.

Enega, ki je imel v žepu tudi manjšo količino ukradene zlatnine, so prijeli, drugi pa je za zdaj pobegnil.

Prijeti se je izkazal s ponarejenim hrvaškim potnim listom. Nadaljni postopek je odkril, da je prijeti vlomilec 31-letni M. B. iz BiH. Odvzeli so mu prostost in ga bodo s kazensko ovadbo oddali preiskovalnemu sodniku. (B. S.)

-43-

21. 12. 2002, str. 7

Pomoč prišla prepozno

Hrvat, 47-letni Nikola Bionda, se zagovarja zaradi povzročitve dveh smrti

iz malomarnosti – Ponujal naj bi žganje z visoko stopnjo metanola

LJUBLJANA, 20. DECEMBRA

Zaradi povzročitve dveh smrti iz malomarnosti se je pred sodiščem zagovarjal 47-letni hrvaški državljani Nikola Bionda, ki začasno živi v Divači. Obtožnica mu očita, da je v hiši v Podpeči s ponujanjem žgane pijače z visoko stopnjo metanola 21. oktobra 2000 povzročil smrt tedaj 45-letne Ljubice Baksa, 7. marca 2001 pa še smrt tedaj 47-letnega Draga Perića. Pri prvi so našli vsebnost 0,68 grama metanola na kilogram teže, pri drugem pa celo 5,87 grama metanola.

Bionda, ki se je pred sodiščem zagovarjal brez zagovornika, je povedal, da je Ljubico Baksa spoznal prek oglasnika avgusta 2000, ko je dal oglas na strani, kjer ljudje navezujejo intimne stike. V nekaj dneh se je vselil v hišo v Podpeči, sklenila sta sicer podnajemniško pogodbo, vendar naj bi se po njegovih besedah nameravala poročiti. Obtoženi je povedal, da je takrat vsaj dvakrat na mesec hodil v Bosno ter v Orašju in Kozarski Dubici kupoval zgoščenke z narodno glasbo, obleke, obutev pa tudi žganje. Tako naj bi pripeljal tudi približno ducat 1,5 litrskih plastenk slivovke, ki so jo nato točili v hiši v Podpeči sebi ter gostom. Ljubica Baksa naj bi večkrat potožila, da jo po tej slivovki boli glava, vendar naj bi jo pili tudi drugi, zato se mu ni zdelo kaj posebnega. Zase je rekel, da je malo pil, ker je dosti vozil in se je bal policije. Ljubica Baksa naj bi usodnega dne prišla domov iz službe, tožila, da se slabo počuti, potem pa vzela neko tableto, popila kozarec žganja in odklonila, da bi poklicali zdravnika. Ko se je zvečer vrnil iz službe, trdi obtoženi, se je njegova prijateljica počutila še slabše, poklicali so pomoč, medtem je omedlela in zgodaj zjutraj umrla v bolnišnici. Obtoženi je povedal, da sta se po smrti Ljubice Baksa v spodnje stanovanje hiše naselila Perić, nekdanji mož pokojnice, ter njen sin, on pa se je preselil v sobo v prvem nadstropju. Zanimal je tudi, da bi silil Perića piti njegovo pijačo, ker je ta tako ali tako spil vse, kar je mogel. Zadnje dni pred smrtjo naj bi bil nenehno pijan usodnega dne zjutraj pa naj bi k Biondi prišel Peričev sin in rekel, da oče potrebuje pomoč, vendar je bilo že prepozno.

Katarini B. naj bi Ljubica zaupala, da se ji zdi, kot da jo nekdo zastruplja, in da Bionda doma nikoli ni pil žganja, pri njej na obisku pa ga je. Anica K. je povedala, da se je

Ljubica tedaj slabo počutila, zato jo je peljala k zdravniku, a niso odkrili ničesar. Nasprotno pa je Smajlo B., ki je bil takrat tudi podnajemnik v Podpeči, rekel, da je on spil največ tega žanja, pa mu razen običajnega glavobola zjutraj ni bilo nič hudega. Ljubičina sestra Terezija K. je povedala, da se je sestra nameravala poročiti z Biondo, ki bi tako lažje dobil državljanstvo, ona pa ji je to odsvetovala. Ljubica ji je kasneje povedala, da se je premislila v zvezi s poroko, rekla pa je, da se v zadnjem obdobju slabo počuti, da je brez moči in nenehno zaspana. Po sestri smrti je Terezija poslala policiji pismo, v katerem je izrazil prepričanje, da je njena sestra »žrtev ljubosumnega manijaka, ki se mu niso izpolnile želje«, in da tako misli še zdaj.

Sojenje se bo nadaljevalo 24. decembra.

Bogdan Sajovic

-44-

24. 12. 2002, str. 7

Makedonca izgnali

Obrežje – Makedonec je na mejnem prehodu pokazal nacionalni potni list in italijansko delovno dovoljenje. V oba dokumenta je vstavil svojo sliko. Izgnali so ga.

-45-

24. 12. 2002, str. 7

Tihotapil cigarete

Metlika – Zvečer je na mejni prehod s tovornim vozilom pripeljal 51-letni moški iz BiH. Pri pregledu kabine je policist na več prostorih pod spodnjim ležiščem v predalih našel 100 zavojev cigaret. Carinik jih je zasegel, postopek sledi.

-46-

27. 12. 2002, str. 7

Skriti v avtu

Makedonci so kazali bolgarske potne liste, Makedonka pa je hotela dve ženski ilegalno pripeljati v Slovenijo

OBREŽJE, 26. DECEMBRA

Trije Makedonci so se pripeljali na mednarodni mejni prehod in pokazali bolgarske potne liste. Policist je med postopkom ugotovil, da so vsi trije v tuje potne liste vstavili svoje slike. Izgnali so jih. Na mejni prehod je pripeljala tudi 45-letna Makedonka V. K. Policist je med mejno kontrolo v notranjosti vozila našel skriti Makedonki, ki sta hoteli ilegalno priti v Slovenijo. Po končanem postopku so vse tri izgnali na Hrvaško.

-47-
27. 12. 2002, str. 7

**Delal se je Francoza
Državljan BiH, ki je kazal ponarejene
francoske dokumente, so izgnali v
Avstrijo**

OBREŽJE, 26. DECEMBRA
Državljan BiH, 26-letni M. B. je na mednarodnem mejnem prehodu Obrežje z avtom nemške registracije izstopal iz Slovenije. Pri mejni kontroli je pokazal francoski potni list in osebno izkaznico, policistu pa je dal na vpogled tudi francosko vozniško dovoljenje. Policist je med postopkom ugotovil, da so vsi dokumenti ponarejeni. M. B. iz BiH so po končanem postopku izgnali v Avstrijo.

-48-
27. 12. 2002, str. 7

Po trku napihal

Novo mesto – Ob 23. 30 je 41-letni državljani BiH na hitri cesti povzročil prometno nesrečo z gmotno škodo. Policisti so voznika preskusili z alkotestom, ki je pokazal 1,51 promila. Tujca so pridržali do uradnih ur sodnika.

-49-
28. 12. 2002, str. 7

Ni bil Slovak

Obrežje – J. Š., 26-letni državljani ZRJ, je pri mejni kontroli pokazal slovaški potni list na ime 25-letnega V. B. Policist je ugotovil, da je J. Š. v potni list vstavil svojo fotografijo. J. Š. so izgnali na Hrvaško.

-50-
31. 12. 2002, str. 7

**Tujcu hišni pripor!
Stari znanec policije, sicer državljani BiH,
je spet vlamljal**

LJUBLJANA, DOMŽALE, 30. DECEMBRA
Državljan BiH, 36-letni S. S., ki je začasni Medvodčan, je v petek ob 14. 30 vlomil v twinga na Linhartovi. Iz avta je ukradel 100.000 tolarjev vreden avtoradio, pri tem pa ga je zalotil 26-letni lastnik avta iz Ljubljane. S. S. je lastnika odrinil, da je le-ta padel, potem pa s plenom pobegnil. Po opisu, gre za starega znanca policije, so naslednji dan S. S. okoli 11. ure zgrabili na Mislejevi, radio pa je očitno med tem že pretopil. Tujca so prepeljali k preiskovalnemu sodniku, ki je zoper povratnika odredil hišni pripor!

Manj uvidevnega sodnika je dobil 25-letni R. L. iz Ljubljane, ki je tudi že stari znanec policije. Ljubljaničan se je v petek okoli 13. ure smukal po parkirnem prostoru pred veleblagovnico na Ljubljanski v Domžalah. Občanki je bil sumljiv, pa je poklicala policijo, ki je R. L. prijela na parkirišču. Imel je vrečko z avtoradiem, ki ga je ukradel iz parkirane fiat tempre, poleg tega pa je imel v vrečki še dva izvijača. Zoper Ljubljaničana je preiskovalni sodnik odredil pripor. (B. S.)

-51-
31. 12. 2002, str 7

Makedonko izgnali

Obrežje – Makedonka je pri mejni kontroli pokazala nacionalni potni list, v katerem je imela nalepljen ponarejen schengenski vizum Nemčije. Po končanem postopku so jo izgnali na Hrvaško.

Večer

-52-

1. 10. 2002, str. 21

Makedonca s ponarejenimi listinami

V soboto je na mednarodnem mejnem prehodu Obrežje kot potnik na avtobusu, ki vozi na progi Gostivar-Bern, vstopal tudi 24-letni makedonski državljani B. E. Pri mejni kontroli je pokazal nacionalni potni list in nemško dovoljenje za bivanje, a je policist med postopkom ugotovil, da je nemško dovoljenje ponarejeno.

Dan kasneje je z vlakom na mednarodni mejni prehod Dobova prispel še en makedonski državljani s ponarejenimi dokumenti. Tokrat so policisti odkrili, da je imel 19-letni K. N., ki je nameraval v Italijo, v svojem potnem listu ponarejeno italijansko dovoljenje za bivanje.

Oba makedonska državljani so naši obmejni organi po končanem postopku vrnila na Hrvaško.

č

-53-

1. 10. 2002, str. 21

Ljubljčan znova v zapor zaradi trgovanja s prepovedano drogo

Tajnemu sodelavcu naj bi bila prodala pol kilograma kokaina

Senat je Radišo Savića obsodil na dve leti in pol zaporne kazni, Mehmeda Muminovića pa le na 6 mesecev

Zaradi trgovanja z mamili sta bila na ljubljanskem okrožnem sodišču obsojena Ljubljčan, 48-letni Radiša Savić in 42-letni Mehmed Muminović, državljani BiH. Prvemu so prisodili dve leti in pol zapora, drugemu pa šest mesecev.

Savića je obtožnica poleg šestih kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamili bremenila še nedovoljene proizvodnje in prometa z orožjem ali razstrelivi, toda za zadnje dejanje je sodišče ugotovilo, da ni dovolj dokazov, in ga zanj ni kaznovalo. Muminovića pa je obtožnica bremenila enega kaznivega dejanja preprodaje prepovedanih drog.

Oba obtožena sta bila v ljubljanskem priporu že od maja letos. Savića so prijeli

20. maja, Muminovića pa štiri dni kasneje. V Savićevem stanovanju so kriminalisti našli elektronske tehtnice, ki se uporabljajo za tehtanje mamil, našli pa so še pištolo znamke Walter carel, model PP, kalibra 9 milimetrov in več nabojev različnih kalibrov, za slednje ni imel potrebnih dovoljenj. Priča in vodja kriminalistov v tej akciji je senatu povedal, da so policisti dobili namig, da v lokalu Calypso prodajajo mamila. Zato so od sodišča pridobili dovoljenje in obtoženima sledili in prisluškovali njunim telefonskim pogovorom.

Na sojenju so ugotovili, da je Savić 20. februarja v lokalu Calypso na Roški cesti v Ljubljani tajnemu sodelavcu policije dal 0,5 grama kokaina (kot vzorec), nato pa mu čez osem dni prodal 143,08 grama, za kar je tajni sodelavec policije Saviću odštél 5625 evrov. Savić je prodajo mamila nadaljeval in 11. marca tajnemu sodelavcu policije v istem lokalu izročil 0,87 grama kokaina in 0,61 grama heroína, nato pa 22. marca še 0,61 grama kokaina. 29. marca je prodal kar 491,68 grama kokaina, za kar je tajni sodelavec policije plačal 18.750 evrov. Ob navideznem odkupu mamila, kot to imenujejo kriminalisti, je Savić tega dne tajnemu sodelavcu policije obljubil še 100 gramov kokaina in zato dobil 3750 evrov. Savić je denar odnesel Muminoviću, ki ga je pred lokalom čakal v osebni avtomobilu, in od njega vzel 98,67 grama kokaina, tega pa nato v lokalu izročil tajnemu sodelavcu policije. Zatem je Savić še isti dan v tem lokalu tajnemu sodelavcu policije izročil novih 393,01 grama kokaina in dobil plačilo 15.000 evrov.

Obtoženi Savić in Muminović sta zanikala prodajanje mamila. Savić je v svojem zagovoru povedal, da mu lokali, ki jih vodi, zagotavljajo dovolj velike dohodke, da mu ni treba prodajati mamil. Skrbi tudi za lokal Calypso, v katerem naj bi se prodajala mamila, in "mu ne pade na pamet, da bi v navzočnosti gostov in osebja komu izročal mamila". Povedal je še, da se mu zdi čudno, da mu policija očita, da je mamilo prodajal le tajnemu sodelavcu policije, ker bi to pomenilo, da ga je k temu napeljevala prav policija. O zaseženih elektronskih tehtnicah je v preiskavi povedal, da jih ima v lokalu zato, da lahko ugotavlja uporabo žganih pijač in tako preverja, ali ga osebje goljufa. Dejal je še, da o sledovih na tehtnicah ničesar ne ve, da pa so pred tem

neznanci vlomili v lokal in se nekateri na stranišču tudi "fiksali".

Savič je pred leti že bil obsojen na zaporno kazen zaradi trgovanja z 1,5 kilograma heroina.

Branka Bezjak

-54-

12. 10. 2002, str. 13

Na slovensko-hrvaški meji zaplenili 19 kilogramov heroina

Hrvaška policija je v sredo na slovensko-hrvaškem mejnem prehodu Obrežje/Bregana v avtomobilu nekega hrvaškega državljana odkrila 19 kilogramov heroina, na črnem trgu vrednega okoli pol milijona evrov. Po navedbah hrvaške tiskovne agencije Hina gre za eno največjih zaplemb na Hrvaškem po letu 1990. Kot je danes sporočila hrvaška policija, naj bi bila z najnovejšo akcijo prekinjena ena od pomembnejših kriminalnih poti droge z vzhoda na zahod. V akciji, ki so jo pripravljali že več mesecev, je bilo tudi aretiranih pet hrvaških državljanov, še en osumljenec, in sicer makedonski državljan albanske narodnosti, pa je še vedno na begu.

Po podatkih Združenih narodov naj bi najmanj štiri petine heroina, pretihotapljenega v države Evropske unije, prišle po tako imenovani balkanski poti, katere en krak naj bi vodil prek Hrvaške. V Evropi so leta 2000 zaplenili skupno 17 ton heroina, od katerega naj bi jih najmanj 14 ton prišlo z Balkana, je poročala Hina.

sta

-55-

2. 11. 2002, str. 22

Umrla sta zaradi prevelike količine metilnega alkohola v žganju

Sumila, da jo nekdo zastruplja

Obtoženi je iz Bosne prinašal žganje, zaradi katerega naj bi bila umrla dva človeka - Na sodišču se zagovarja brez odvetnika

Zaradi suma, da je povzročil dve smrti iz malomarnosti, se je minulo sredo pred ljubljanskim okrožnim sodiščem začel zagovarjati 47-letni Nikole Ionda iz Divače, hrvaški državljan. Obtožnica mu očita, da je od oktobra 2000 do 7. marca lani Ljubici Baksa in njenemu nekdanjemu možu Dragu

Periću ponujal žganje, zaradi katerega sta kasneje oba umrla. Ljubica Baksa je umrla 21. oktobra 2000, stara 45 let, Perić pa 7. marca lani, star je bil 46 let.

Oba pokojna sta namreč umrla zaradi zastrupitve z metilnim alkoholom, ki ga je bilo v žganju preveč. Obtoženi, ki je na sojenje prišel iz Divače, se na sodišču zagovarja brez odvetnika, čeprav mu za vsako povzročeno smrt iz malomarnosti grozi po pet let zavora.

"Ljubico sem spoznal avgusta 2000, in sicer preko ženitnega oglasa. Kmalu po tem sem se preselil k njej, nameravala se je poročiti z mano, čeprav se še ni ločila od svojega drugega moža Perića, ki ni več živel v tej hiši. Midva sva živela v pritličju hiše v Podpeči pri Brezovici, njen podnajemnik pa v prvem nadstropju. Večkrat sem hodil v Bosno, od tam pa sem prinašal obleke, zgoščenke z narodno glasbo in žganje; običajno sem ga kupil deset do petnajst litrov skupaj, domov sem ga odnašal v steklenicah po liter in pol. Z Ljubico sva ga večkrat pila, dan preden je umrla, je tožila, da jo boli glava in da je bolna. Spila je še kozarec žganja in vzela neke tablete. Proti večeru sem odšel v službo na železnico, ko pa sem se vrnil, je bilo z njo le še slabše in prosila je, naj pokličem zdravnika. Odpeljali smo jo v bolnišnico, zjutraj ob petih pa je tam umrla," je povedal obtoženi.

"Ljubica je večkrat pila žgane pijače, vendar je nikoli nisem videl pijane. Tudi sam sem večkrat pil to žganje, pa mi ni bilo nič," je še dejal obtoženi. Obtoženi ni pil žganja

Pokojni Perić se je v hišo v Podpeči pri Brezovici preselil po smrti svoje žene Ljubice, z njim pa se je preselil tudi njun sin. Tedaj se je obtoženi preselil v prvo nadstropje in ostal podnajemnik pri Periću. Po Ljubičini smrti ni več hodil v Bosno, še vedno pa sta s Perićem pila žganje, ki ga je prinesel od tam. "Perić je veliko pil, teden pred smrtjo je bil ves čas pijan. Tisto jutro, preden je umrl, me je poklical njegov sin in mi rekel, da je z očetom nekaj zelo narobe. Odpeljali smo ga v bolnico, tam pa je kmalu umrl," je povedal obtoženi.

Po smrti obeh pokojnih je bila opravljena obdukcija, ki je pokazala zelo veliko vsebnost metilnega alkohola v krvi obeh pokojnih.

Sodišče je zaslišalo tudi številne priče. Prijateljica pokojne Katarina B. je na sodišču povedala, da jo je pokojna teden pred smrtjo poklicala in ji povedala, da se

zelo slabo počuti, saj misli, da jo nekdo zastruplja. Sumila je obdolženega. Ko je prihajala k Ljubici na obisk, priča ni opazila, da bi bil obtoženi pil žganje, ki ga je prinesel iz Bosne, Ljubica pa ga je. Tudi priča Anica K., žena Ljubičinega brata, je na sodišču povedala, da se ji je pokojna zadnje dneve pred smrtjo večkrat potožila, da se zelo slabo počuti. Mišel P., sin obeh pokojnih, je senatu povedal, da so se oče, sestra in on odselili od doma, ker je mama veliko pila. Večkrat jo je obiskal, a obtoženega je redko videval.

Državljanstvo v zameno za centralno Priča Smajlo B., Ljubičin podnajemnik, je na sodišču povedal, da je tudi sam večkrat pil žganje, ki ga je obtoženi prinesel iz Bosne, in da ga je po pitju vedno bolela glava, vendar to ni niti najmanj čudno, saj je zmeraj spil najmanj pol litra žganja in bi ga glava tako ali tako bolela.

Veliko bolj zgovorna pa je bila sestra pokojne Ljubice, Terezija K. z Reke. Povedala je, da ji je pokojna sestra povedala, da bo vzela podnajemnika in da se namerava z njim tudi poročiti, saj bo tako dobil slovensko državljanstvo, njej pa bo dal denar za namestitev centralne kurjave. "Rekla sem ji, kako se boš poročila, ko pa se še ločila nisi, a je vztrajala pri svojem. Pred smrtjo me je večkrat poklicala in mi pripovedovala, da se slabo počuti, da ji je slabo, da omedleva in da je bolna. Po njeni smrti sem pisala kriminalistom in jim povedala, da je moja sestra žrtev ljubosumnega 'manijaka', obtoženega, in tako mislim še danes."

Sodišče bo na prihodnji glavni obravnavi 24. novembra zaslišalo še izvedenca toksikologa, in če ne bo novih dokaznih predlogov, bo obtoženemu izrečena sodba. Damijana Žišt

-56-

12. 11. 2002, str. 21

Hrvaška delegacija iz urada za preprečevanje prepovedanih drog na obisku v Sloveniji

Skupaj proti drogi

Srečanje je bilo namenjeno oceni razmer in izmenjavi izkušenj pri zmanjševanju povpraševanja po drogah, preprečevanju ponudbe drog, preventivi, zdravljenju in reševanju socialne problematike. Predstavniki hrvaške delegacije so povedali, da imajo veliko težav pri odkrivanju preprodajalcev drog na tako

imenovani balkanski poti, vendar se razmere nenehno izboljšujejo. Tako je lani hrvaška policija zasegla nekaj več kot 19 kilogramov heroina, letos v prvih desetih mesecih 36 kilogramov, slovenska policija pa je lani zasegla 90, v prvih desetih mesecih letos pa 70 kilogramov heroina. Po drugi strani se soočajo tudi z vse večjim številom ilegalnih zasvojenцев, ki prihajajo na zdravljenje v hrvaške komune iz sosednje Srbije. Po nekaterih podatkih naj bi bilo samo v Beogradu več kot 30 tisoč zasvojenih s heroinom, ki imajo na voljo en sam center za zdravljenje zasvojenosti. Na Hrvaškem je trenutno registriranih 6000 zasvojenih s heroinom, skupaj z neregistriranimi pa naj bi jih bilo okoli 15.000. Narašča tudi uporaba sintetičnih drog, deset ljudi pa je po podatkih hrvaškega zavoda za sodno medicino letos umrlo zaradi uporabe metadona v kombinaciji z drugimi drogami oziroma psihoaktivnimi substancami.

Na pobudo novega urada za droge po vseh večjih hrvaških bolnišnicah ustanovljajo mrežo centrov za razstrupljanje, povečali naj bi število centrov za zdravljenje zasvojenosti, uvajajo pa tudi testiranje vpliva drog za udeležence v cestnem prometu.

Violeta Vatovec Einspieler

-58-

18. 11. 2002, str. 32

Zaradi širjenja otroške pornografije po internetu prijeli osem ljudi

Hrvaška policija je v preteklih dneh prejela osem moških zavoljo suma, da so po internetu širili otroško pornografijo. Kot je v soboto zvečer poročala hrvaška televizija, policija ni razkrila identitete osumljenih. Operacija Čiščenje 2 se je po poročanju hrvaške tiskovne agencije Hina začela že 25. septembra in je potekala po vsej državi. V tej akciji so v računalniku enega od osumljenih našli več kot 20.000 pornografskih posnetkov otrok. Kot je po poročanju tujih tiskovnih agencij pojasnil predstavnik hrvaške policije Ognjen Haramina, ima moški pri delu, ki ga opravlja, neposreden stik z otroki, ni pa zaposlen v državni ustanovi. Od začetka operacije je policija zaplenila 27 računalnikov, več kot 1100 zgoščenk, 573 računalniških disket in približno 300 videokaset.

Hrvaški dnevnik Jutarnji list tudi piše, da je hrvaška policija akcijo začela potem, ko so

jo ameriške in danske oblasti opozorile, da so bile za kupovanje otroške pornografije po internetu uporabljene tudi hrvaške kreditne kartice. Vseh osumljenih niso mogli odkriti, saj so bile nekatere kreditne kartice uničene takoj po plačilu pornografskih storitev po internetu, ko pa je policija v dveh podjetjih v Zadru in Zagrebu pregledovala računalnike, s katerih je poizvedovanje po internetu potekalo, se je izkazalo, da ni mogoče ugotoviti, kdo od tistih, ki so do računalnikov imeli dostop, se je ukvarjal s prenašanjem pornografskega materiala.

čk

-59-

22. 11. 2002, str. 21

Hrvaški policisti na meji s Slovenijo odkrili rekordno količino ekstazija

Plastenke, vredne 1,3 milijona evrov

Hrvaški policijski pes Rex je na mejnem prehodu Gruškovje v rezervoarju avtomobila z nizozemskimi registrskimi tablicami odkril 12.843 tabletk ekstazija

Hrvaški policijski pes Rex, pasme nemški ovčar, je čez noč postal slaven, potem ko je minuli ponedeljek popoldne na hrvaški strani mejnega prehoda Gruškovje odkril več kot dvanajst tisoč tabletk ekstazija, poroča hrvaški časnik Jutarnji list. Zaseg tabletk prepovedane droge na mejnem prehodu s Slovenijo je doslej največji udarec policije in carinikov proti tihotapcem drog na Hrvaškem. Pes, specializiran za odkrivanje opojnih drog, je v rezervoarju avtomobila znamke Ford mondeo z nizozemskimi registrskimi tablicami našel natančno 12.843 tabletk ekstazija, ki bi bile na črnem trgu vredne domala 1,3 milijona evrov.

Policisti na hrvaški meji so na podlagi zbranih podatkov avtomobil z nizozemskimi registrskimi tablicami ob vstopu v državo natančno preučili. Za volanom omenjenega avtomobila je sedel 29-letni Stevo -, hrvaški državljan, ki ima obenem tudi nizozemski potni list. Na pomoč so poklicali vodnika in specializiranega službenega psa Rexa. Ta je ob pregledu zadnjega dela forda nemudoma reagiral, zato so policisti z napravami za odkrivanje nedostopnih delov avtomobilov prečesali tudi fordov rezervoar. V jekleni posodi, namenjeni shranjevanju

goriva, je plavalo deset politrskih plastenk, napolnjenih s tabletkami ekstazija. Policisti so prepovedano drogo takoj zaplenili, Stevu -. pa odvzeli prostost. Po zaslišanju so ga prepeljali k dežurnemu preiskovalnemu sodniku v Zagreb, ki je zanj odredil 48-urni preiskovalni zapor. Hrvat, s stalnim prebivališčem na Nizozemskem, se je pred kriminalisti in preiskovalnim sodnikom branil z molkom.

Hrvaške oblasti tako velike količine belih tabletk, v katerih so ponavadi vtisnjeni razni motivi, doslej še niso zasegle. Iz velike količine gre sklepati, da ekstazi ni bil namenjen za prodajo izključno na hrvaškem tržišču, ampak naj bi ga prodajali tudi po okoliških balkanskih državah. Sedemletni službeni pes Rex ima v svoji službeni kartoteki dolg seznam uspešnih akcij. Doslej je sodeloval pri več policijskih racijah in odkril več kot 16 kilogramov marihuane. Minulo leto mu je uspel veliki met, ko je v Zagorju odkril večjo količino amfetamina.

čk

tekst je opremljen s fotografijo psa, ki je odkril drogo

-60-

26. 11. 2002, str. 32

Na Hrvaškem se bo pričelo sojenje 38-letnemu mornarju iz Sinja zaradi spolne zlorabe otrok

Onaniral pred svojima otrokoma

Prisilil sinova, takrat jima je bilo pet oziroma sedem let, da sta gola ležala na postelji zraven njega, in ju božal

Za zaprtimi vrati sodišča v Splitu se bo v prihodnjih dneh pričelo nevsakdanje sojenje 38-letnemu hrvaškemu mornarju iz Sinja. Obtožnica ga bremeni šestih kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost svojih dveh mladoletnih sinov. Mornar naj bi bil dejanja izvrševal pred štirimi leti, ko sta bila dečka stara pet oziroma sedem let. Možakar, ki je v eni izmed tovornih ladij delal kot radiotelegrafist, je med božičnimi in novoletnimi prazniki leta 1998 za svoje spolno zadovoljstvo svoja mladoletna sinova domnevno večkrat izkoriščal.

Sinova je prisilil, da sta gola ležala na postelji zraven njega, ju božal in pred njima tudi onaniral. -e korak dlje je šel oče, ko je v

svojem stanovanju v Zadru organiziral orgije z ženskami. Dečka sta z njimi morala gledati pornografske filme, zatem ju je oče prisilil, da sta se slekla, in ju slikal s fotoaparatom. Vse, da bi pridobil pornografski material. Hudodelna dejanja očeta so odkrili člani centra za socialno delo v Splitu, saj je mati sinova zaradi močnih depresij pripeljala na razgovore. Otroka izhajata iz nekdanje srečne družine v Zadru. Ko je oče povsem zapadel v krog ljudi z drogo, se je mati odločila za ločitev. Skupaj s sinovoma se je preselila v Split in skušala pričeti novo življenje. Obiski ob praznikih pri očetu v Zadru so bili za otroka usodni. Za zaprtimi vrati svojega stanovanja ju je zlorabljal na surov način. Oče obtožbe zanika in trdi, da je pripravil zabavo ob rojstnem dnevu enega izmed dečkov, na kateri naj ne bi bilo ženske družbe.

Mati in njen sedanji zunajzakonski partner, pri katerih živita otroka od ločitve, sta na osnovi nevsakdanjega vedenja dečkov posumila, da je vanj vpleten oče. Če mu bo dokazana krivda spolne zlorabe svojih otrok, mu grozi kazen do pet let zapor. Obtoženi se tačas še zadržuje na eni izmed ladij, brž ko se bo vrnil v domovino, pa se bo zoper njega pričelo sojenje. Strokovnjaki ocenjujejo, da je obtoženi duševno zdrava oseba in ni zasvojen, ampak le občasni uživalec opojnih drog.

čk

-61-

27. 11. 2002, str. 21

V Londonu je potekala konferenca o organiziranem kriminalu

Bohinc o slovenskih izkušnjah

Tihotapljenje orožja in drog ter trgovina z belim blagom niso problem samo jugovzhodnih, pač pa vseh evropskih držav, je bilo slišati na konferenci

Minister za notranje zadeve Rado Bohinc je v Londonu sodeloval na ministrski konferenci o preprečevanju organiziranega kriminala v jugovzhodni Evropi in predstavil dobre rezultate Slovenije pri preprečevanju ilegalnih migracij. Navzoče je nagovoril tudi visoki predstavnik Evropske unije za zunanjo in varnostno politiko Javier Solana. Ministri bodo na konferenci sprejeli t. i. londonsko deklaracijo, s katero se bodo

zavezali k boju proti organiziranemu kriminalu, so sporočili iz ministrstva za notranje zadeve.

Minister Bohinc je v svojem nastopu pozval tako članice EU kot balkanske države k še bolj povezanemu in koordiniranemu boju zoper kriminal, katerega pot teče od jugovzhodnih držav v severno in zahodno Evropo. Pri tem je izpostavil sklepe nedavnega ministrskega srečanja na Brdu pri Kranju, na katerem so se ministri desetih držav, ki so razpravljali o nedovoljenih migracijah in o kriminalu, med drugim zavezali za medsebojno izmenjavo informacij, za vzpostavitev t. i. varnostnih con, za operativno policijsko sodelovanje, izmenjavo programov ter za prenos policijskega znanja in izkušenj, pri tem pa poudarili schengenske projekte.

Solana je dejal, da je na Balkanu že viden pomemben napredek. Uveljavlja se demokracija, logiko političnega združevanja pa je nadomestila logika povezovanja, kar je po mnenju Solane velik dosežek. Toda še vedno je treba veliko storiti. Boj proti organiziranemu kriminalu je danes med ključnimi izzivi. Organizirani kriminal ogroža politično in gospodarsko stabilnost v regiji. Balkan je v Evropi, je dejal Solana.

S sprejetjem londonske deklaracije se bodo države udeležence konferenca zavezale k boju proti organiziranemu kriminalu, ob tem pa soglašajo z razvijanjem lastne politike boja zoper kriminal ob spoštovanju standardov EU. V skladu z deklaracijo bodo države podpisnice zagotovile politično in javno podporo za izvajanje ukrepov pri zatiranju kriminala in za izboljševanje regionalnega sodelovanja na tem področju.

V popoldanskih urah se je minister Bohinc srečal z britanskim ministrom Bobom Ainsworthom, zadolženim za področje organiziranega kriminala in za pravosodje. V dvostranskih pogovorih je poudaril, da bo Slovenija po vstopu v EU varovala več kot 10 odstotkov kopenske meje, zato je treba stroške varovanja porazdeliti med države članice EU po kriteriju števila prebivalcev ali po obsegu teritorija. Prav tako bo opozoril, da se je Slovenija dogovorila za operativno policijsko sodelovanje z večino držav EU, zato predlaga čimprejšnji podpis tovrstnega sporazuma med državami, ki je sicer že v pripravi. Po njegovem je Slovenija pri razkrivanju hudodelskih mrež, ki Slovenijo uporabljajo kot tranzitno pot v druge države, še naprej pripravljena operativno sodelovati.

Britanski notranji minister David Blunkett in zunanji minister Jack Straw sta v članku, ki sta ga oblikovala pred začetkom konference, poudarila, da je organizirani kriminal med največjimi grožnjami demokraciji, blaginji in dolgoročni stabilnosti JV Evrope. Omenila sta tihotapljenje prepovedanih drog in orožja ter trgovino z belim blagom. Države JV Evrope so se zavezale za prednostne naloge v boju proti organiziranemu kriminalu, ta prizadevanja pa bo podpirala tako EU kot drugi mednarodni partnerji. Gre za problem, ki ne zadeva le držav JV Evrope, temveč širšo skupnost, sta opozorila britanska ministra. Na konferenci sodelujejo ministri s področja pravosodja in notranjih zadev in drugi visoki predstavniki iz 57 evropskih držav. Gre za največjo tovrstno konferenco doslej in prvo množično srečanje na tako visoki ravni v zvezi z zadevami JV Evrope po daytonski mirovni konferenci leta 1995.

sta

tekst je opremljen s fotografijo otranjega ministra Rada Bohinca

-62-

28. 11. 2002, str. 32

Enajst in devet let zapora za grozovit umor znanca

Polila sta ga z bencinom in zažgala

Na dolge zaporne kazni sta bila včeraj obsojena tujca, ki sta v Ljubljani leta 1993 na posebno grozovit način povzročila smrt Željka Aščiča

Zaradi povzročitve posebno hude telesne poškodbe, ki je imela za posledico smrt, sta bila včeraj na okrožnem sodišču v Ljubljani na dolge zaporne kazni obsojena 41-letna Stanoje Milošević ter 32-letni Sead Bašić, oba sta tuja državljana.

Miloševiću je senat izrekel enajst let zapora, Bašiću pa dve leti manj; obema so izrekli tudi stransko kazen, izgon tujca iz države za deset let. Miloševiću je senat podaljšal tudi pripor, v katerem je od 10. maja letos. Bašić ni prišel na izrek kazni, saj si ni mogel najti zamenjave v službi - na sojenje je prihajal iz Nemčije, a je na vse prejšnje obravnave redno prihajal.

29. aprila 1993 je zaradi hudih opeklin v ljubljanskem kliničnem centru umrl Željko Aščić iz Ljubljane. Noč prej ga je z

bencinom za hišo, v kateri je stanoval, polil Bašić, Milošević pa je njegovo pižamo, polito z bencinom, zažgal. Aščić je zaradi hudih opeklin in v hudih bolečinah umrl enajst ur po dogodku, Bašić in Milošević pa sta s kraja dejanja zbežala. Leta 1995 so zaradi umora Aščiča na okrožnem sodišču v Ljubljani sodili le Bašiću in ga oprostili. Zoper izrek sodbe se je na višje sodišče pritožilo tožilstvo, senat višjega sodišča pa je sodbo razveljavil.

Med tem časom so naši pravosodni organi ugotovili, kje je Milošević. Od leta 1995 je živel na Nizozemskem, kjer je bil leta 1997 zaradi trgovanja z orožjem obsojen na štiri leta zapora. Zato je naša država prosila Nizozemsko, da nam ga, po odsluženi kazni, izroči. Kazen je preстал 24. aprila letos, v ljubljanskem priporu pa se je znašel 25. maja letos.

Pokojni umrl v hudih bolečinah

Pred izrekom sodbe je okrožna državna tožilka spremenila obtožnico; obema obtoženima je očitala blažje kaznivo dejanje, saj je očitek, da naj bi bila storila umor, spremenila v posebno hudo telesno poškodbo, za kar sta bila včeraj tudi obsojena. Sodba še ni pravnomočna, oba pa sta dolžna plačati sodne stroške ter vsak po 300 tisoč tolarjev sodne povprečnine. Bašić je zaposlen v Nemčiji, Milošević pa ima, kljub temu da je že nekaj let v zaporu, dovolj denarja, saj je ljubljanskemu sodišču ponudil 100 tisoč evrov varščine, a je to ni sprejelo.

Po mnenju senata sta obtožena 28. aprila 1993 okoli polnoči prišla v stanovanje Senada Č. in ga prisilila, da ju je odpeljal do hiše Željka Aščiča. Tam ga je Senad poklical iz hiše, Milošević pa mu je s pištolo v rokah ukazal, naj gre za hišo, kjer ga je Bašić polil z bencinom, Milošević pa vžgal. Aščić je v hudih bolečinah tekal po dvorišču in vpil, obtožena pa sta pobegnili.

"Sodišče je pri odmeri kazni imelo veliko dela, saj sta obtožena na sodišču povedala v svoj zagovor nasprotujoči si zgodbi. Ugotovili smo, da sta delovala usklajeno in načrtno ter sta dejanje storila na posebno grozovit način. Oba sta odšla k Senadu Č. in od njega zahtevala denar. Pred dnevi je Bašić pri njem pustil ukraden denar, ki naj bi si ga razdelila z Miloševićem, tedaj pa je bil pri njem na obisku tudi Aščić z družino. Senad mu je po tistem dogodku dejal, da denarja ni več pri njem, ker se ga je v strahu pred policijo znebil, vrgel ga je v jašek za smeti; v resnici pa sta si denar razdelila z Aščičem. Ko sta to izvedela

obtožena, sta skupaj prišla do Senada, od njega zahtevala denar in ga prisilila, da ju je odpeljal do Aščiča, čeprav je bila že zelo pozna ura. Tam sta se skupaj maščevala Aščiču, in sicer tako, da ga je Bašić polil z bencinom, Milošević pa vžgal. Res je, da je po dogodku, Milošević rekel Bašiču, naj pogasi Aščiča, Senada pa je posal po odejo k Aščičevi ženi, kar nakazuje, da ga Milošević le ni imel namena ubiti. Sta se pa oba obtožena prav dobro zavedala, da bosta Aščiču, s tem ko sta ga polila in zažgala, povzročila hude poškodbe, " je v izreku sodbe poudaril predsednik senata okrožni sodnik Janez Koščak.

V Sloveniji nista zaželeni

Sodnik je še dejal, da je sodišče pri odmeri kazni (za omenjeno kaznivo dejanje je zagrožena kazen do 15 let zapor) upoštevalo vrsto oteževalnih okoliščin; kaznivo dejanje sta storila na posebno grozovit način in na domačem dvorišču žrtve, oba pa sta bila že prej obsojena, Milošević večkrat kot Bašić. Ker pa sta tuja državljan, ki sta pri nas storila kaznivo dejanje, jima je bil izrečen tudi izgon iz Slovenije za deset let, saj kot storilca kaznivih dejanj pri nas nista zaželeni.

"Če bo današnja sodba tudi pravnomočna in bo Bašić moral priti na prestajanje zaporne kazni, to ne bi smelo predstavljati težave, saj ima Slovenija z Nemčijo podpisan sporazum o izročanju oseb. Ker pa je Bašić bosanski državljan in bi lahko pobegnil v Bosno in Hercegovino, da bi se izognil kazni, tudi ni bojazni, da ga Bosna in Hercegovina ne bi izročila. Državi sta že podpisali sporazum o izročanju oseb, le vladi obeh držav ga morata še ratificirati, to pa naj bi se zgodilo marca prihodnje leto. Bašić je sam prihajal na vse obravnave iz Nemčije, nikoli, razen danes, ni manjkal, njegova navzočnost na sojenju pa je bila pravzaprav nujna, saj sojenja brez njega ne bi mogli končati; na sojenje je prihajal sam, saj sodišče ni imelo njegovega naslova v Nemčiji in bi se bil sojenju lahko izmikal, pa se ni," je še povedal sodnik Koščak.

Damijana Žišt

-63-

3. 12. 2002, str. 32

Prijeli črnogorskega tožilca

V Črni gori so zaradi domnevne vpletenosti v trgovino z ljudmi prijeli namestnika državnega tožilca Zorana Piperovića. Črnogorski časnik Vijesti je poročal, da so zaradi trgovanja z ljudmi in organiziranja

prostitucije poleg Piperovića aretirali še nekaj ljudi. Notranji minister Andrija Jovičević je napovedal temeljito preiskavo afere zaradi trgovine z ljudmi, ki so jo nedavno odkrili v Podgorici. Visokega državnega funkcionarja so prijeli v okviru obsežne policijske preiskave, potem ko je neka ženska iz Moldavije, ki se je zaradi spolnega zlorabljanja zatekla v varno hišo, med zaslišanjem kot sovpletene v trgovino z belim blagom navedla več ljudi, zaposlenih v policiji in pravosodju.

dpa

-64-

6. 12. 2002, str. 21

Za dvajset let v zapor, ker je pokojnico zadavil in skril v garažni kanal

Truplo je bilo mumificirano

Da bi pobtoženi prišel do stanovanja, je 73-letno lastnico zadavil, truplo pa skril - Pokojno so našli šele leto dni po umoru

Obtoženi Džurlić je po mnenju sodišča neugotovljenega dne aprila 1998 na neznanem kraju umoril (zadavil) Danijelo Mišica, jo zavil v rjuho, dve odeji in tako zavito truplo zavil v kartonasto škatlo ter jo prelepil z lepilnim trakom. Truplo je nato položil v kanal v neki ljubljanski garaži, kanal pokril, nad njim pa je stal avtomobil obtoženčevega očeta (garažo je najel obtoženčev brat, ki je kmalu zatem odšel v Ameriko).

Po umoru zakril sledove

Po tem dejanju se je obtoženi s partnerko vselil v stanovanje pokojne Mišice, ljudem pa razlagal, da je stanovanje od pokojne kupil. Da bi za sabo zakril sledove umora, je v imenu pokojne njenima dvema prijateljicama, pokojna ni imela nobenih bližnjih sorodnikov, poslal dve razglednici z Dolenjske, da bi mislili, da je Mišica odšla na Dolenjsko. Kmalu po izginotju se je obtoženi znašel v rokah kriminalistov, ki so ugotovili, da je obtoženi ponaredil vse dokumente, ki naj bi dokazovali, da je Danijela Mišica obtoženemu prodala stanovanje, zato je bil zanj avgusta 1998 najprej odrejen pripor, iz katerega je bil čez nekaj časa izpuščen, ponovno pa so ga pripravili novembra istega leta. Zaradi ponarejanja kupoprodajnih pogodb je bil Džurlić na ljubljanskem sodišču obsojen na

štiri leta zapora, a je kazen medtem že prestal.

Medtem ko je bil obtoženi v priporu zaradi ponarejenih pogodb, je nekdo anonimno poklical na policijo in jim povedal, naj pogledajo v neko garažo (tisto, kjer je bilo truplo), ker bodo tam našli nekaj zanimivega. Policisti so si pridobili odredbo za hišno preiskavo in 6. julija 1999 v kanalu res našli zelo dobro ohranjeno truplo pokojne Danijele Mišice. Zaradi tega, ker je bilo v garaži hladno in suho, truplo ni razpadlo, ampak je bilo videti, kot da je mumificirano. Izginotje Danijele Mišice je policistom prijavila njena sorodnica julija 1998, in čeprav so policisti preverjali, ali je res na Dolenjskem, kot je skušal dokazati obtoženi, je tam niso našli.

Po natančni analizi pokojničininega trupla so v kriminalistično tehničnem laboratoriju notranjega ministrstva na lepilnem traku, s katerim je bila prepljena kartonasta škatla okoli trupla, našli prstni odtis obtoženega in druge dokaze zoper njega.

Obtoženi je dejanje na sodišču zanikal; vztrajal je pri tem, da mu je Mišica stanovanje prodala in da se je s tedanjo partnerko vselil vanj, z umorom pa nima ničesar opraviti. Zanimivo je bilo pričanje njegove nekdanje partnerke na eni izmed prejšnjih obravnav; senatu je povedala, da ko sta se z obtoženim in otrokom vselila v stanovanje Danijele Mišice, so bile v stanovanju še vse njene stvari, v hladilniku je bila hrana, v kopalnici kozmetični pribor, zdravila, v omarah njene obleke... Obtoženi ji je dejal, da so v stanovanju stvari prejšnje lastnice, ker je starejša oseba in ji je Džurlič obljubil, da bo pospravil za njo in ji stvari dostavil na njen novi dom na Dolenjsko.

V imenu pokojne pisal razglednice

Predsednica senata okrožna sodnica Stanka Živič je v izreku sodbe še dejala, da obtoženi ni mogel kupiti stanovanja pokojne Mišice, saj so vsi vedeli, da nikjer ne dela, in da je brez denarja. Prav tako je bil prav on zelo zainteresiran za njeno stanovanje in sredstev, kako bi prišel do njega, ni izbiral, zato jo je kratkomalo ubil. Prav tako so pri obtoženem našli pisalni stroj pokojne Mišice, ki ga je imela za spomin na dolgoletno službo v Zvezdni skupščini v Beogradu. Prav tako je svoji sestri po umoru izročil zlato zapestnico pokojne Mišice.

"Obtoženi je vedel, da pokojna nima bližnjih sorodnikov, z daljnimi pa je imela le občasne stike. Ko je pisal razglednice z Dolenjske dvema njenima prijateljicama, je

ponaredil njeno pisavo, saj je prijateljici nista poznali, ni pa vedel, da jima nikoli ni pisala, ko je za nekaj dni odhajala na svoj vikend na Dolenjsko. Prav tako nobeni od njiju nikoli ni omenila, da bo prodala svoje stanovanje. Vanj je spuščala le ljudi, ki jih je poznala. Džurlića je poznala, saj je več let zahajala k njegovi mami na kavo, zato jo je lahko obiskoval v stanovanju. Dejstvo je, da pokojna iz svojega stanovanja ni odšla prostovoljno, ampak jo je obtoženi umoril, njeno truplo pa je v kanalu ležalo najmanj pol leta oziroma več," je še dejala sodnica Živičeva.

Senat je obtoženemu izrekel najvišjo zaporno kazn, ki je veljala v času, ko se je zgodil umor, saj ni našel prav nobenih olajševalnih okoliščin, ki bi kazn omilile. Ker je bil obtoženi obsojen na štiri leta zapora zaradi ponarejenih kupoprodajnih pogodb, mu je senat obe kazni združil v enotno kazn dvajset let zapora. To pomeni, da bo obtoženi, če bo sodba pravnomočna, moral odsedeti še 16 let zapora.

tekst spremlja fotografija trupla, kot so ga našli v garaži

-65-

6. 12. 2002, str. 21

V Ljubljani zasegli tri kilograme mamila

Kriminalisti Urada kriminalistične policije Policijske uprave Ljubljana so 26. novembra na ljubljansko tožilstvo podali kazensko ovadbo zoper 30-letnega D. M. iz Sežane in prav toliko starega B. E., državljana Makedonije. Policisti ju sumijo kaznivega dejanja trgovanja z mamili in nedovoljene proizvodnje in prometa z orožjem ali razstrelilnimi snovmi.

V drugi polovici novembra letos so kriminalisti izvedeli, da se v gozdu v bližini Obvozne ceste v Ljubljani pogosto zadržujejo neznane osebe, ki se najverjetneje ukvarjajo s trgovanjem z mamili, ki jih shranjujejo na določenem mestu. Policisti in kriminalisti so kmalu ugotovili, da osumljena mamilo skrivata v nekem skladišču v Ljubljani, tam pa so oba osumljenca tudi aretirali. V skladišču so našli 6 zavojev heroina, ki so skupno tehtali tri kilograme. Mamilo je bilo vredno okoli 13 milijonov tolarjev, s prodajo na črnem trgu pa bi osumljenca zaslužila najmanj dvakrat toliko.

Kriminalisti so pri obeh osumljencih opravili

tudi hišne preiskave. Pri D. M. so našli dve pištoli kalibra 9 milimetrov in pištolo kalibra 7,65 milimetra ter 70 različnih nabojev.

Kriminalisti so ju po zaslišanju s kazensko ovadbo izročili ljubljanskemu preiskovalnemu sodniku, ki je po opravljenem zaslišanju zoper oba odredil pripor.

Damijana Žišt

tekst je opremljen s fotografijo najdenega mamila

-66-

12. 12. 2002, str. 22

Mamila za slovenski trg

Na mednarodnem mejnem prehodu Obrežje odkrili večjo količino konoplje in orožja

Policisti na mednarodnem mejnem prehodu Obrežje so v nedeljo med pregledom osebnega avtomobila odkrili 32 zavitkov s sumljivo vsebino, za katero se je pokazalo, da je konoplja. Skupaj so zavitki tehtali 21 kilogramov, prostost pa so odvzeli vozniku in njegovi sopotnici iz Celja, so pojasnili na današnji tiskovni konferenci Policijske uprave Krško.

Mamila so bila pripeljana iz Bosne in Hercegovine, po mnenju preiskovalcev pa so bila namenjena slovenskemu trgu. Istega dne so policisti na prehodu Obrežje v vozilu državljana BiH našli večjo količino orožja, in sicer avtomatsko puško, dva revolverja in tri pištole. Po mnenju policistov je bilo orožje na poti iz Banjaluke v Italijo.

Kot so predstavniki krške policije povedali na tiskovni konferenci, so bili cariniki in policisti na mednarodnem mejnem prehodu Obrežje zadnje dni spet zelo uspešni. Načelnik inšpektorata kriminalistične policije Sašo Jejčič je sporočil, da so ob štirih pregledih odkrili več kosov orožja in streliva ter večje količine mamil, ob tem pa še ukradene osebne avtomobile ter ponarejene dokumente in bankovce.

Cariniki in policisti so bili posebno uspešni zadnje nedeljo, ko so temeljiteje pregledali osebno vozilo, v katerem je bila družina iz Celja. Pod preprogo in v rezervnem kolesu so odkrili skupno 32 zavitkov oziroma skupno 21 kilogramov konoplje. Celjana, 53-letni G. D. in 46-letna I. D., sta v avtomobilu imela tudi posebej prirejen prostor za tihotapljenje, v njem pa so našli tudi bankovec za 1000 mark, ki v Banjaluki, od koder sta blago peljala za potrebe

slovenskega tržišča, še velja. Vozilo so zasegli, obema odvzeli prostost, a so ju po zaslišanju izpustili.

Istega dne, torej 8. decembra, opoldne so na Obrežju ustavili tudi osebno vozilo, s katerim je k nam pripotoval 25-letni Ž. J. iz Bosne in Hercegovine. Policist, ki se je odločil za temeljitejši pregled, je v zadnjem delu vozila pod tapeto odkril dve pištoli, naboje in avtomatsko puško, v nasprotnem boku pa še dva revolverja, pištolo in naboje. Orožje je bilo naloženo v Banjaluki in namenjeno v Italijo. V avtomobilu, ki so ga zasegli, so bili najdeni tudi lističi s cenikom orožja. Stalo je 400 do 700 mark. Po policijskem pridržanju so za tujca odredili pripor.

sta

-67-

12. 12. 2002, str. 22

Izdajala se je za Francozinjo

Makedonska državljanka, 31-letna L. S., je 11. decembra kot potnica na avtobusu, ki vozi na progi Sarajevo-Frankfurt, vstopila v Slovenijo na mejnem prehodu Obrežje. Pri mejni kontroli se je izkazala s francoskim potnim listom in z osebno izkaznico za tujce, vendar je policist med postopkom ugotovil, da sta oba dokumenta ponarejena. Pri pregledu osebnih stvari je policist v potovalni torbi našel še njen veljavni potni list Makedonije in ponarejeno francosko vozniško dovoljenje. Osumljenko so po končanem postopku poslali na Hrvaško, zoper njo pa bo podana kazenska ovadba na pristojno okrožno državno tožilstvo.

-68-

13. 12. 2002, str. 21

Oropal tržaškega taksista

Ljubljanski kriminalisti so po dobrem mesecu dni raziskali rop, ki se je zgodil 25. oktobra italijanskemu taksistu, vendar pa je vprašanje, ali bo osumljenec tega dejanja sploh kdaj odgovarjal v Sloveniji. Osumljeni ropar je namreč 29-letni hrvaški državljani G. U., ki pa ga po podatkih policije menda sploh ni več v Sloveniji.

Osumljeni G. U. je 25. oktobra na železniški postaji v Trstu sedel v taksi 26-letnega Alessandra Dagrada in se z njim dogovoril, da ga bo peljal v Ljubljano. Ko sta se pripeljala v Ljubljano, pa je na videz prijazna stranka potegnila pištolo, jo namerila vozniku v

glavo in mu med vožnjo dajala napotke, kam naj pelje. Osumljeni je taksista napotil proti Grosupljem in pri naselju Tlake od njega zahteval, da zapelje na travnik. Tam je voznika prisilil, da je izstopil iz avtomobila, pokleknil na travo, roke pa je moral dati za vrat. G. U. mu je iz žepa vzel denarnico in iz nje 50 evrov, v avtomobilu pa je našel še mobilni telefon, ki je prav tako ukradel. Osumljeni je nato od taksista zahteval, da si sam zveže roke, ko pa je osumljeni iskal vrv, ga je taksist odrinil in zbežal do prve hiše, od koder je nato poklical policijo. Medtem se je nepridiprav s taksijem znamke Opel zafira že odpeljal, avtomobil pa so policisti našli naslednje dopoldne na parkirišču na Dolenjski cesti. Kriminalisti so osumljenega ovadili, avtomobil pa vrnilo lastniku.
Damijana Žišt

-69-

28. 12. 2002, str. 22

Izdajala se je za Francozinjo

Državljanke Dominikanske Republike sta v soboto pripotovali na mejni prehod za mednarodni železniški promet Dobova z vlakom iz Hrvaške, namenjeni pa sta bili v Italijo. Pri mejni kontroli sta se izkazali s španskim oziroma francoskim potnim listom. Policist je med postopkom ugotovil, da sta potna lista ponarejena oziroma prenašana, v prtljagi osumljenk pa je našel njuni osebni izkaznici. Osumljenki sta bili po končanem postopku izgnani v Hrvaško.

Državljan Makedonije pa je v nedeljo vstopal v Slovenijo na mednarodnem mejnem prehodu Obrežje. Pri mejni kontroli se je izkazal z nacionalnim potnim listom in italijanskim delovnim dovoljenjem, a je policist med postopkom ugotovil, da je osumljeni v oba dokumenta vstavil svoji fotografiji. Po končanem postopku so tudi njega vrnilo na Hrvaško.

čk

-70-

31. 12. 2002, str. 32

Trgovina z belim blagom sega v vrh črnogorskih oblasti

Nočne lokale kar zapirajo

Poleg namestnika državnega tožilca so v Črni gori te dni prijeli še deset ljudi, osumljenih trgovanja z belim

blagom in posredovanja pri prostituciji

Sodeč po pisanju splitskega Feral Tribuna, se afera trgovanja z belim blagom, zaradi česar so že v začetku decembra pripravili namestnika državnega tožilca v Črni gori Zorana Piperovića, še ne bo končala. Kaže namreč, da Piperović ni edini državni funkcionar, ki je bil vpleten v nečedne posle, ampak so pri preprodaji deklet iz vzhodnoevropskih držav in posredovanju pri prostituciji sodelovali tudi uslužbenci črnogorske policije in pravosodja.

Preiskava o tem še ni sklenjena, a po aretaciji Piperovića je črnogorska policija te dni prejela še deset novodobnih poslovnežev iz Bijelega Polja in Rožaja, napovedana so že tudi nova zaslišanja v zvezi s to afero, dejstvo pa je tudi, navaja Feral Tribune, da nočne lokale "s posebnimi uslugami" zapirajo kot po tekočem traku. Afero pa spremlja še zaskrbljujoče dejstvo, da medijsko-politično-odvetniški lobiji poskušajo odkritje policije minimalizirati oziroma organizirani kriminal spraviti v okvir običajne prostitucije, katero bo "veljalo čim prej legalizirati".

Da afera sega visoko v črnogorske oblastniške vrhove, je mogoče sklepati tudi po tem, da je črnogorski predsednik Milo Đukanović odrekel novi mandat dosedanjemu šefu ministrstva za notranje zadeve Andriji Jovičeviću, ki ima največ zaslug za razkritje trgovanja z belim blagom. Njegov "greh" naj bi bil po navedbah tednika Feral Tribune v tem, da o odločni akciji policije ni najprej obvestil "šefa", torej črnogorskega predsednika, in ta mu je to vrnil tako, da mu ni podelil novega mandata v notranjem ministrstvu. Jovičević je to stoično prenesel, vendar tudi dal, vsaj za črnogorske razmere, dokaj ostro izjavo za javnost. V njej med drugim pravi, da se Črna gora sooča z veliko kriminalno afero, ki bo pokazala, ali imajo državne ustanove sploh kaj moči in volje, da izkoreninijo kriminal v svojih vrstah. "Moramo izpolniti pričakovanja državljanov Črne gore, saj je to edini način, da jutri naši otroci ne postanejo predmet trgovanja z belim blagom in žrtve trgovcev z drogo," je med drugim dejal Jovičević.

Da oblasti molčijo o trgovini z belim blagom in mafijski seksualni industriji, so odkrili, potem ko je 23-letna Moldavka, ki so jo preprodali pred tremi leti, uspela pobegniti iz "ujetništva" svojega gospodarja in se zateči v Varno žensko hišo v Podgorici. Za

hišo skrbi nevladna skupina, ki se bori proti nasilju nad ženskami in za odkrivanje trgovanja z belim blagom v Črni gori. Ljiljana Raičević, ki vodi skupino, je prepričana, da mlada Moldavka, ki je v Podgorico prišla pred tremi leti, govori resnico, opozarja pa tudi na poskuse minimaliziranja odkritja o vpletenosti visokih državnih funkcionarjev v trgovanje z belim blagom. "Preiskovalna sodnica, ki vodi primer, je doslej pokazala veliko korektnosti in odgovornosti v tem postopku, smo pa sila previdni pri nadaljevanju postopka. Ženska, ki se je opogumila in pred organi pragona ponovno spregovorila o vseh mučenjih in poniževanjih, ki jih je v treh letih prestajala, bo po zaslišanju vrnjena v Moldavijo, tako da ne vemo, kako bo z njenim pričanjem v sodnem postopku. Po moje je to negotovo, saj bi pred sodiščem morala še enkrat prestajati vse, kar je doživela in ponovno doživljala že v izpovedih pred policijo in preiskovalno sodnico. Upamo, da bo vzdržala vse pritiske, čeprav je njeno zdravstveno stanje precej slabo," je še povedala Raičevićeva. Tisti, ki delujejo v okviru podgoriške varne hiše, so v vseh treh letih, kar hiša obstaja, opozarjali na trgovanje z belim blagom, saj mlada Moldavka ni bila prva žrtev te trgovine, ki se je zatekla k njim. "Težave smo imeli tudi pri razločevanju, ali gre zgolj za prostitucijo ali za trgovanje z ženskami, in tega so se zavedali tudi v delu policije. To zadnjo akcijo so res odločno izpeljali, ampak težave bodo nastopile kasneje, ko bo na potezi sodstvo," predvideva Raičevićeva. Pravi tudi, da je večji del javnosti na njihovi strani, da jim doslej še

nihče ni grozil in da je njihova ustanova pod nenehnim policijskim nadzorom. "Ne vem pa, ali bomo tako varni tudi potem, ko bodo vpleteni izpuščeni iz pripora. Takrat po moje nihče več ne bo varen," še dodaja.

Tisti, ki jim je veliko do tega, da se omenjena afera razčisti do konca, so presenečeni, ker se o dogajanju doslej ni izrekel črnogorski pravosodni minister Željko -turanović, menijo pa tudi, da bi moral odstopiti državni tožilec Božidar Vukčević, če ne zaradi lastne domnevne vpletenosti v škandal, pa zaradi tega, ker je njegov najbližji sodelavec v priporu zaradi trgovanja z belim blagom.

Črnogorska policija je letos in v letu 2001 odkrila in tudi izgnala iz države nad 200 tujk; nekatere so priznale, da so se pod prisilo ukvarjale s prostitucijo, vendar nobena ni tako podrobno in prepričljivo spregovorila o dogajanju kot 23-letna Moldavka. Prav njeno pričanje daje tistim, ki se borijo proti trgovanju z belim blagom, upanje, da bodo krivci tudi primerno kaznovani.

čk

tekst je opremljen s portretom črnogorskega predsednika Mila Đukanovića